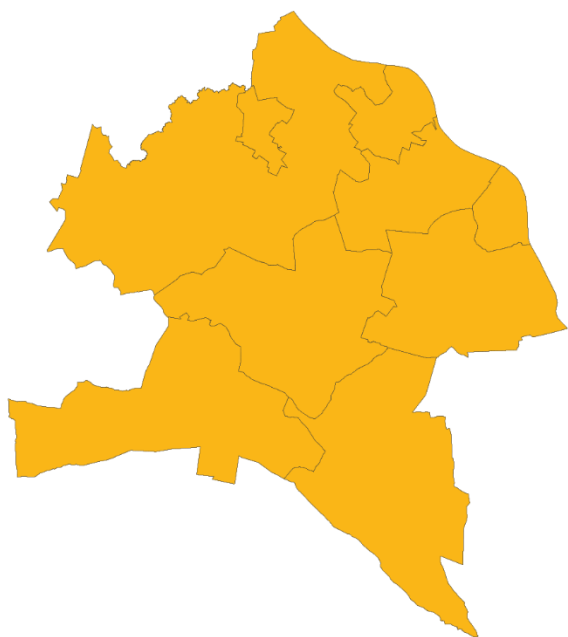

Raport diagnostyczny

Portret partnerstwa Związek Gmin Ziemi Kujawskiej

GMINA
ALEKSANDRÓW
KUJAWSKI

MIASTO
ALEKSANDRÓW
KUJAWSKI

GMINA
BĄDKOWO

MIASTO
CIECHOCINEK

GMINA
KONECK

MIASTO
NIESZAWA

GMINA
RACIĄŻEK

GMINA
WĄGANIEC

GMINA
ZAKRZEWO

Raport diagnostyczny

Portret partnerstwa

**Związek Gmin
Ziemi Kujawskiej**

Raport diagnostyczny

Portret partnerstwa Związek Gmin Ziemi Kujawskiej

Opracowanie

Związek Miast Polskich

Zespół autorski

Marian Adamek, Rafał Kaftan, współpraca Wojciech Kłosowski

Kierownik projektu CWD

Jarosław Komża

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” poprzez bezpośrednie doradztwo ZMP w strategicznym planowaniu rozwoju 38 partnerstw samorządowych, ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego, wzmocnienie zdolności gmin i powiatów do podejmowania przemyślanej i celowej współpracy oraz planowania kompleksowych przedsięwzięć aktywizujących potencjał obszaru partnerstwa i budujących jego rozwój.

Dzięki współpracy Związku Miast Polskich, samorządów lokalnych i regionalnych oraz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, dla ponad 370 partnerskich gmin i powiatów z obszarów borykających się z problemami rozwojowymi przygotowywane są diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej, a następnie strategie terytorialne oraz pakiety przedsięwzięć podnoszące jakość życia mieszkańców.

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” realizowany jest w okresie od września 2020 do marca 2022 roku w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2021 © Związek Miast Polskich

Skład Partnerstwa

1. Miasto Aleksandrów Kujawski
2. Gmina Aleksandrów Kujawski
3. Miasto Ciechocinek
4. Miasto Nieszawa
5. Gmina Bądkowo
6. Gmina Koneck
7. Gmina Raciążek
8. Gmina Zakrzewo
9. Gmina Waganiec

Skład Rady Partnerstwa

1. **Ryszard Borowski** – Wójt Gminy Koneck, Przewodniczący Rady Partnerstwa,
2. **Andrzej Olszewski** – Wójt Gminy Aleksandrów Kujawski, Zastępca Przewodniczącego Rady,
3. **Artur Nenczak** – Wójt Gminy Zakrzewo, Członek Rady Partnerstwa,
4. **Przemysław Jankowski** – Burmistrz Miasta Nieszawa Członek Rady Partnerstwa.

Skład Grupy Roboczej

1. Iwona Żbikowska – Koordynatorka Grupy Roboczej,
2. Jan Bąk,
3. Leszek Dzierżewicz,
4. Monika Iwińska,
5. Małgorzata Jesion,
6. Tomasz Kozłowski,
7. Rafał Krajewski,
8. Marta Litka,
9. Jacek Marcińczyk,
10. Marian Ogrodowski,
11. Agnieszka Pinkowska,
12. Monika Rolirad,
13. Wiesława Słowińska,
14. Piotr Wiśniewski.

Spis treści

1	Wstępna charakterystyka partnerstwa Związek Gmin Ziemi Kujawskiej	9
1.1	Podstawowe informacje o Partnerstwie.....	9
1.1.1	Informacje ogólne	9
1.1.2	Zadeklarowane cele partnerstwa	13
1.2	Charakterystyka poszczególnych uczestników Partnerstwa	15
1.2.1	Aleksandrów Kujawski (gmina miejska).....	15
1.2.2	Ciechocinek	16
1.2.3	Nieszawa	17
1.2.4	Aleksandrów Kujawski (gmina wiejska)	18
1.2.5	Bądkowo.....	19
1.2.6	Koneck.....	20
1.2.7	Raciążek.....	21
1.2.8	Waganiec - gmina wiejska	22
1.2.9	Zakrzewo – gmina wiejska	23
1.3	Zgodność celów strategicznych.....	24
2	Portret statystyczny obszaru partnerstwa	26
2.1	Obszar społeczny.....	26
2.1.1	Kontekst krajowy	26
2.1.2	Analiza wskaźnikowa.....	32
2.2	Obszar gospodarczy	44
2.2.1	Kontekst krajowy	44
2.2.2	Analiza wskaźnikowa.....	45
2.3	Obszar przestrzenno-środowiskowy	47
2.3.1	Kontekst krajowy	47
2.3.2	Analiza wskaźnikowa.....	49
2.4	PODSUMOWANIE: wskaźniki zbiorcze i ich interpretacja	55
2.4.1	Kontekst krajowy: syntetyczny wskaźnik rozwoju.....	55

2.4.2	Analiza wskaźnikowa obszaru Partnerstwa: wskaźnik syntetyczny.....	57
2.5	Obszar społeczny – analiza pogłębiona	59
2.6	Obszar gospodarczy – analiza pogłębiona	70
2.6.1	Obecnie działające branże (największe przedsiębiorstwa):	73
2.6.2	Pogłębiony obraz lokalnej gospodarki	84
2.6.3	Powiązania i funkcje w obszarze Partnerstwa	88
2.6.4	Rolnictwo	98
2.7	Obszar przestrzenno-środowiskowy	102
2.7.1	Powiązania komunikacyjne obszaru Partnerstwa	102
2.7.2	Środowisko naturalne	103
3	Analiza potencjałów, barier i potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa	107
3.1	Potencjał obszaru partnerstwa	107
3.1.1	Hierarchizacja funkcji	107
3.1.2	Kluczowe potencjały i produkty	108
3.2	Bariery, determinanty i kluczowe wyzwania	109
4	Wykazy i spisy.....	110
4.1	Spis rycin:	110
4.2	Spis tabel	112

1 Wstępna charakterystyka partnerstwa Związek Gmin Ziemi Kujawskiej

1.1 Podstawowe informacje o Partnerstwie

1.1.1 Informacje ogólne

Partnerstwo Związek Gmin Ziemi Kujawskiej biorące udział w pilotażowym projekcie Centrum Wsparcia Doradczego (CWD) zostało utworzone przez Związek Gmin Ziemi Kujawskiej (dalej ZGZK) istniejący od 4 grudnia 1991 r. ZGZK działa w województwie kujawsko-pomorskim, w szczególności na terenie powiatu aleksandrowskiego, z którego granicami pokrywa się obecnie jego obszar¹. ZGZK zajmuje powierzchnię ok. 475 km² i jest zamieszkały przez 55 066 mieszkańców. Siedzibą ZGZK jest miasto Aleksandrów Kujawski. Związek posługuje się logotypem ZGZK.

W skład Partnerstwa ZGZK wchodzi wszystkie 9 gmin Związku (trzy gminy miejskie i 6 gmin wiejskich):

- **Aleksandrów Kujawski** (gmina miejska),
- **Aleksandrów Kujawski** (gmina wiejska),
- **Bądkowo** (gmina wiejska).
- **Ciechocinek** (gmina miejska),
- **Koneck** (gmina wiejska),
- **Nieszawa** (gmina miejska),
- **Raciążek** (gmina wiejska),
- **Waganiec** (gmina wiejska),
- **Zakrzewo** (gmina wiejska).

¹ Powiat aleksandrowski nie jest obecnie członkiem Partnerstwa ZGZK

Ryc. 1. Obszar Partnerstwa z podziałem na gminy

Opracowanie: ZMP

Granice obszaru partnerstwa stanowią granice administracyjne powiatu aleksandrowskiego w woj. kujawsko-pomorskim. Partnerstwo znajduje się na południe od centrum regionu kujawsko-pomorskiego (m. Toruń). Obszar partnerstwa zajmuje 2,6% powierzchni i obejmuje swym zasięgiem 2,7% ludności województwa. Powierzchnia powiatu wynosi 475 km², co plasuje go na ostatnim dziewiętnastym miejscu wśród powiatów ziemskich województwa.

W 2019 r. gęstość zaludnienia wyniosła 116 osób na km² (spadek o 1 os. w porównaniu do 2017 r.). Zmiana liczby ludności będąca różnicą w liczebności populacji między końcem i początkiem określonego okresu wynosi – 3,8 osób.

Oznacza to, że wynik salda migracji powiększony o liczbę urodzeń i pomniejszony o liczbę zgonów jest ujemny i od trzech lat odnotowuje spadek.

Tabela 1. Zmiana liczby ludności powiatu aleksandrowskiego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Wskaźnik	jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
Zmiana liczby ludności ogółem	osoba	-2,5	-4,1	-0,2	-1,1	-3,8

Opracowanie własne na podstawie danych Bank Danych Lokalnych GUS

W powiecie aleksandrowskim gminą o najmniejszej powierzchni jest miasto Aleksandrów Kujawski (7 km²), a największą gmina Aleksandrów Kujawski (131 km²).

Gmina	Liczba ludności	Powierzchnia (km ²)
Aleksandrów Kujawski m.	12 102	7
Aleksandrów Kujawski w.	11 943	131
Bądkowo w.	4 222	80
Ciechocinek m.	10 618	15
Koneck w.	3 125	68
Nieszawa m.	1 843	10
Raciążek w.	3 138	33
Waganiec w.	4 566	55
Zakrzewo w.	3 509	76
Razem	55 066	475

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS na dzień 31.12.2019 r.

Obszar partnerstwa wynosi 475 km², z czego tereny wiejskie stanowią 93,26% obszaru, a 6,74% to gminy miejskie. Pod względem powierzchni największą część

powiatu zajmuje gmina wiejska Aleksandrów Kujawski i stanowi jego niecałe 28%. Następną w kolejności jest gmina Bądkowo – prawie 17% obszaru. Nieznacznie mniejsza i trzecia, co do wielkości jest gmina Zakrzewo. Najmniejsza gmina powiatu aleksandrowskiego to miasto Aleksandrów Kujawski, zajmująca jedynie 1,5% powierzchni powiatu. Współczynnik urbanizacji powiatu aleksandrowskiego wynosi 44,6%. Największym miastem jest Aleksandrów Kujawski z liczbą ludności 12 102 mieszkańców, pełniące w hierarchii sieci osadniczej województwa rolę ośrodka powiatowego, którego zadaniem jest prawidłowa realizacja zadań własnych szczebla powiatowego. Pozostałe miasta w obszarze to Ciechocinek (10 618 mieszkańców) i Nieszawa (1 843 mieszkańców), które pełnią rolę lokalnych ośrodków rozwoju.

Obszar ma dobre powiązania z krajową siecią drogową i kolejową: autostrada A1, droga krajowa nr 91, linia kolejowa nr 18, oraz połączenie poprzez drogi wojewódzkie z drogami krajowymi nr 15 i 62. Średnia drogowa odległość miasta Aleksandrów Kujawski do Bydgoszczy i Torunia wynosi odpowiednio 68 i 27 km, a od siedzib sąsiednich powiatów odpowiednio: Radziejów – 35 km; Lipno – 69 km, Włocławek – 46 km, Inowrocław – 40 km.

Oprócz korzystnych powiązań z głównymi sieciami transportowymi, obszar posiada duży potencjał funkcji uzdrowiskowej wzbogacony walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi i kulturowymi. Na terenie obszaru położone jest największe w środkowej Polsce uzdrowisko – Ciechocinek, zajmujące czołowe miejsca w kraju w rankingu ogólnego potencjału (liczba miejsc – łózek, potencjał medyczny itd.). Należy również do obszarów korzystnych dla rozwoju rolnictwa, w tym ekologicznego.

Obszar związku gmin ZGZK posiada bogatą historię sięgającą pradziejów, przez co czyni go bardzo atrakcyjnym regionem turystycznym ze względu na liczne obiekty zabytkowej architektury, jak i wyjątkowe osobliwości przyrodnicze. Obszar partnerstwa wchodzi w skład Kujaw – krainy historycznej i regionu etnograficznego w województwie kujawsko-pomorskim, w środkowej Polsce, na Pojezierzu Wielkopolskim, w dorzeczu środkowej Wisły i górnej Noteci. Główną grupą etnograficzną regionu są Kujawiacy.

W obszarze partnerstwa przebiegają graniczne zasięgi dużych jednostek fizyczno-geograficznych, klimatycznych, fito- i zoogeograficznych. Ogromną rolę w kształtowaniu walorów przyrodniczo-geograficznych odgrywa rzeka Wisła. Powiat nie jest obszarem, na którym występują duże skupiska leśne. Największy udział gruntów leśnych w odniesieniu do powierzchni gminy występuje w mieście Aleksandrów Kujawski (22,6%) i w gminie Aleksandrów Kujawski (16,6%). W pozostałych gminach udział lasów w ogólnej powierzchni obszaru nie przekracza 8%:

Pod względem położenia geograficznego, południową granicę powiatu nakreśla Równina Inowrocławska, która ma charakter równiny morenowej, prawie pozbawionej jezior. Uatrakcyjniona jest bezodpływowymi zagłębieniami i pagórkami. Kraina ma charakter rolniczy, niemalże pozbawiona jest lasów. Na południe od Równiny rozpościera się Pojezierze Kujawskie. Wschodni kraniec powiatu określa Wisła wraz z Niziną Ciechocińską. Na północy regionu mieści się fragment Kotliny Toruńskiej, która nazywana jest również Kotliną Toruńsko - Bydgoską, Rozciąga się ona na północ od Włocławka do Nakła nad Notecią. Na terenie powiatu rozmieszczone są oczka wodne, jeziora, a największym z nich jest Jezioro Ostrowąs (gmina Aleksandrów Kujawski).

1.1.2 Zadeklarowane cele partnerstwa

W przyjętym w grudniu 2020 Planie Pracy Partnerstwa zapisano (w p. 1.3.) następujące **cele nadrzędne** realizacji wspólnych działań Partnerstwa:

- 1) poprawa warunków życiowych mieszkańców powiatu aleksandrowskiego;
- 2) poprawa jakości świadczonych usług publicznych na rzecz mieszkańców obszaru partnerstwa;
- 3) poprawa dostępności do usług publicznych, w szczególności zapewnienie równego i swobodnego dostępu do instytucji i podmiotów świadczących usługi publiczne lub zaspokajających potrzeby społeczne, ekonomiczno-gospodarcze, komunikacyjne i infrastrukturalne, środowiskowe i przestrzenne wszystkim osobom zamieszkującym tereny objęte partnerstwem;
- 4) obniżenie kosztów świadczonych usług publicznych.

Partnerstwo planuje wspólne wykonywanie zadań publicznych w zakresie:

- 1) prowadzenia międzygminnego składowiska odpadów i wspólna gospodarka odpadami;
- 2) podejmowanie wspólnych przedsięwzięć, w tym o charakterze inwestycyjnym, których wspólna realizacja w ramach Związku jest uzasadniona z powodów organizacyjnych, technicznych lub finansowych oraz dotyczy co najmniej dwóch gmin członków Związku, którzy pokryją koszty ich realizacji;
- 3) wspieranie działań na rzecz kaskadyzacji rzeki Wisły.

Partnerstwo Związek Gmin Ziemi Kujawskiej we współpracy z samorządem województwa proponuje działania, które wpisują się w cele polityki rozwoju województwa tj. w zakresie:

- 1) rozwoju infrastruktury i pełnienia zadań na rzecz ludności wymagającej wsparcia, w tym zwłaszcza osób z niepełnosprawnościami i osób starszych,
- 2) poprawy możliwości obsługi mieszkańców w zakresie usług społecznych (szkolnictwo ponadpodstawowe, zwłaszcza zawodowe, edukacja dorosłych, poprawa jakości kształcenia na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym, specjalistyczna ochrona zdrowia, edukacja przedszkolna, opieka nad dziećmi w wieku do lat 3, infrastruktura aktywizacji i włączenia społecznego, infrastruktura kultury o znaczeniu powiatowym),
- 3) wykorzystania potencjałów endogenicznych obszaru partnerstwa (m.in. uzdrowisko Ciechocinek, specyficzne walory przyrodnicze i kulturowe mogące być podstawą dla rozwoju gospodarczego lub pełnienia funkcji rekreacyjnych i/lub integracyjnych dla lokalnych społeczności),
- 4) wybudowania sieci dróg rowerowych jako infrastruktury bezpiecznego dojazdu do placówek usługowych, miejsc pracy i węzłów przesiadkowych,
- 5) rozwiązywania problemów środowiskowych (zwłaszcza w aspekcie stanu powietrza związanego z niską emisją z systemów grzewczych), ochrony przyrody i wzmacniania bioróżnorodności.

Ponadto, każdy z partnerów proponuje realizację pakietu celów i działań urzeczywistniających dążenia do zaspokajania konkretnych potrzeb społeczności lokalnych zamieszkujących obszar partnerstwa (przedstawionego w załączniku nr 1 do Planu Pracy Partnerstwa. Propozycje te stanowią kontekst niniejszej diagnozy.

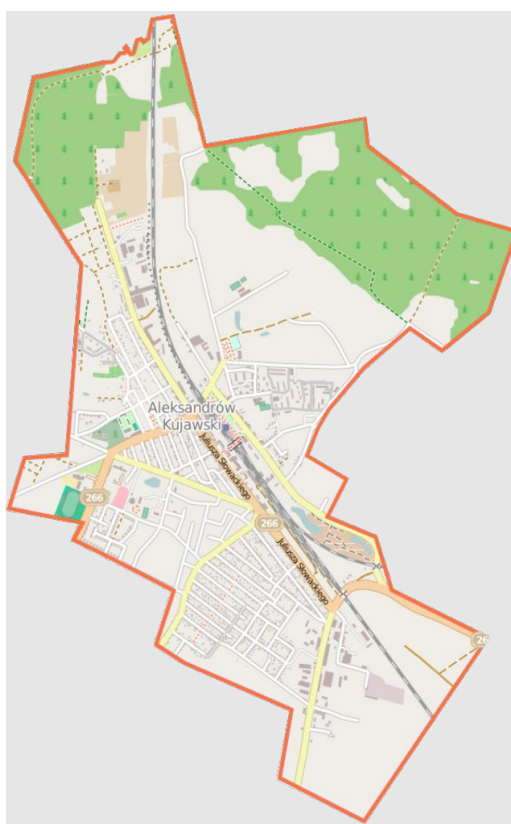
1.2 Charakterystyka poszczególnych uczestników Partnerstwa

1.2.1 Aleksandrów Kujawski (gmina miejska)

Miasto Aleksandrów Kujawski położone w centralnej Polsce w województwie kujawsko-pomorskim, pomiędzy Toruniem (25 km) a Włocławkiem (38 km) jest największym miastem powiatu aleksandrowskiego. Liczba mieszkańców wynosi 12 102 a powierzchnia – 7,2 km². Miasto graniczy z Gminą Wiejską Aleksandrów Kujawski (powiat aleksandrowski) oraz Gminą Wielka Nieszawka (powiat toruński). Administracyjnie na terenie miasta znajdują się siedziby samorządów miasta i gminy wiejskiej oraz powiatu i instytucji powiatowych. Miasto jest obszarem ważnym dla kształtowania jakości warunków życia mieszkańców i konkurencyjności gospodarczej w powiecie. Obserwuje się w nim także pewne aspekty suburbanizacji. Podobny system występuje na obszarze miast: Brodnica, Świecie, Nakło nad Notecią, Mogilno, Żnin, Koronowo, Szubin, Lipno, Chełmno, Chełmża, Rypin, Wąbrzeźno i Golub-Dobrzyń. W aleksandrowskim systemie osadniczym dokonano podziału na gminę miejską i wiejską, rozdzielając powiązania w zakresie usług lokalnych i zmieniając potencjał miasta. Miasto stanowi zaplecze mieszkaniowe Torunia.

Ryc. 2. Aleksandrów Kujawski, mapa sytuacyjna

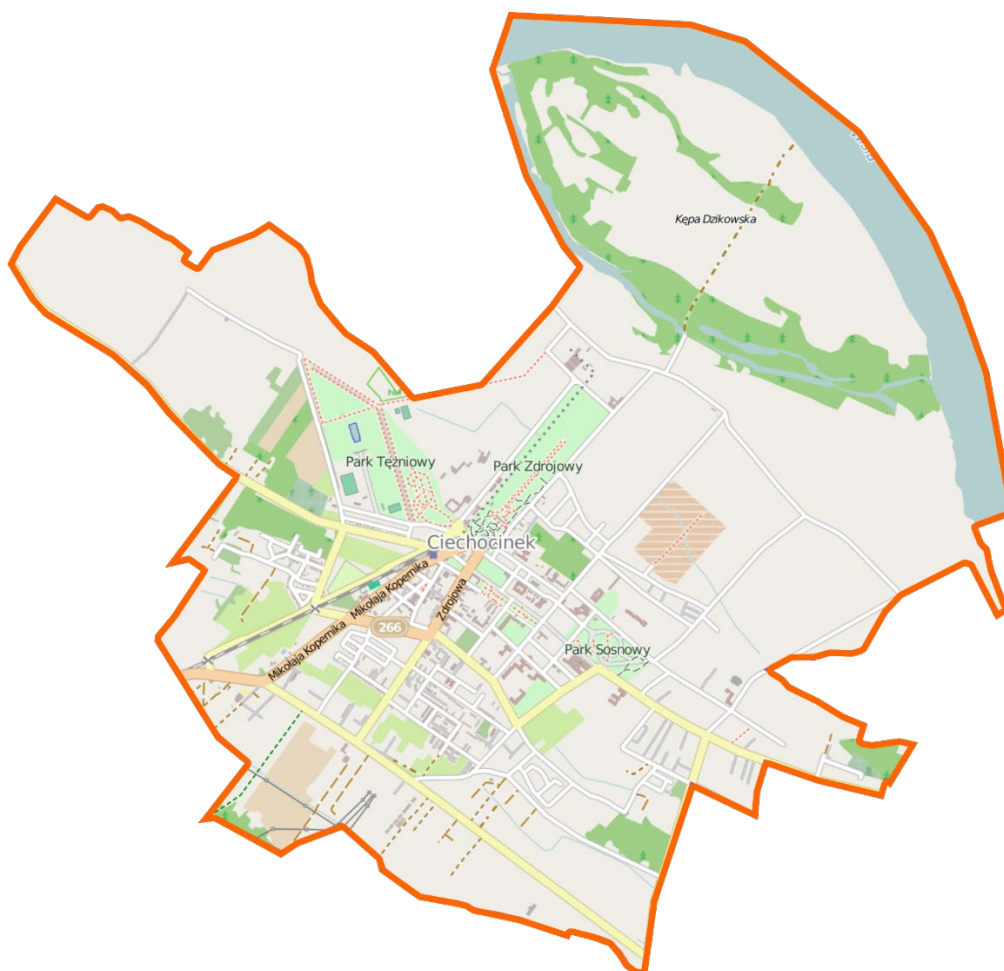
Źródło: Wikipedia

1.2.2 Ciechocinek

Miasto położone jest w środkowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie aleksandrowskim. Liczba mieszkańców miasta wynosi 10 618 a powierzchnia 15,3 km². W ramach powiatu aleksandrowskiego graniczy z gminą Raciążek oraz gminą Aleksandrów Kujawski, w ramach powiatu toruńskiego – z gminą Czernikowo oraz gminą Obrowo. Ciechocinek położony jest w Kotlinie Toruńskiej, w dolinie Wisły, na lewym jej brzegu. W granicach miasta mieści się Kępa Dzikowska. Ciechocinek jest miastem o charakterze uzdrowskim z uwagi na złoża solanek ciepliczych o leczniczych właściwościach dzięki obecności: chlorku sodu, związków wapnia, magnezu, żelaza, wolnego siarkowodoru, jodu, bromu i innych mikroelementów. Temperatura źróź wynosi od 8 do 37°C, a zasolenie – od 0,19% do 6,43%. Obszar Uzdrowiska Ciechocinek wynosi 1521 ha. Na jego obszarze wyznaczone zostały trzy strefy ochrony uzdrowskiej: strefa „A” o powierzchni 325,2 ha, strefa „B” o powierzchni 521,6 ha i strefa „C” o powierzchni 674,2 ha.

Ryc. 3. Ciechocinek, mapa sytuacyjna

Źródło: Wikipedia

1.2.3 Nieszawa

Nieszawa to Miasto położone w województwie kujawsko-pomorskim, w powiecie aleksandrowskim, na lewym brzegu Wisły w jej pradolinie, na krańcach Kujaw, w połowie drogi między Włocławkiem i Toruniem. Miasto zajmuje powierzchnię 9,85 km² i jest zamieszkiwane przez 1843 osób.

Nowa Nieszawa uzyskała lokację miejską w 1460 roku. Miejscowość była miastem królewskim Korony Królestwa Polskiego. W latach 1973–1976 miejscowość była siedzibą gminy wiejskiej Nieszawa. W latach 1975–1998 miasto administracyjnie należało do województwa włocławskiego.

Ryc. 4. Nieszawa – mapa sytuacyjna

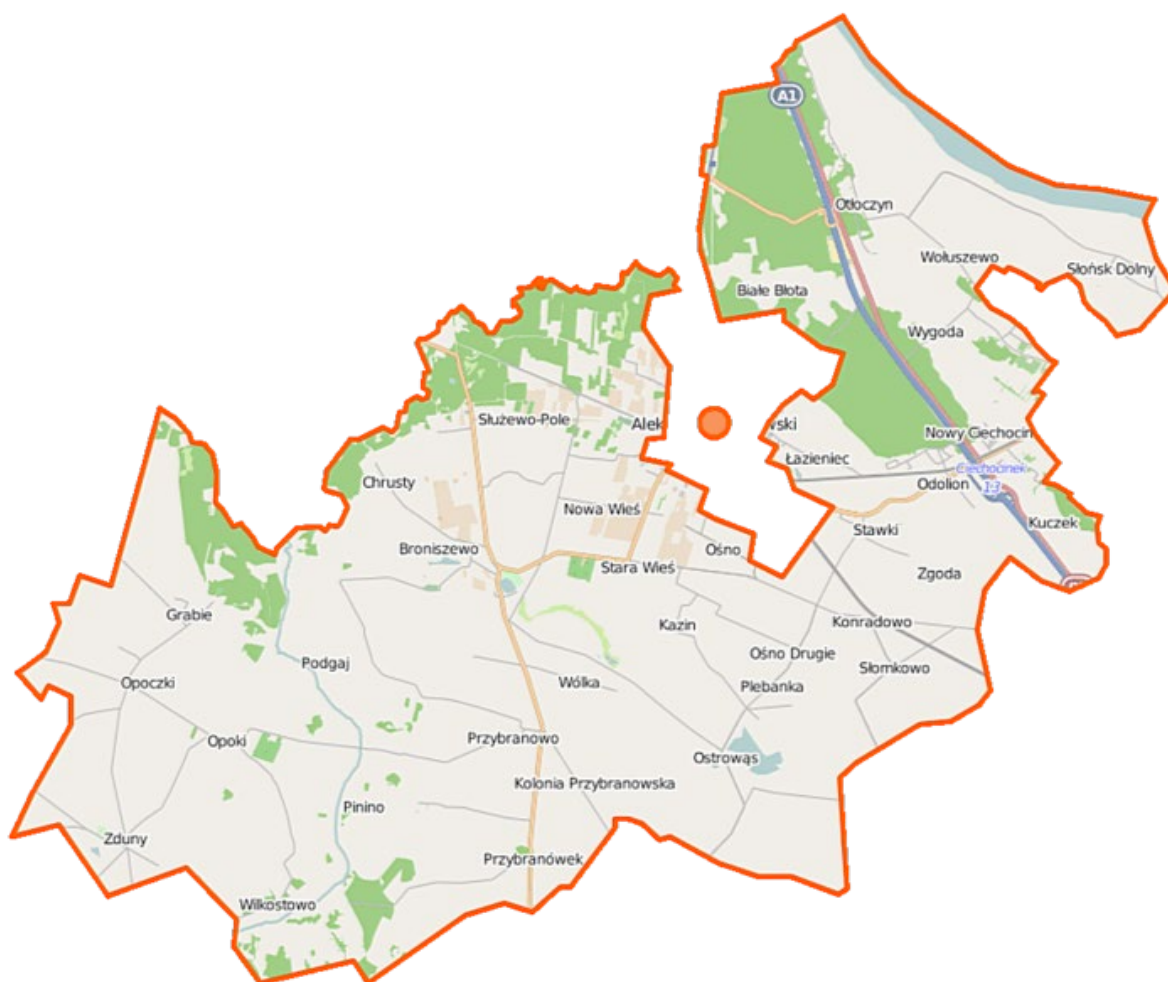
Źródło: Wikipedia

1.2.4 Aleksandrów Kujawski (gmina wiejska)

Gmina Aleksandrów Kujawski jest gminą wiejską, położoną w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie aleksandrowskim. Gminę zamieszkuje 11 799 mieszkańców. Siedzibą Urzędu Gminy jest Miasto Aleksandrów Kujawski. Powierzchnia gminy wiejskiej Aleksandrów Kujawski wynosi 131,5 km² i stanowi 27,68% powierzchni powiatu aleksandrowskiego. Gmina Aleksandrów Kujawski od wschodu graniczy z rzeką z Wisłą i miastem Ciechocinkiem. Od wschodu graniczy z gminą Raciążek, od południa z gminą Koneck (są to gminy powiatu aleksandrowskiego). Od południowego zachodu graniczy z gminą Dąbrowa Biskupia, a od zachodu z gminą Gniewkowo (gminy powiatu inowrocławskiego, byłe województwo bydgoskie), zaś od północy graniczy z gminą Wielka Nieszawka, a od północnego wschodu z gminą Obrowo (gminy powiatu toruńskiego, byłe województwo toruńskie).

Ryc. 5. Aleksandrów Kujawski (gmina) – mapa sytuacyjna

Źródło: Wikipedia

1.2.5 Bądkowo

Bądkowo to gmina wiejska w powiecie aleksandrowskim. Powierzchnia gminy wynosi 79,7 km² a liczba ludności – 4 222 mieszkańców. W latach 1975–1998 gmina administracyjnie należała do województwa włocławskiego. Siedziba gminy jest zlokalizowana we wsi Bądkowo.

Ryc. 6. Bądkowo – mapa sytuacyjna

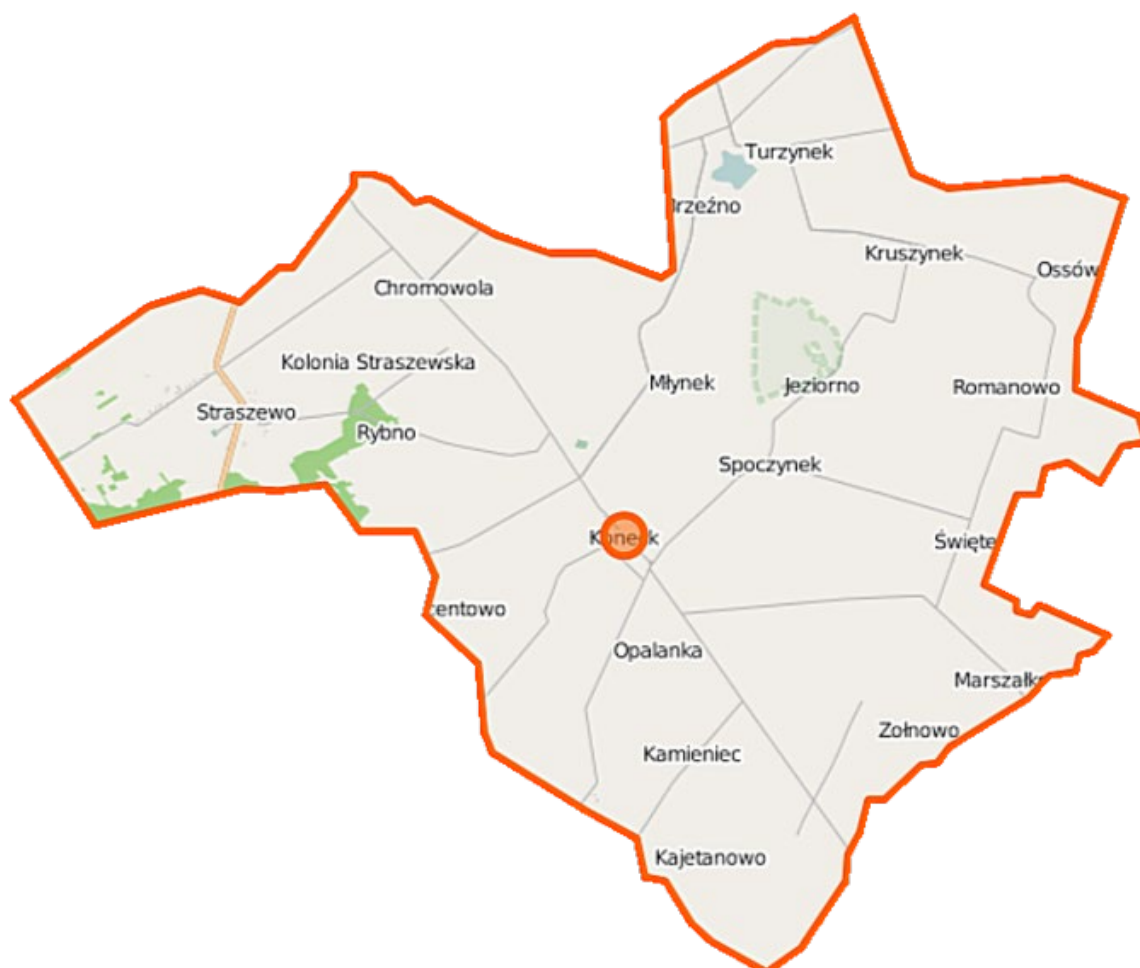
Źródło: Wikipedia

1.2.6 Koneck

Koneck to gmina wiejska w powiecie aleksandrowskim. Liczba mieszkańców gminy wynosi 3 125 osób a powierzchnia – 67,8 km². W latach 1975–1998 gmina położona była w województwie włocławskim. Siedziba gminy to Koneck. Gmina Koneck jest typową gminą wiejską. Głównym kierunkiem produkcji roślinnej jest uprawa zbóż, warzyw oraz wysoko wyspecjalizowane sadownictwo. Gospodarstwa hodowlane ukierunkowane są na hodowlę trzody chlewnej i bydła mlecznego. Gmina Koneck położona jest blisko drogi krajowej nr 91 łączącej północ Polski z południem oraz biegnącej do niej równolegle autostrady A1 z węzłem w Ciechocinku. Przez Gminę przebiega również droga wojewódzka nr 266 Ciechocinek – Sompolno. Jedną z najciekawszych atrakcji Gminy Koneck jest rezerwat przyrody „Uroczysko Koneck”.

Ryc. 7. Koneck – mapa sytuacyjna

Źródło: Wikipedia

1.2.7 Raciążek

Gmina Raciążek to gmina wiejska położona w województwie kujawsko-pomorskim, powiat aleksandrowski. Gmina zajmuje powierzchnię 32,9 km², w tym: użytki rolne (84%) i użytki leśne (4%). Liczba mieszkańców wynosi 3138 osób. Gmina została utworzona z dniem 01 października 1982 roku. Raciążek położony jest na lewym brzegu Wisły w jej pradolinie, na krańcach Kujaw, w połowie drogi między Włocławkiem i Toruniem. Gmina Raciążek graniczy od północy z Gminą Ciechocinek, od zachodu z Gminą Waganiec i Gminą Aleksandrów Kujawski, od południa z Gminą Miejską Nieszawa, od wschodu oparta jest na Wiśle. Raciążek leży w odległości około 11 kilometrów od węzła nr 13 autostrady A1 w Odolionie (Ciechocinek).

Ryc. 8. Raciążek – mapa sytuacyjna

Źródło: Wikipedia

1.2.8 Waganiec - gmina wiejska

Waganiec to gmina wiejska w powiecie aleksandrowskim. W latach 1975–1998 gmina administracyjnie należała do województwa włocławskiego. Siedzibą gminy jest Waganiec. Gminę zamieszkuje 4 566 mieszkańców, gmina ma obszar 54,56 km², w tym użytki rolne to 88% a użytki leśne: 2%.

Ryc. 9. Waganiec – mapa sytuacyjna

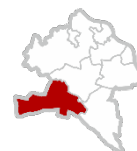

Źródło: Wikipedia

1.2.9 Zakrzewo – gmina wiejska

Zakrzewo to gmina wiejska w powiecie aleksandrowskim. W latach 1975–1998 gmina położona była w województwie wrocławskim.

Siedzibą gminy jest Zakrzewo. Liczba mieszkańców gminy wynosi 3 509 osób a powierzchnia – 76 km².

Ryc. 10. Zakrzewo: mapa sytuacyjna

Źródło: Wikipedia

1.3 Zgodność celów strategicznych

Tabela 2. Zbieżność celów strategicznych gmin

Cele strategiczne:	Bądkowo	Koneck	Aleksandrów Kujawski m.	Ciechocinek	Waganiec	Nieszawa	Aleksandrów Kujawski g.	Raciążek	Zakrzewo
INFRASTRUKTURALNE									
Modernizacja infrastruktury drogowej	TAK	TAK	TAK		TAK	TAK	TAK		TAK
Infrastruktura wod-kan.	TAK		TAK				TAK	TAK	
Selektywna zbiórka odpadów,	TAK		TAK					TAK	
Rozwój sieci teleinformatycznej	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK		
SPOŁECZNE									
Jakość edukacji, rozwój zainteresowań	TAK	TAK	TAK		TAK	TAK	TAK		
Poprawa infrastruktury społecznej	TAK		TAK	TAK	TAK	TAK	TAK		
Zabytki i zachowanie dziedzictwa		TAK	TAK					TAK	TAK
Przeciwdziałanie wykluczeniu społ.	TAK	TAK			TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Rozbudowa bazy sportowej		TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Rozwój opieki przedszkolnej i żłobk.				TAK			TAK		
Oferta kulturalna	TAK	TAK	TAK		TAK	TAK	TAK	TAK	
Aktywna walka z bezrobociem	TAK	TAK	TAK		TAK	TAK		TAK	TAK
Wspieranie inicjatyw obywatelskich	TAK	TAK	TAK				TAK	TAK	
Poprawa usług opieki medycznej		TAK	TAK		TAK	TAK	TAK		
Rozwój budown. mieszkaniowego			TAK	TAK	TAK	TAK	TAK		
EKOLOGICZNE									
Poprawa stanu powietrza, OZE	TAK		TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Racjonalne zużycie zasobów i energii	TAK		TAK	TAK			TAK	TAK	
Efektywność energetyczna,	TAK		TAK				TAK	TAK	

Cele strategiczne:	Bądkowo	Koneck	Aleksandrów Kujawski m.	Ciechocinek	Waganiec	Nieszawa	Aleksandrów Kujawski g.	Raciążek	Zakrzewo
Utylizacja wyrobów azbestowych	TAK						TAK	TAK	
Ochrona obszarów cennych przyrodniczo	TAK	TAK			TAK	TAK	TAK	TAK	
Edukacja ekologiczna			TAK				TAK	TAK	
Zwiększenie retencji								TAK	
Związane z TURYSTYKĄ									
Rozwój infrastruktury turystycznej	TAK							TAK	
Wspieranie działalności agroturyst.		TAK					TAK	TAK	
Wspieranie produktów turystycznych		TAK	TAK	TAK					
GOSPODARCZE									
Infrastruktura biznesu	TAK	TAK	TAK		TAK	TAK	TAK		
Podnoszenie kwalifikacji			TAK		TAK	TAK			
Wspieranie działalności pozarolniczej		TAK			TAK	TAK	TAK		
Wzrost konkurencyjności rolnictwa	TAK	TAK			TAK	TAK			
Gospodarka leśna	TAK							TAK	
INNE									
Promocja obszaru, budowanie marki		TAK	TAK	TAK			TAK		
Ład w przestrzeni publicznej	TAK	TAK	TAK	TAK				TAK	
Zmniejszenie emigracji osób młodych	TAK								TAK
Bezpieczeństwo publiczne					TAK	TAK			

Opracowanie: ZMP

2 Portret statystyczny obszaru partnerstwa

Portret statystyczny obszaru partnerstwa zarysowano w oparciu o statystykę publiczną z trzech sfer funkcjonowania partnerstwa: **(a) społecznej**, **(b) gospodarczej** i **(c) przestrzenno-środowiskowej**. Na takie trzy główne rozdziały jest też podzielony niniejsza część diagnozy. Z kolei w każdym rozdziale wydzielono trzy podrozdziały:

- pierwszy z nich dotyczy zawsze kontekstu krajowego danej sfery i pokazuje partnerstwo w tym kontekście;
- drugi poprzez analizę wskaźnikową pokazuje wewnętrzne zależności i zróżnicowania pomiędzy gminami Partnerstwa w analizowanej dziedzinie.
- trzeci pokazuje diagnozę pogłębioną danego obszaru.

2.1 Obszar społeczny

2.1.1 Kontekst krajowy

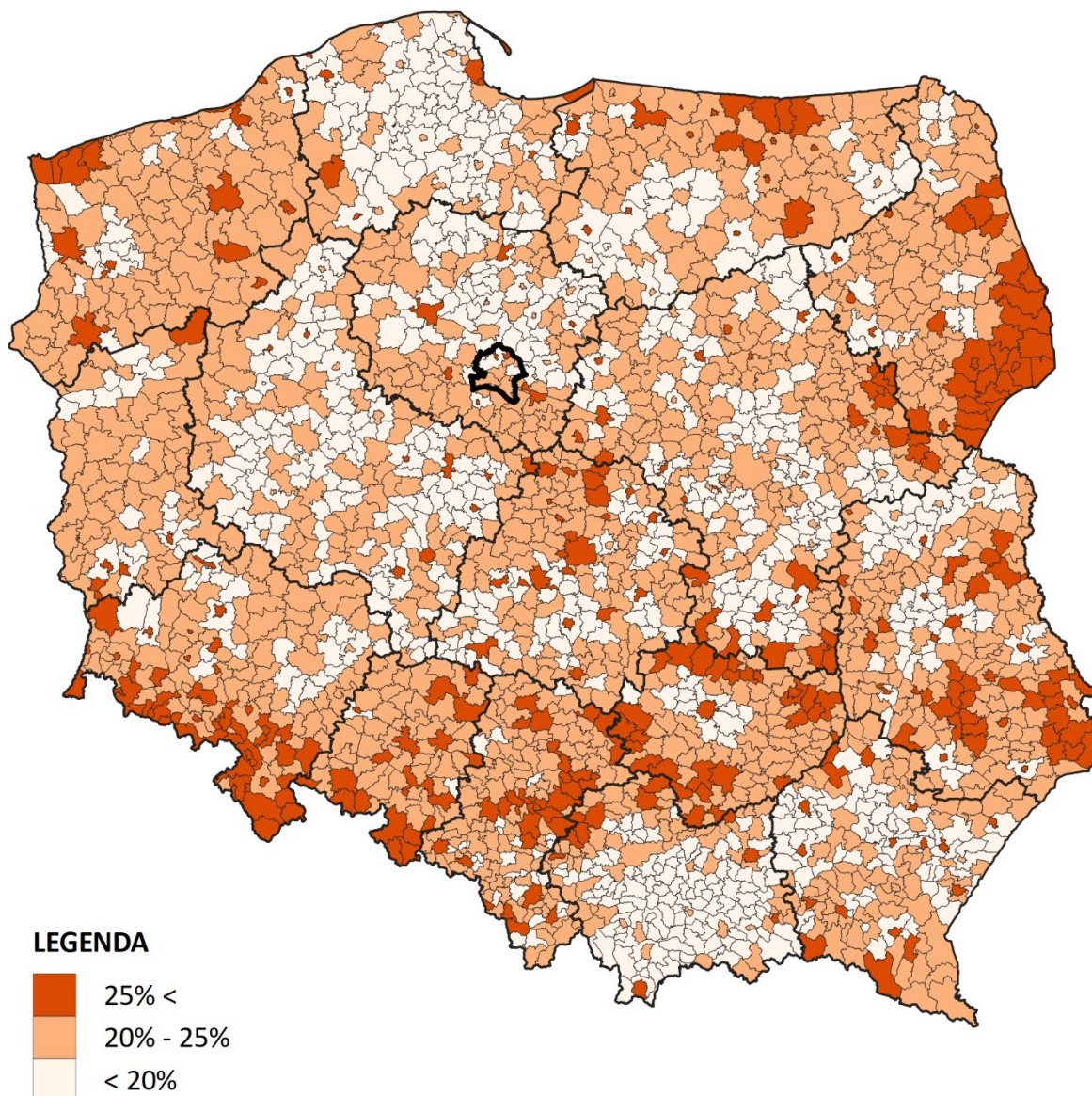
2.1.1.1 Demograficzna fala starzenia się społeczeństwa

Gwałtowny wzrost ilościowy udziału seniorów w populacji nazywany jest przez demografów „Srebrnym Tsunami”. Poniższa mapa pokazuje nieodległą przyszłość: za dziewięć lat gminy, w których seniorzy będą stanowić ponad jedną czwartą mieszkańców, nie będą należały do rzadkości. Z obszaru Partnerstwa w takiej sytuacji znajdą się miasta Aleksandrów Kujawski i Ciechocinek, w pozostałych gminach udział seniorów utrzyma się pomiędzy 20 a 25% zaś w gminie Aleksandrów Kujawski i gminie Waganiec będzie nadal minimalnie mniejszy niż 20%.

A warto pamiętać, że dla roku 2050 GUS prognozuje udział seniorów w populacji całego kraju na poziomie 34%, co trzeba wyobrażać sobie w praktyce następująco: jeśli jeszcze niedawno na każdego seniora w populacji przypadało pięć osób młodszych od niego, a obecnie przypada nadal około czterech osób młodszych na każdego seniora (a więc nie tylko ma kto zasilać gospodarkę ale też brać na siebie ewentualne zadania opiekuńcze) to w 2050 roku na każdego seniora będą już przypadały zaledwie dwie osoby młodsze

od niego. W miastach takich jak Aleksandrów Kujawski m czy Ciechocinek możemy spodziewać się około czterdziestoprocentowego udziału seniorów w populacji.

Ryc. 11. Prognozowany odsetek ludności w wieku 65+ w populacji ogółem (2030 r.)

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Prognozy ludności gmin GUS na lata 2017-2030

Starzenie się społeczeństwa jest kluczowym kontekstem tej diagnozy i powstającej na jej podstawie strategii. Należy brać pod uwagę, że wszystkie plany wieloletnie muszą uwzględniać ten kontekst: **przyszłe społeczeństwo, szczególnie wiejskie, będzie zdominowane ilościowo przez seniorów i to seniorów samotnych.**

2.1.1.2 Wyludnianie się terenów peryferyjnych

Tereny peryferyjne – zarówno w znaczeniu przestrzennym (oddalenia od regionalnych centrów rozwoju), jak i w znaczeniu kulturowym (pozbawienia dostępu do węzłów sieci przepływu idei), już obecnie wyludniają się szybko, a w przyszłości będą wyludniać się jeszcze szybciej. Składają się na to dwa zjawiska demograficzne (oba nasilające się z roku na rok):

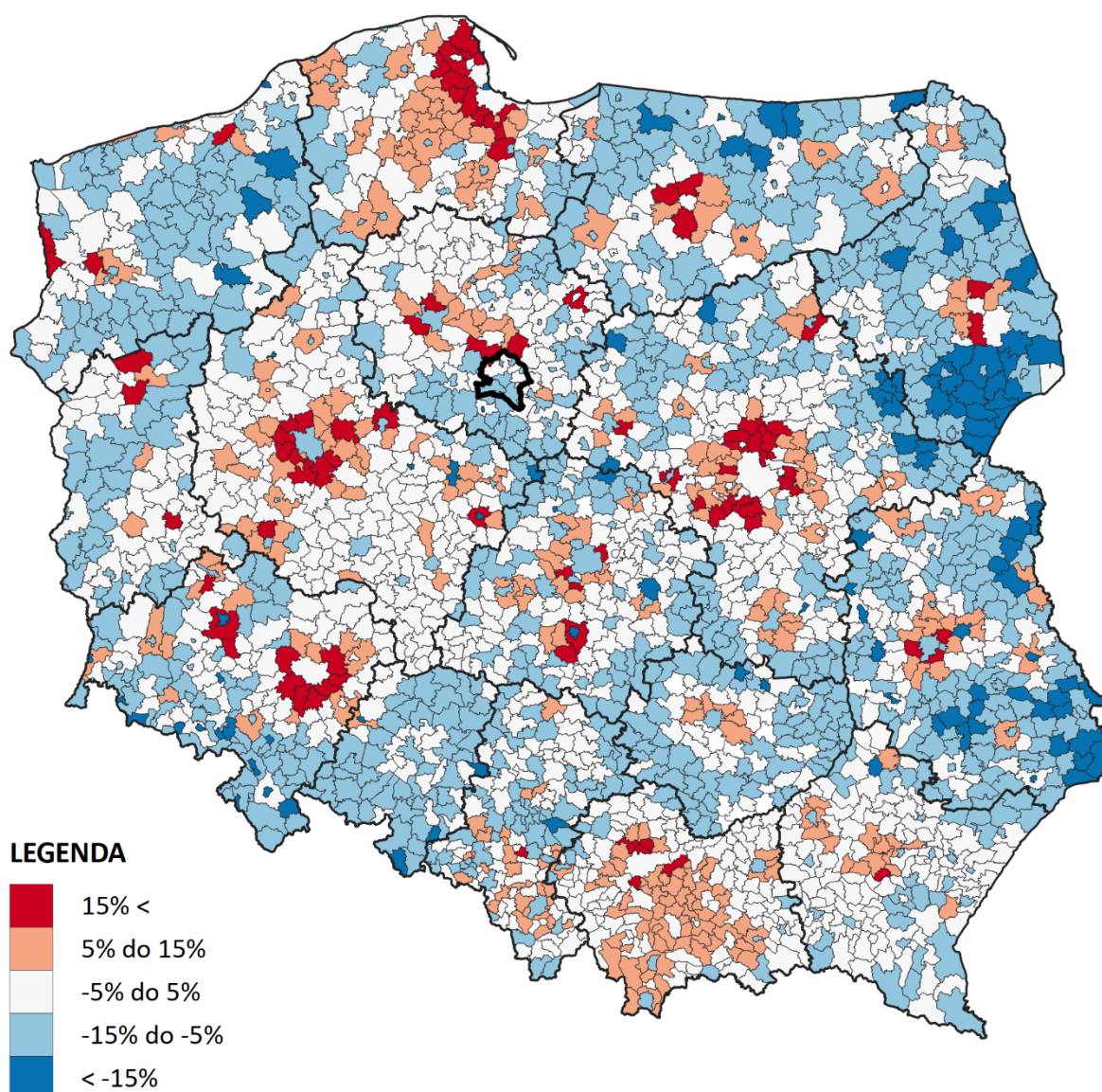
1. ubytek (ujemny przyrost) naturalny, a więc liczba żywych urodzeń nie kompensująca liczby zgonów.
2. emigracja do większych ośrodków oraz na tereny podmiejskie wokół wielkich miast.

Oba te zjawiska – przyrost naturalny oraz saldo migracji – sumują się w zmianę liczby ludności ogółem. Jeżeli oba zjawiska równocześnie przybierają wymiar ujemny, a więc urodzeń jest mniej niż zgonów, zaś wyjazdów więcej niż przyjazdów, to mamy do czynienia z szybkim wyludnianiem się terenu.

Z punktu widzenia bieżącej sytuacji danego obszaru drugorzędne jest, które z tych dwóch zjawisk wyludnia daną lokalizację silniej, a które słabiej. Istotne jest, że ogólna liczba ludności się kurczy. Taki stan rzeczy działa bardzo odstraszaście na większość mobilnych czynników rozwoju, w szczególności na kapitał, dla którego szybkie wyludnianie się jest ostrzegawczym wskaźnikiem braku wiary mieszkańców w swój teren. Tereny silnie wyludniające się mogą z czasem przyciągać niekorzystne, „zatrute” inwestycje, przed którymi inne lokalizacje się aktywnie bronią: składowiska odpadów, uciążliwą produkcję itp.

Jak pokazuje mapa poniżej, już w ciągu najbliższych dziewięciu lat, a więc w okresie objętym strategią, która jest opracowana na podstawie tej diagnozy, tereny peryferyjne w całej Polsce będą się wyludniać, zaś rosnać będzie generalnie liczba ludności w gminach wokół dużych i niektórych średnich miast (wyjątkiem od tej zasady jest województwo małopolskie).

Ryc. 12. Prognoza zmiany liczby ludności ogółem do 2030 r.

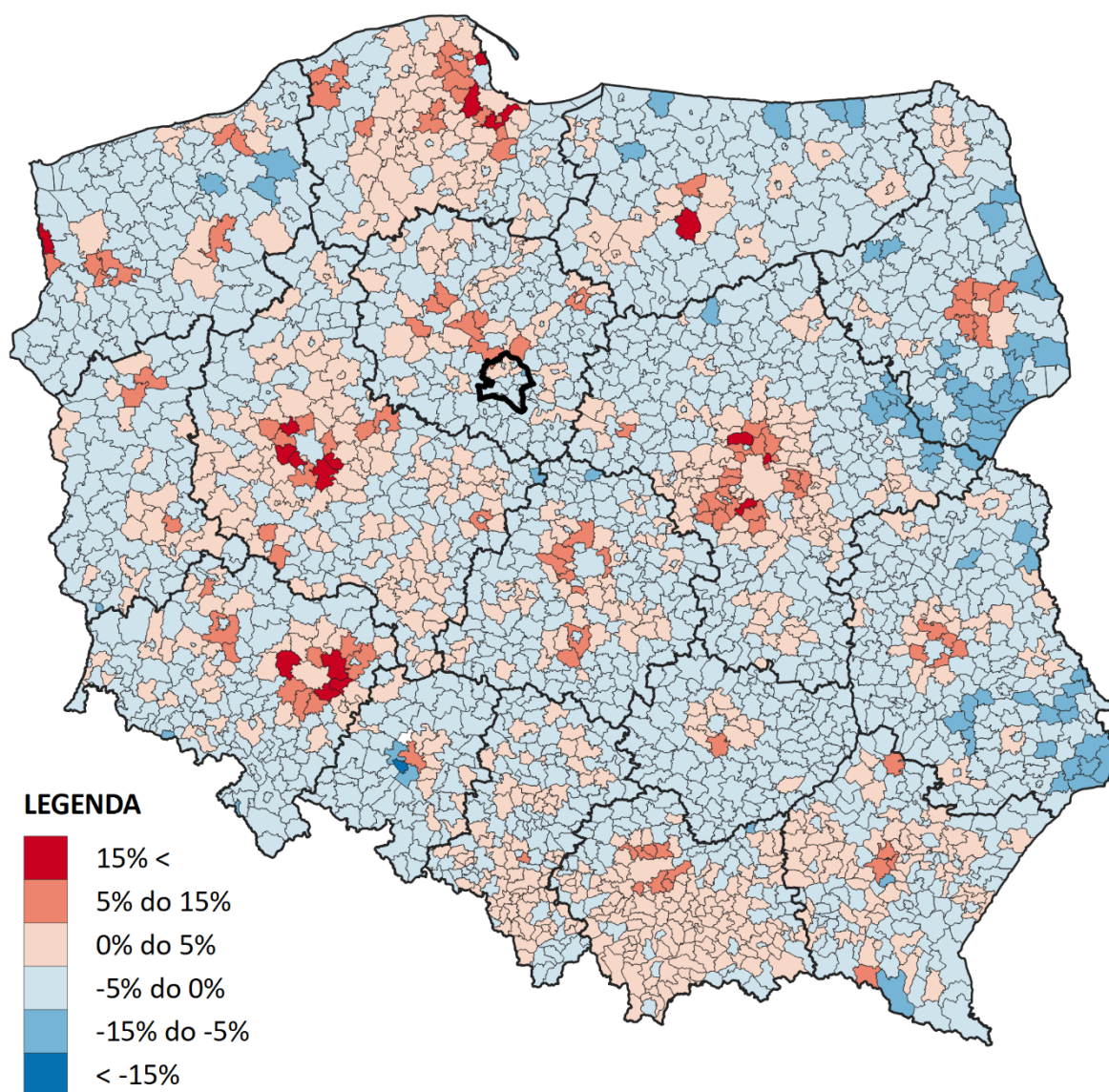

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Prognozy ludności gmin GUS na lata 2017-2030

Jak wygląda sytuacja w partnerstwie? Dla gmin Aleksandrów, Waganiec i Raciążek prognozowana jest sytuacja względnie stabilna (+/-5%) Ale w pozostałych gminach liczba ludności będzie się w tym czasie kurczyć o od 5 do 15%. Symptomatyczny jest natomiast wzrost w tym samym czasie liczby ludności sąsiadujących z partnerstwem podtoruńskich gmin Wieka Nieszawka i Oborowo, gdzie liczba ludności w tym samym czasie zwiększy się o ponad 15%. To sygnał pewnego trendu: możemy spodziewać się strumienia przeprowadzek do gmin okalających duże miasta będące ośrodkami regionalnymi. Wianuszki czerwonych gmin wokół białych lub niebieskich miast to powtarzający się obraz na mapie prognozy. Trzeba też pamiętać, że proces wyludniania peryferii trwa już od dawna i prognozowane zmiany to tylko kontynuacja tego, co dzieje się już obecnie. Poniższa mapa pokazuje, jakie zmiany

nastąpiły w liczbie ludności gmin w ostatnich pięciu latach. Opisywane zjawiska są więc faktami i to faktami widocznymi także w krótkich okresach a nie tylko w cyklu dziesięcioletnim. Trzeba je więc traktować bardzo poważnie jako zjawiska w zasadzie pewne, które już trwa i nieuchronnie będzie się nasilało w najbliższych latach.

Ryc. 13. Zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako odsetek ludności 2019

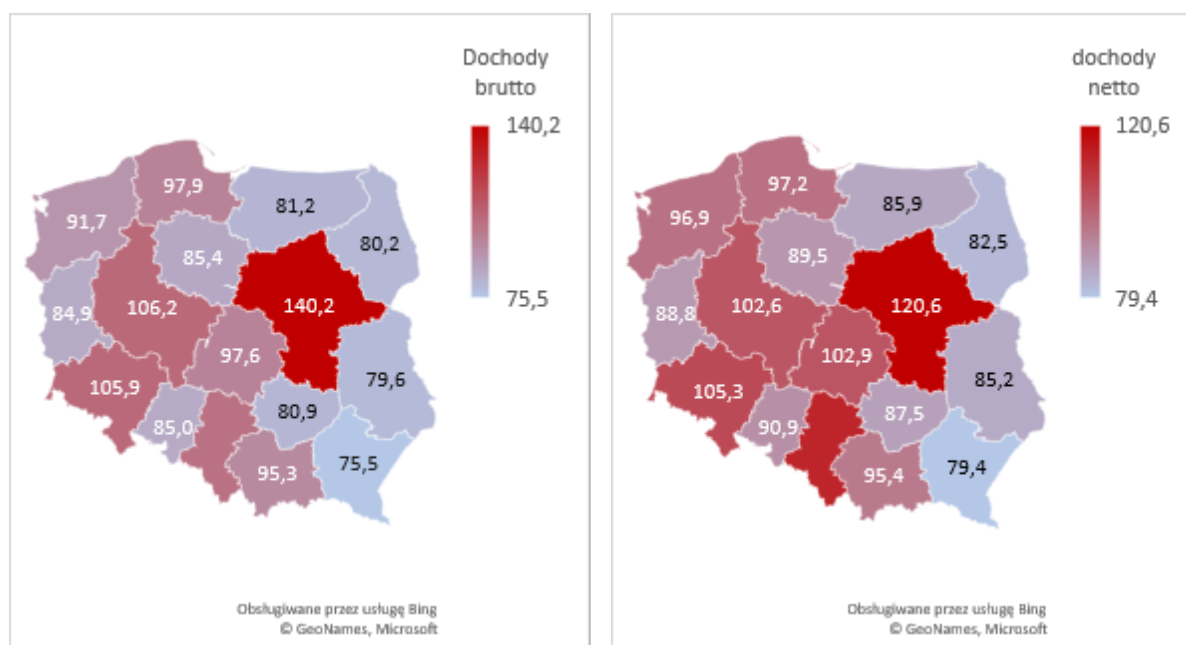
Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych GUS za rok 2019.

Podsumowując: w całym kraju obszary „zawieszone” pomiędzy dużymi miastami będą w najbliższych latach przeżywać rewolucję demograficzną polegającą na jednoczesnym starzeniu się populacji i jej kurczeniu. A jak będzie w gminach Partnerstwa?

2.1.1.3 Regionalne zróżnicowanie warunków życia

Ważnym kontekstem lokalnych danych o ludności obszaru Partnerstwa jest ogólna charakterystyka regionów, na styku których partnerstwo jest zlokalizowane, pod względem ekonomicznych warunków życia. Pierwszym parametrem, który daje obraz sytuacji regionalnej, są dochody *per capita* w gospodarstwach domowych. Kartogramy poniżej ilustrują poziom **dochodów pierwotnych** w rodzinach nazwanych tu krótko dochodami brutto (kartogram po lewej), oraz **dochodów dyspozycyjnych** – skorygowanych o wskaźnik kosztów życia, które w poszczególnych województwach są różne (dochody netto, kartogram po prawej).

Ryc. 14. Dochody brutto i netto gospodarstw domowych na 1 mieszkańca w stosunku do średniej krajowej

Źródło: GUS BDL: Grupa G550 Nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych, Podgrupy: P3522 Dochody pierwotne brutto na 1 mieszkańca oraz P3524 Dochody do dyspozycji brutto na 1 mieszkańca

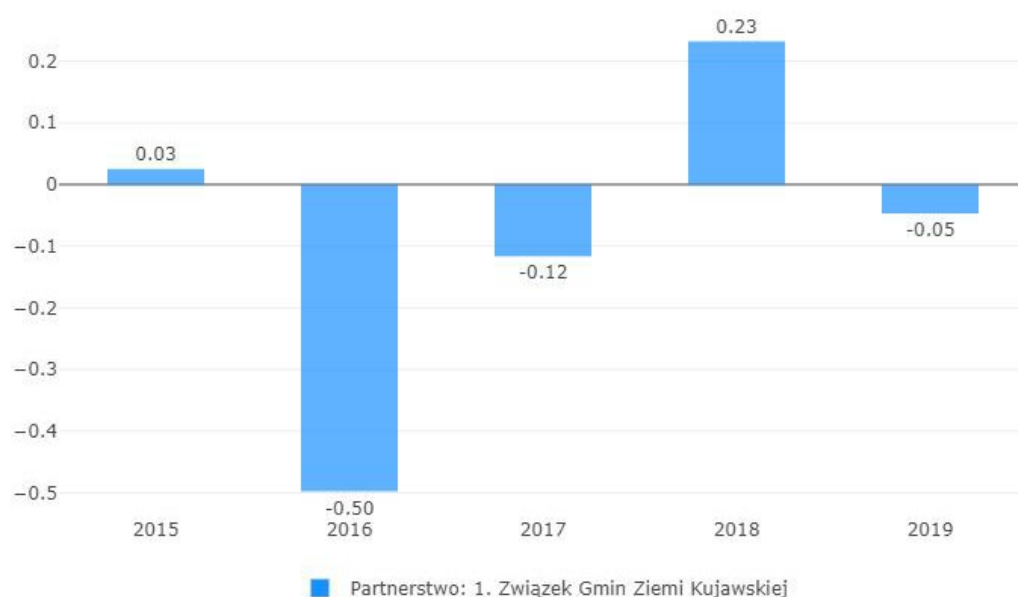
Sytuacja jest jasna: województwo kujawsko-pomorskie zajmuje ósme miejsce na 16 województw zarówno w rankingu dochodów brutto jak i netto. A tuż obok zaczyna się najbogatsze województwo w kraju: województwo mazowieckie.

To istotny kontekst planów życiowych młodzieży z obszaru Partnerstwa, które były przedmiotem badania ankietowego.

2.1.2 Analiza wskaźnikowa

Potencjał demograficzny stanowi podstawowy zasób każdej gminy z obszaru partnerstwa. Jego struktura i zachodzące zmiany w poszczególnych zjawiskach demograficznych mają wpływ na większość procesów społeczno-ekonomicznych zachodzących wśród lokalnych społeczności obszaru. Pozycja konkurencyjna obszaru partnerstwa względem gmin stanowiących grupy porównawcze dla poszczególnych partnerów wskazuje na niekorzystną sytuację w obszarze demografii. Na przestrzeni lat 2016-2019 utrzymuje się ujemna wartość wskaźnika o zmiennej dynamice. Oznacza to że sytuacja demograficzna gmin partnerstwa jest mniej korzystna niż porównywalnych gmin.

Ryc. 15. Sytuacja demograficzna - wskaźnik generalny

Opracowanie: ZMP. Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

Ryc. 16. Zmiany liczby i struktury ludności

Wskaźnik	2010	2013	2016	2019
Ludność w wieku poprodukcyjnym	9648	10454	11368	12339
Ludność w wieku produkcyjnym	35793	35235	34260	33289
Ludność ogółem	56341	55919	55347	55066
Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	10900	10230	9719	9438

Opracowanie: ZMP. Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

W okresie 2010 do 2019 ogólna liczba mieszkańców gmin partnerstwa zmniejszyła się o 2,26% do 55 066 mieszkańców. Niekorzystnym zjawiskiem było też pogłębianie się zmian struktury wieku mieszkańców. Przy wzroście liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym o ok.28%, liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym spadła o 13%.

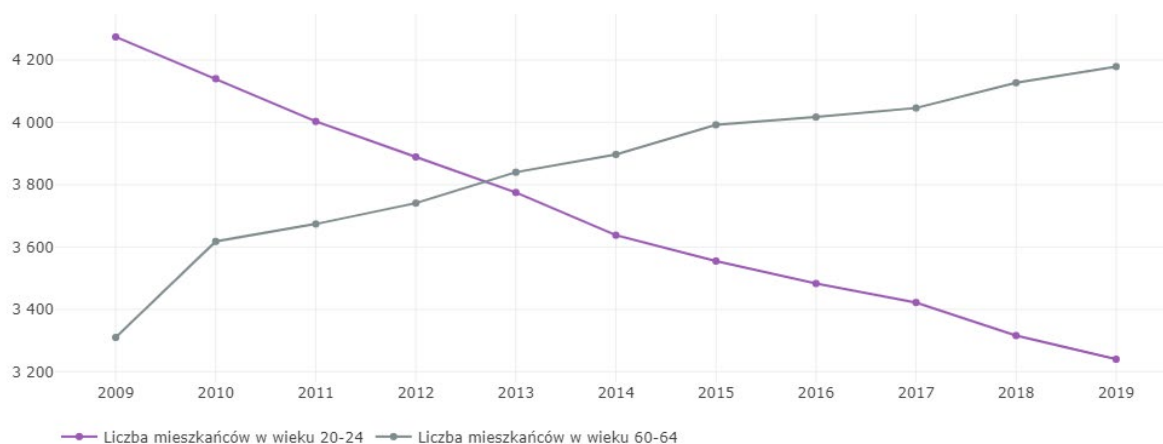
Tabela 3. Ludność i struktura wieku – szczególne grupy wieku, ZGZK

Wskaźnik	2010	2013	2016	2019	Różnica	Dynamika
Ludność w wieku 3-6	2276	2414	2104	1968	-308	-13,53
Ludność w wieku 15-19	3500	3209	2859	2591	-909	-25,97
Ludność w wieku 65-69	2057	2789	3393	3634	1577	76,66
Ludność w wieku 35-49	11033	11178	11602	12308	1275	11,55
Ludność w wieku 0-2	1799	1520	1439	1453	-346	-19,23
Ludność w wieku 70-79	3562	3433	3625	4209	647	18,16
Ludność w wieku 50-64	12297	12192	11612	11155	-1142	-9,28
Ludność w wieku 7-14	4730	4478	4494	4508	-222	-4,69
Ludność w wieku 20-24	4140	3775	3483	3240	-900	-21,73
Ludność w wieku 25-34	8917	8757	8474	7690	-1227	-13,76
Ludność w wieku 80 i powyżej	2030	2174	2262	2310	280	13,79

Opracowanie: ZMP. Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

Analiza zmian szczególnych grup wieku mieszkańców potwierdza niekorzystne trendy demograficzne i pokazuje jak będzie zmieniać się popyt na poszczególne usługi publiczne a jak będzie kształtował się potencjał siły roboczej. Różnica liczby mieszkańców w wieku 20-24 i 60-64 pokazuje jak od 2013 roku narasta deficyt pracowników na rynku pracy w kolejnych latach. Wzrost liczby osób w wieku 65-69.

Ryc. 17. „Nożyce demograficzne” zastępowalności pokoleń

Opracowanie: ZMP. Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

Tabela 4. . Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób wieku przedprodukcyjnym

Gmina	2010	2013	2016	2019	Różnica	Dynamika
Aleksandrów Kujawski m.	83,6	99,4	117,9	137,7	54,1	64,71
Aleksandrów Kujawski g.	59,1	68,1	76	84,5	25,4	42,97
Bądkowo	81,9	89,6	102,3	123,2	41,3	50,42
Ciechocinek	163,3	185,7	206,6	217	53,7	32,88
Koneck	85,8	97,8	113,4	124	38,2	44,52
Nieszawa	90,4	104,4	122,3	149,3	58,9	65,15
Raciążek	82,8	103,3	118,6	123,1	40,3	48,67
Waganiec	62,7	74,1	87,6	102,2	39,5	62,99
Zakrzewo	88,6	98,8	110,1	118,7	30,1	33,97

Opracowanie: ZMP. Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

Zestawienie zmian wskaźnika liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym pokazuje pogłębianie się starzenia lokalnych społeczności w gminach partnerstwa. Na przestrzeni lat 2010 -2019 proces ten najszybciej zachodził w gminie Nieszawa, która dodatkowo w 2019 roku odnotowuje najwyższy poziom wskaźnika.

W okresie 2009-2019 niekorzystnym zjawiskiem w większości gmin obszaru partnerstwa był spadek liczby mieszkańców w wieku 25-34 na 1000 mieszkańców ogółem (poza gminą Nieszawa). Wskaźnik ten ilustruje w jaki sposób może się kształtować potencjał demograficzny gmin. Grupa osób w wieku 25-34 lata często podejmuje kluczowe decyzje życiowe, chociażby w kwestii wyboru miejsca zamieszkania, podejmowania miejsca pracy czy też zakładania rodziny.

Tabela 5. liczba mieszkańców w wieku 25-34 lata na 1000 mieszkańców

Gmina	2009	2012	2016	2019	Różnica	Dynamika
Aleksandrów Kujawski m.	169,32	168,58	157,68	136,42	-32,9	-19,4307
Aleksandrów Kujawski g.	162,65	162,84	161,43	149,79	-12,86	-7,90655
Bądkowo	154,03	158,2	155,56	143,06	-10,97	-7,12199
Ciechocinek	146,97	139,28	136,04	115,37	-31,6	-21,501
Koneck	146,6	145,02	145,34	142,4	-4,2	-2,86494
Nieszawa	143,58	151,03	158,97	154,64	11,06	7,703023
Raciążek	150,38	148,9	151,06	147,55	-2,83	-1,8819
Waganiec	170,71	165,9	163,07	152,21	-18,5	-10,8371
Zakrzewo	143,94	148,79	150,16	151,9	7,96	5,530082

Opracowanie: ZMP. Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

Tabela 6. Przyrost naturalny w partnerstwie ZGZK

Wskaźnik	2010	2013	2016	2019	Różnica
Urodzenia żywe	567	514	480	461	-106
Zgony ogółem	612	598	649	650	38
Przyrost naturalny	-45	-84	-169	-189	-144

Opracowanie: ZMP. Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

Zestawienie powyżej ilustruje jak przyrost naturalny przyczynił się do niekorzystnych zmian demograficznych. Rosnąca przewaga liczby zgonów nad urodzeniami jest

przyczyną ujemnego przyrostu naturalnego i zmniejszania się liczby mieszkańców oraz zmian struktury wieku.

Dodatkowo negatywnym zjawiskiem na przestrzeni lat 2010 -2019 jest spadek wskaźnika dzietności kobiet w większości gmin obszaru partnerstwa. Warto przy tym zaznaczyć, że zastępowalność pokoleń może mieć miejsce przy wskaźniku powyżej 2,1.

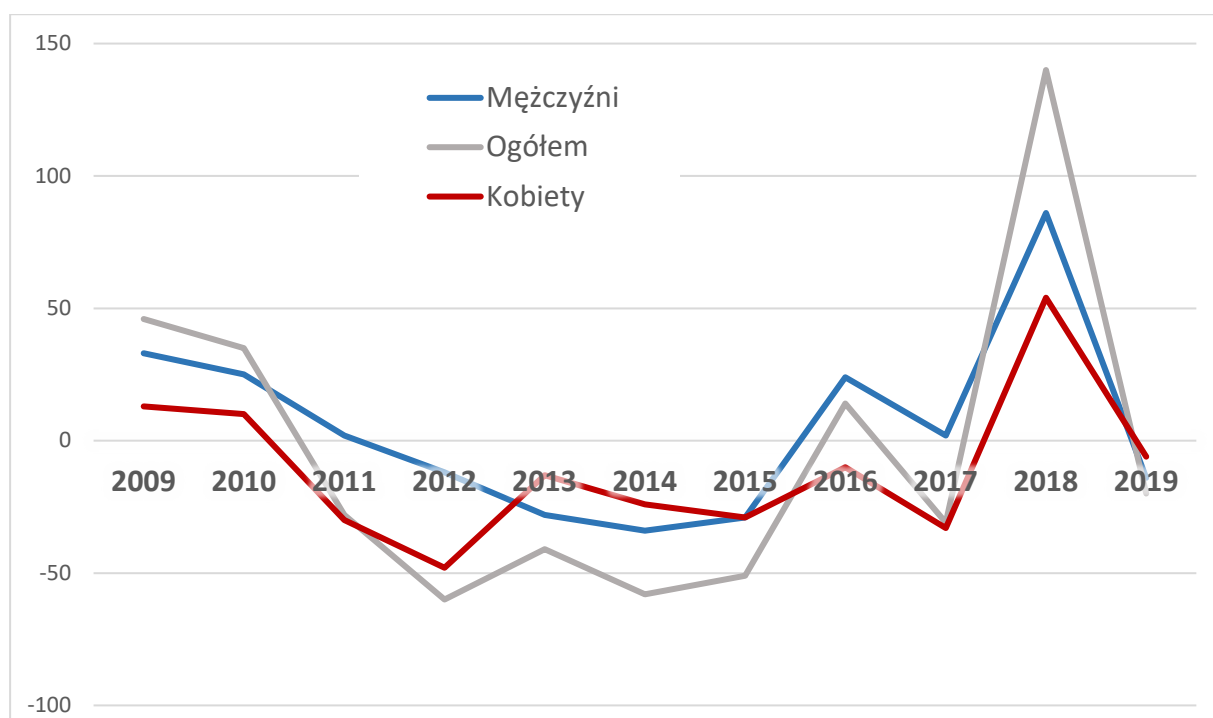
Tabela 7. Współczynnik dzietności kobiet

Gmina	2010	2013	2016	2019	Różnica
Aleksandrów Kujawski m.	1,48	1,5	1,26	1,4	-0,08
Aleksandrów Kujawski g.	1,44	1,49	1,21	1,29	-0,15
Bądkowo	1,95	1,34	1,28	1,05	-0,9
Ciechocinek	1,31	1,18	1,39	1,25	-0,06
Koneck	1,42	1,11	1,28	1,62	0,2
Nieszawa	1,66	1,33	1,12	0,68	-0,98
Raciążek	1,24	1,4	1,8	1,3	-0,06
Waganiec	1,5	1,12	1,51	1,3	-0,2
Zakrzewo	1,42	1,59	1,1	1,21	-0,21

Opracowanie: ZMP. Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

Do pogorszenia sytuacji demograficznej na obszarze partnerstwa w badanym okresie przyczyniały się również migracje. Na przestrzeni lat 2009 -2019 wyraźnie widoczne jest pogarszanie się tego zjawiska, poza okresem 2017-2018, gdzie zauważamy dodatnią dynamikę zmiany. Niestety od roku 2018 nastąpił duży spadek wskaźnika. Ujemne saldo migracji jest w szczególności widoczne wśród kobiet.

Ryc. 18. Saldo migracji ogółem – Związek Gmin Ziemi Kujawskiej

Opracowanie: ZMP. Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

Tabela 8. Saldo migracji ogółem

Gmina	2009	2011	2013	2015	2017	2019
Aleksandrów Kujawski-g.m.	-17	-61	-54	-12	-37	-82
Aleksandrów Kujawski-g.w.	47	50	38	47	53	88
Bądkowo	-16	2	-2	-22	-31	-29
Ciechocinek	1	-19	40	-34	33	84
Koneck	-3	-9	-20	-17	-25	-26
Nieszawa	-6	-8	-16	9	-20	-28
Raciążek	38	30	-15	-13	-2	-15
Waganiec	0	2	16	-14	-2	1
Zakrzewo	2	-15	-28	9	0	-13

Opracowanie: ZMP. Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

Poniżej tabela ilustruje saldo migracji osób młodych w wieku 25-39 lat na 1000 osób. Na przestrzeni lat 2013 -2019 widoczny jest odpływ tej grupy wiekowej w kilku gminach obszaru partnerstwa. W 2019 roku wysokie spadki odnotowuje się w gminach : Nieszawa, Koneck.

Tabela 9. Saldo migracji osób młodych w wieku 25-39 lat na 1000 osób

Gmina	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aleksandrów Kujawski-g.m.	-8,6	-0,9	0,4	1,6	-4,1	0,5	-13,62
Aleksandrów Kujawski-g.w.	2	2	3,2	4,3	1,9	4,63	4,88
Bądkowo	-11,1	-14,9	-11,3	-7,8	-14,5	-8,1	-9,52
Ciechocinek	-3,1	-10,9	-8,8	-6,8	1	-7,16	0,35
Koneck	-14,5	-11,5	-12,4	-13,4	-12,6	-11,04	-22,41
Nieszawa	-9,8	13,1	5,8	-1,5	-12,4	-4,82	-23,45
Raciążek	-8,9	-9	-4,1	0,9		11,48	-12,6
Waganiec	1,7	-6,8	-5,4	-4	-2,9	-8,5	
Zakrzewo	-11,6	0,8	-1,2	-3,2	-4,1	0,82	-7,61

Opracowanie: ZMP. Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

Prognoza demograficzna dla obszaru partnerstwa na rok 2030 przygotowana w oparciu o dane GUS niestety pokazuje pogłębianie się niekorzystnych zmian demograficznych . Prognozuje się, że do roku 2030 w większości gmin na obszarze partnerstwa liczba ludności zmniejszy się od -5 do -15%. Trzy gminy , tj. gmina wiejska Aleksandrów Kujawski, gmina miejska Aleksandrów Kujawski i gmina Waganiec odnotują mniejszy spadek lub przyrost ludności w przedziale -5% do 5%. Prognozuje się również, że większości gmin (poza gminą wiejską Aleksandrów Kujawski, gminą miejską Aleksandrów Kujawski i gminą Waganiec) wzrośnie odsetek ludności w wieku 65 + od 20 -25 %. Powyżej 25 % odnotuje gmina Ciechocinek.

2.1.2.1 Utrata zastępowalności pokoleń

Proporcja liczebności grupy ludności w wieku przed- i poprodukcyjnym pokazuje, jaki dana społeczność ma potencjał zastępowalności pokoleń. Przyjmuje się, że umowną granicę równowagi tych grup jest ich równoliczność. Oznacza to, że powodem do niepokoju jest liczebność osób w wieku poprodukcyjnym większa, niż liczebność osób w wieku przedprodukcyjnym (w tabeli zaznaczono taką sytuację kolorem szarym).

2.1.2.2 Utrata zastępowalności pokoleń

Proporcja liczebności grupy ludności w wieku przed- i poprodukcyjnym pokazuje, jaki dana społeczność ma potencjał zastępowalności pokoleń. Przyjmuje się, że umowną granicę równowagi tych grup jest ich równoliczność. Oznacza to, że powodem do niepokoju jest liczebność osób w wieku poprodukcyjnym większa, niż liczebność osób w wieku przedprodukcyjnym (w tabeli zaznaczono taką sytuację kolorem szarym).

Tabela 10. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 ludności w wieku przedprodukcyjnym

Gmina:	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aleksandrów Kujawski miasto	81	84	89	94	99	104	111	118	124	131	138
Aleksandrów Kujawski gmina	56	59	62	64	68	71	73	76	79	82	85
Bądkowo	81	82	83	87	90	95	97	102	109	115	123
Ciechocinek	163	163	169	176	186	190	200	207	209	215	217
Koneck	82	86	89	90	98	104	109	113	116	115	124
Nieszawa	95	90	96	95	104	111	118	122	132	142	149
Raciążek	80	83	88	97	103	110	120	119	123	121	123
Waganiec	62	63	67	70	74	81	84	88	91	95	102

Opracowanie: ZMP. Źródło: <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

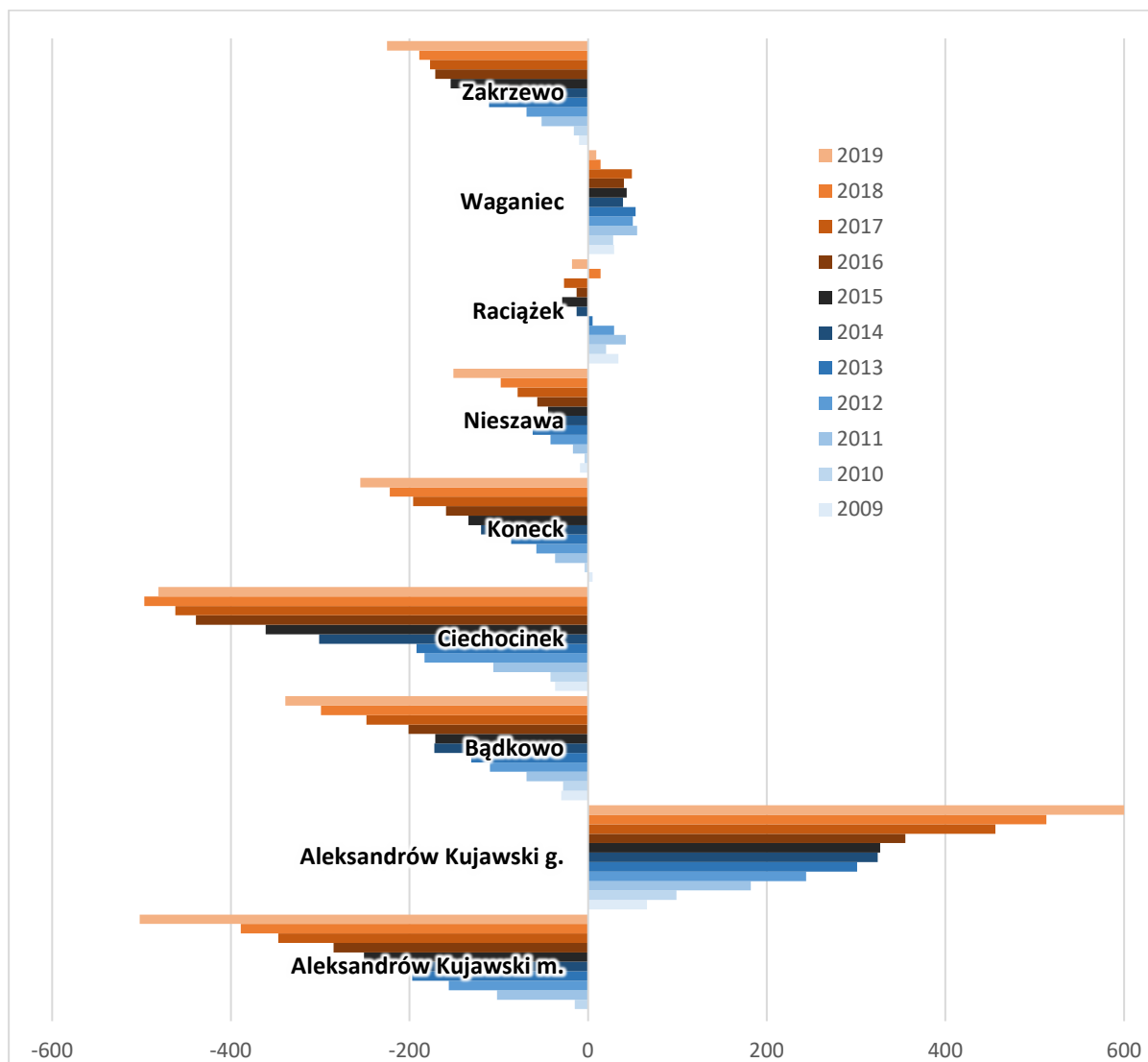
Sytuacja w gminach partnerstwa w 11-letnim okresie objętym analizą była zróżnicowana: Ciechocinek już przed 2009 rokiem utracił zastępowalność pokoleń i jest miastem demograficznie bardzo starym, zaś gmina Aleksandrów zachowuje zastępowalność nadal i jest gminą demograficznie młodą. **Jednak oprócz niej od**

2019 roku w każdej z gmin Partnerstwa osoby w wieku poprodukcyjnym są liczniejsze, niż w przedprodukcyjnym. Partnerstwo utraciło zastępowalność pokoleń. Na 14 358 osób w wieku poprodukcyjnym przypada tylko 11 457 osób w wieku przedprodukcyjnym a więc deficyt zastępowalności wynosi 2,9 tys. osób.

2.1.2.3 Tempo wyludniania się obszaru Partnerstwa

Tempo wyludniania się obszaru jest znaczące. W ostatnich pięciu latach (2015 – 2019) z gmin Partnerstwa ubyło ogółem **1 410 osób**, przy czym największy jest ubytek w mieście Aleksandrowie (- 502 mieszkańców) a największy przyrost w gminie Aleksandrów (+ 600 osób). W gminie Waganiec i Raciążek widzimy niewielkie oscylacje liczby ludności, poza tym wszystkie gminy tracą mieszkańców.

Ryc. 19. Zmiany liczby ludności w gminach – narastająco w ostatnich 5 latach

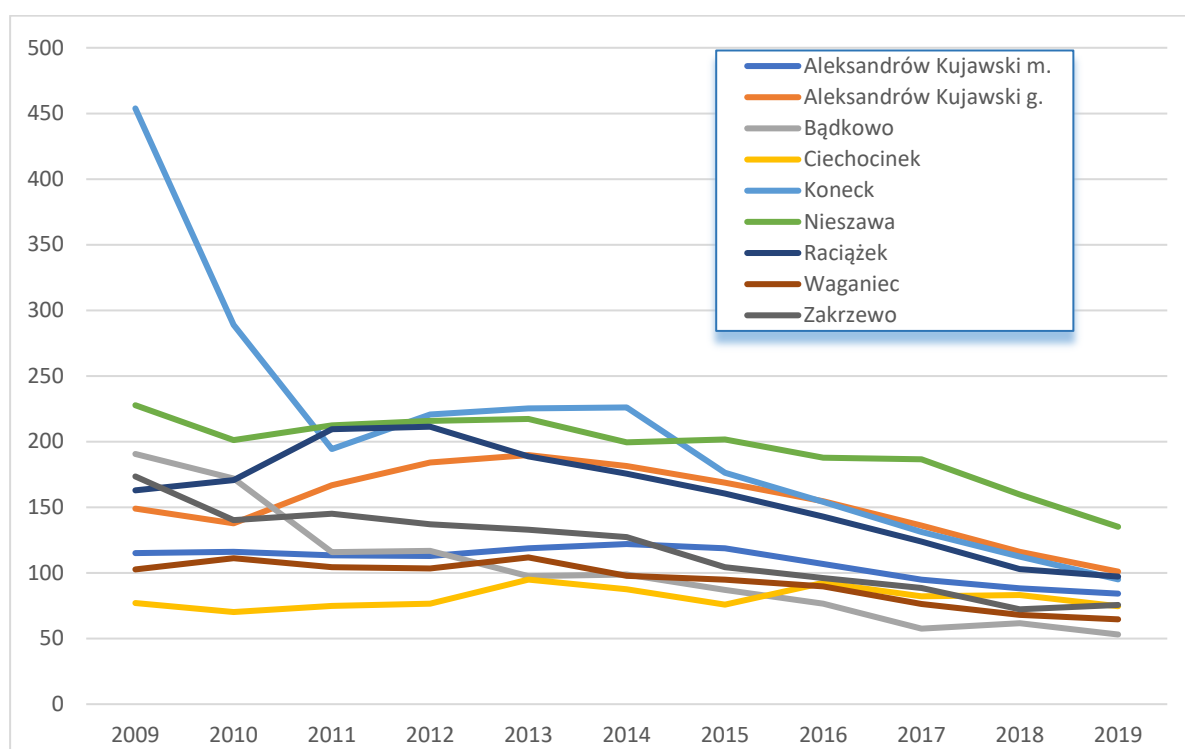

Opracowanie ZMP. Źródło: <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

2.1.2.4 Rozwarstwienie społeczne, ubóstwo

Istotne jest przebadanie, jaka jest skala ubóstwa, w szczególności ubóstwa, przez co rozumiemy sytuację, w której dana osoba osiąga dochód niższy niż 60% mediany dochodów na danym terenie. Odrębnie warto zbadać, jak wygląda skala zjawiska ubóstwa głębokiego, przez co rozumiemy bytowanie poniżej minimum socjalnego. To ostatnie zjawisko bada się w warunkach polskich poprzez obserwowanie skali korzystania ze świadczeń pomocy społecznej uzależnionych od tzw. kryterium dochodowego, które jest wyznaczane od lat zdecydowanie poniżej minimum socjalnego, na poziomie bliskim minimum egzystencji. Oto ocena zmian zasięgu korzystania w poszczególnych gminach ze świadczeń pomocy społecznej zależnych od kryterium dochodowego w ostatnich 11 latach.

Ryc. 20. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej (wg kryterium dochodowego) w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ogółem

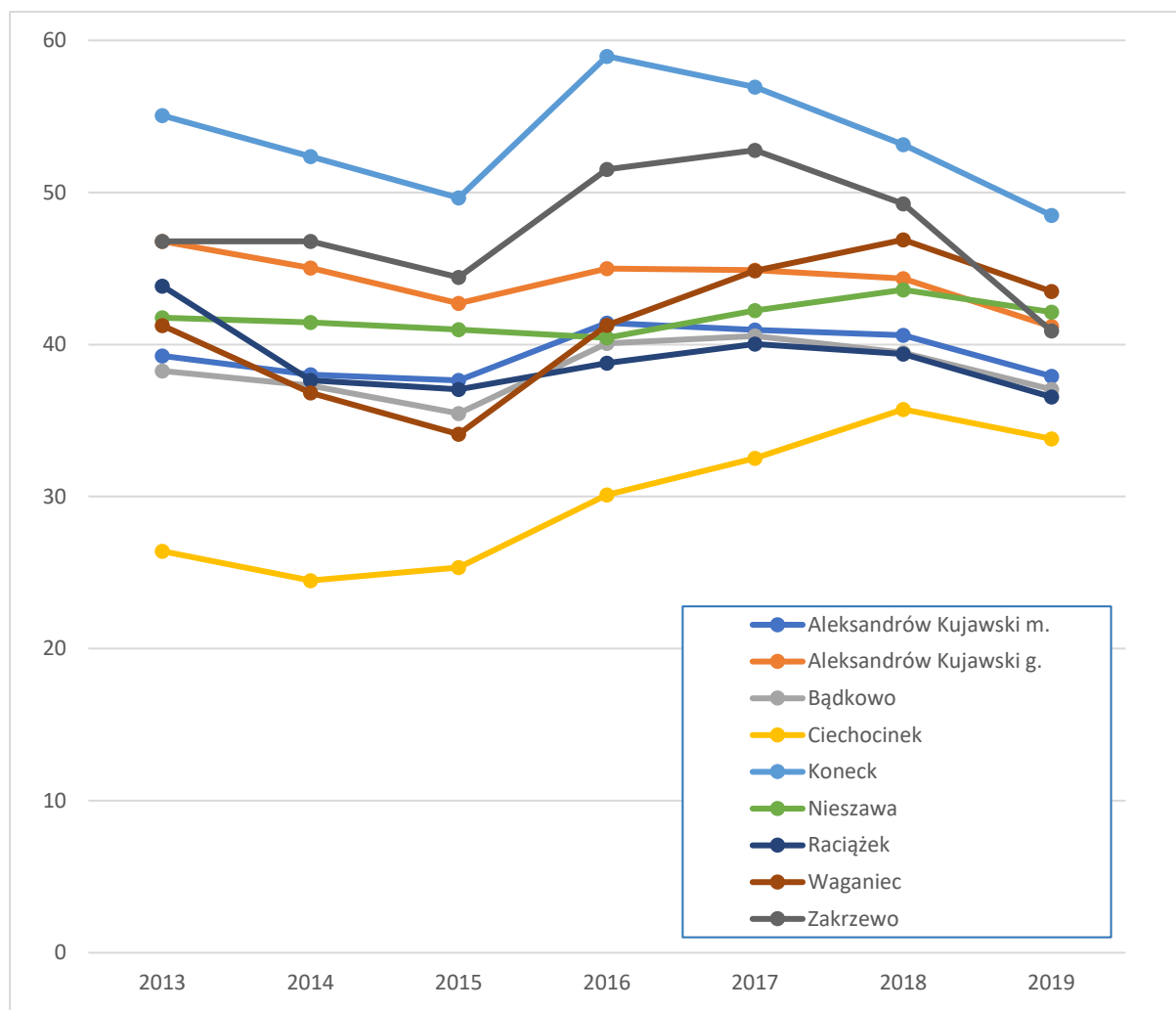

Opracowanie ZMP. Źródło: <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Jak widać, liczebność osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej maleje konsekwentnie we wszystkich gminach, w tym w Nieszawie spada nieco wolniej, a w Konecku spadek jest spektakularny. Można interpretować to jako obiektywne zmniejszenie się zapotrzebowania na środowiskową pomoc społeczną, choć należy także brać pod uwagę różną politykę różnych gmin w zakresie udzielania wsparcia. Jednak nie wzbudza wątpliwości fakt, że **skala zjawiska ubóstwa głębokiego maleje wyraźnie w ostatnich 11 latach.**

Warto jeszcze sięgnąć po dodatkowy wskaźnik, którym jest odsetek dzieci do 18 lat, na które ich opiekunowie pobierają zasiłek rodzinny (uzależniony także od dochodu osiąganego per capita w rodzinie). Wskaźnik ten pokazuje odsetek dzieci, jakie wychowują się w rodzinach żyjących w warunkach ograniczeń finansowych.

Ryc. 21. Zasięg wsparcia zasiłkiem rodzinnym

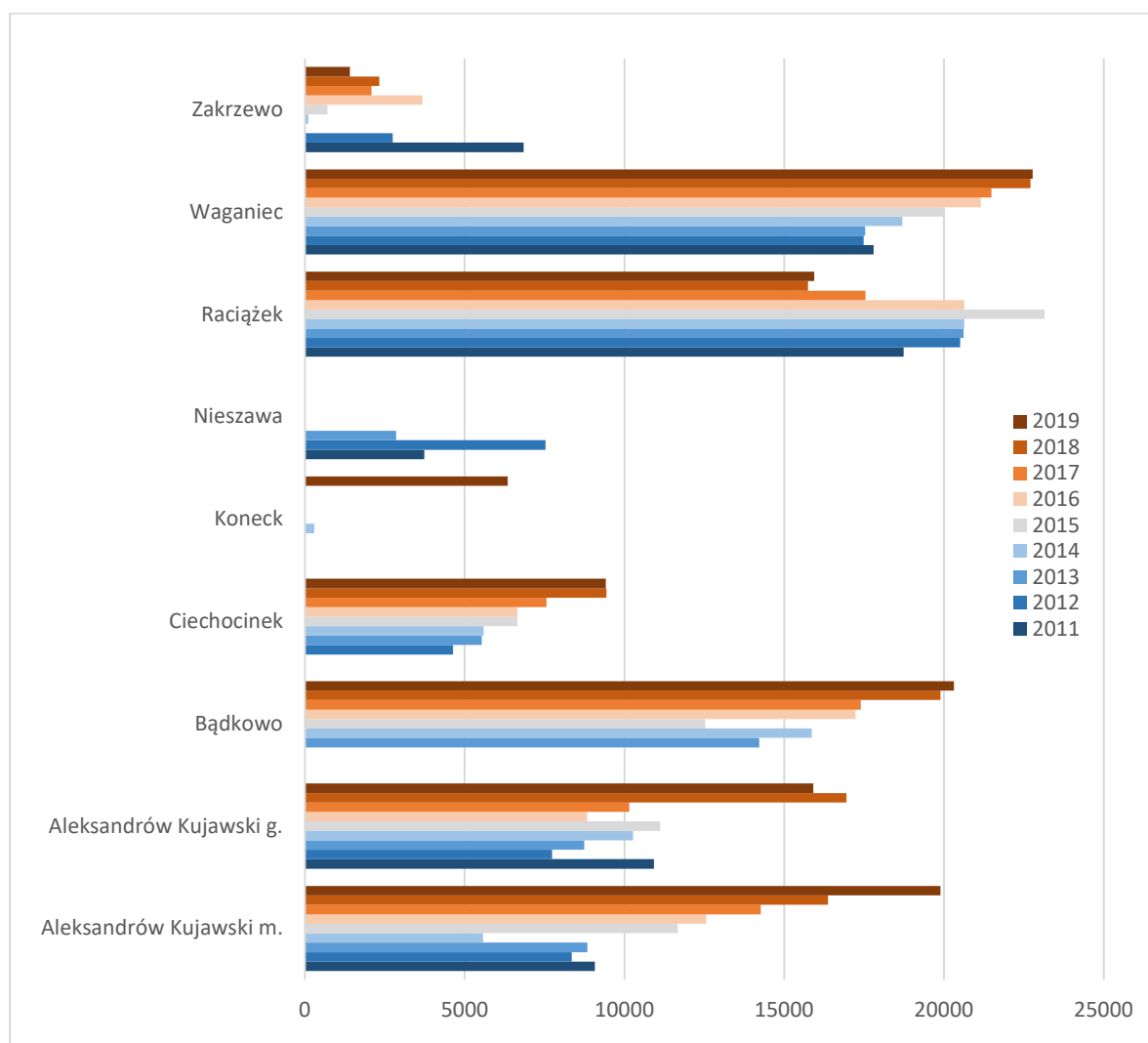
Opracowanie ZMP. Źródło: <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Jak widać, choć zapotrzebowanie na zasiłek maleje, to nadal zasiłkiem wspieranych jest 30 – 50% dzieci. **To wysoki wskaźnik.** Zauważmy, że w dużych miastach, gdzie dochodowość jest większa, wskaźnik ten oscyluje około 20%.

O ile poprzedni wykres pokazywał, że skala ubóstwa głębokiego maleje, o tyle powyższy wykres pokazuje, że nadal blisko połowa dzieci w gminach obszaru Partnerstwa wychowuje się w warunkach względnego ubóstwa, którego skala maleje dużo wolniej.

Z kolei warto sprawdzić, jak wygląda wspieranie przez gminy aktywności obywatelskiej, co w praktyce następuje poprzez zlecanie i powierzanie organizacjom społecznym zadań publicznych do wykonywania. Wskaźnikiem jest tu skala dotacji do realizacji takich zadań, udzielanych przez poszczególne gminy. Jak widać na powyższym wykresie, skala powierzania zadań organizacjom społecznym jest bardzo zróżnicowana (choć jest to kwota na 1000 mieszkańców, a więc powinna być względnie podobna). Najlepiej jest w Wagańcu i Raciążku, ale i tak kwota finansowania zadań to około 20 zł na mieszkańca rocznie, a więc około 1,7 zł miesięcznie. Bardzo źle wygląda wskaźnik w Nieszawie, Konecku i Zakrzewie, gdzie zlecania zadań organizacjom praktycznie nie ma. **Należy uznać, że współpraca z organizacjami społecznymi to obecnie niewykorzystany potencjał obszaru Partnerstwa.**

Ryc. 22. Coroczna kwota dotacji do zadań publicznych wykonywanych przez organizacje społeczne w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Opracowanie ZMP. Źródło: <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

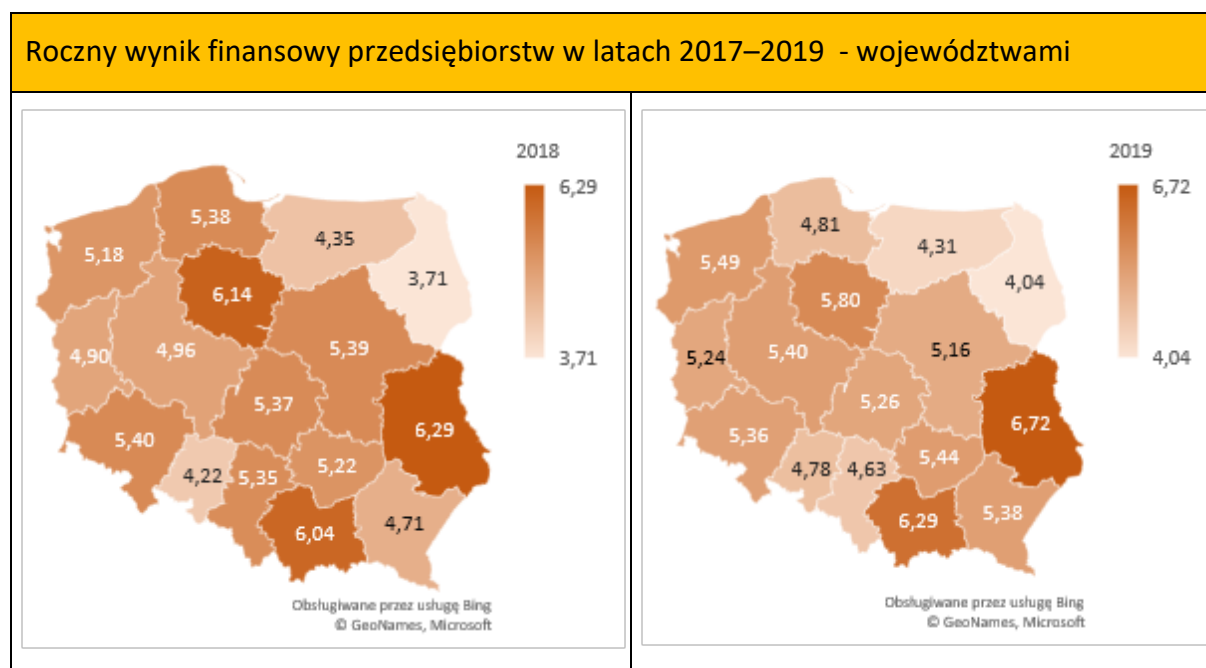
2.2 Obszar gospodarczy

2.2.1 Kontekst krajowy

Województwo kujawsko pomorskie jest od w ostatnich dwóch latach **województwem z pierwszej trójki w kraju, jeśli chodzi o roczny wynik finansowy przedsiębiorstw.**

Wynik finansowy informuje w sposób syntetyczny o finansowym rezultacie działalności gospodarczej i jest powszechnie uznanym i stosowanym miernikiem oceny działalności przedsiębiorstwa, a w skali regionu – całej lokalnej gospodarki.

Ryc. 23. Wynik finansowy przedsiębiorstw – miernik koniunktury regionalnej

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS; wyniki finansowe przedsiębiorstw (G418)

Nie zmieniła tej sytuacji pandemia. Komunikat GUS z lutego 2021 pokazuje zmiany koniunktury w siedmiu sektorach gospodarki województwami: województwo kujawsko-pomorskie odnotowuje spadek w dwóch obszarach (informacji i komunikacji oraz transporcie i magazynowaniu) ale za to wzrost koniunktury w pięciu: przemyśle, budownictwie, handlu detalicznym, zakwaterowaniu i gastronomii oraz handlu hurtowym. Można więc przyjąć, że **lokalna przedsiębiorczość w obszarze Partnerstwa ma wstępnie dobre warunki działalności w postaci korzystnego otoczenia regionalnego**: potencjału kooperantów, podwykonawców, kompetencji i wiedzy na regionalnym rynku oraz nieformalnej kultury biznesowej, jaka zazwyczaj kształtuje się w obszarach długotrwałej dobrej koniunktury.

Ryc. 24. Ogólny klimat koniunktury gospodarczej w województwach

Źródło: Główny Urząd Statystyczny (<https://stat.gov.pl/infografiki-widzety/infografiki/infografika-koniunktura-gospodarcza-w-lutym-2021-r-,99,1.html>)

2.2.2 Analiza wskaźnikowa

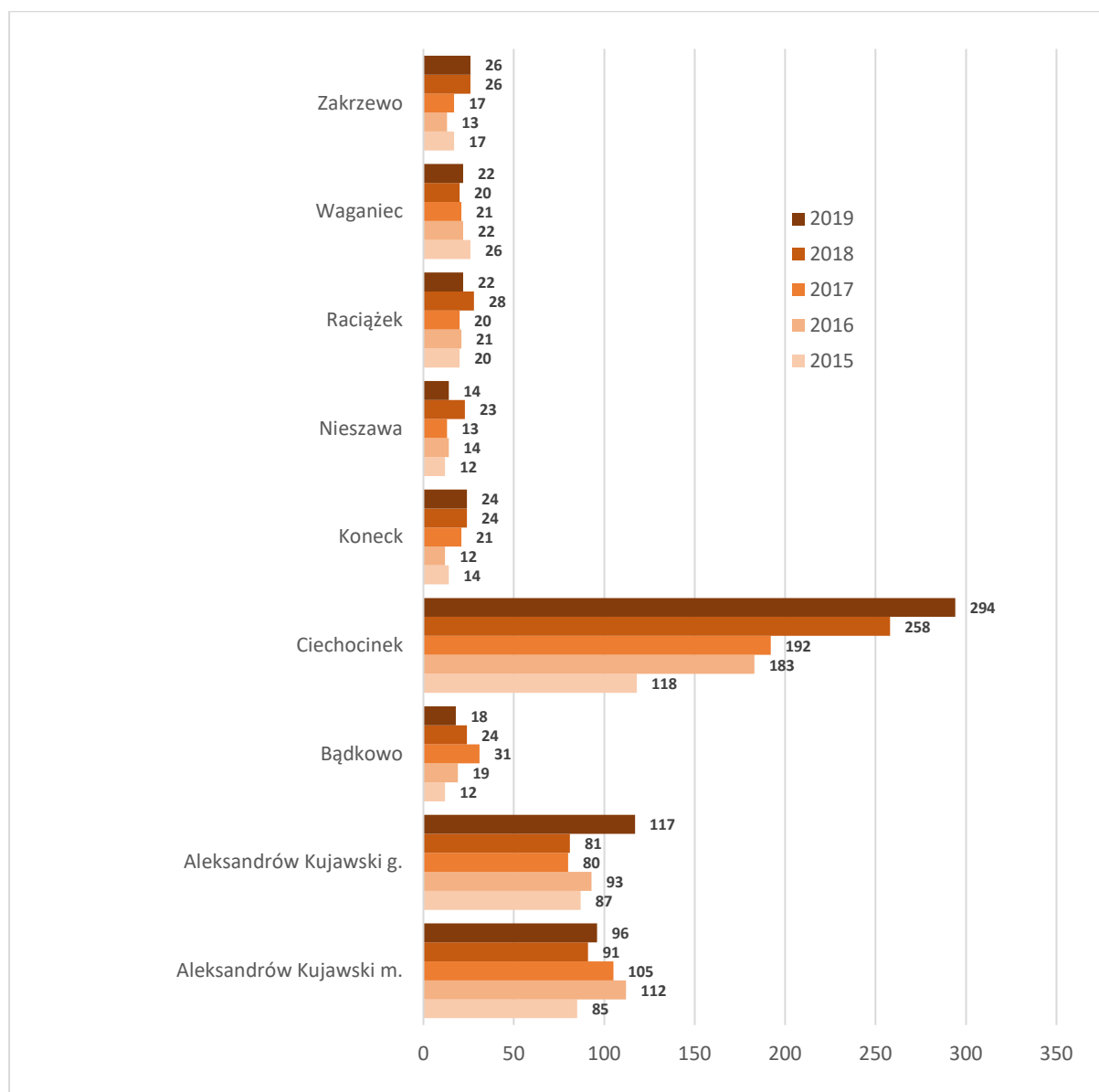
2.2.2.1 Lokalny poziom wynagrodzeń

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na koniec 2019 roku wynosiło w powiecie aleksandrowskim **3 641,04 zł**. To poziom niski, zważywszy, że w tym samym czasie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Polsce wyniosło 4 834,76 zł (przy czym pracownikowi „na rękę” zostawało z tego ok. 3435 zł, zaś koszt dla pracodawcy wynosił ok. 5831 zł). Tak więc w powiecie aleksandrowskim zarabia się przeciętnie 75% wynagrodzenia krajowego.

2.2.2.2 Podmioty w bazie REGON

Liczba aktywnych podmiotów zarejestrowanych w bazie REGON, a więc przede wszystkim przedsiębiorców, ale także innych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, przeliczona na 1000 mieszkańców, jest dobrą miarą aktywności gospodarczej w danej społeczności. Wprawdzie baza REGON zawiera także w pewnym procencie dane o podmiotach, których działalność faktycznie ustała, jednak poziom udziału w bazie REGON takich podmiotów jest obecnie niewielki.

Ryc. 25. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON na 1000 mieszkańców (zmiana w latach 2015–2019).

Opracowanie ZMP. Źródło: <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Mamy dość zaskakujący obraz: właściwie na lokalnym rynku w żadnej z gmin nie przybywa przedsiębiorstw. W żadnej z **wyjątkiem Ciechocinka, gdzie przyrost jest stały z roku na rok, i bardzo dynamiczny: w ciągu pięciu lat liczba podmiotów w bazie REGON niemal potroiła się** podczas gdy w całym otoczeniu panowała stagnacja. Dodajmy do tego, że Ciechocinek jest gminą najstarszą demograficznie. Bardzo możliwe, że testuje się tu właśnie model gospodarki lokalnej epoki srebrnego tsunami, gdzie bardzo duży udział seniorów w populacji nie tylko nie wygasza koniunktury, jak często obawiają się ekonomiści, ale wręcz ją pobudza.

2.3 Obszar przestrzenno-środowiskowy

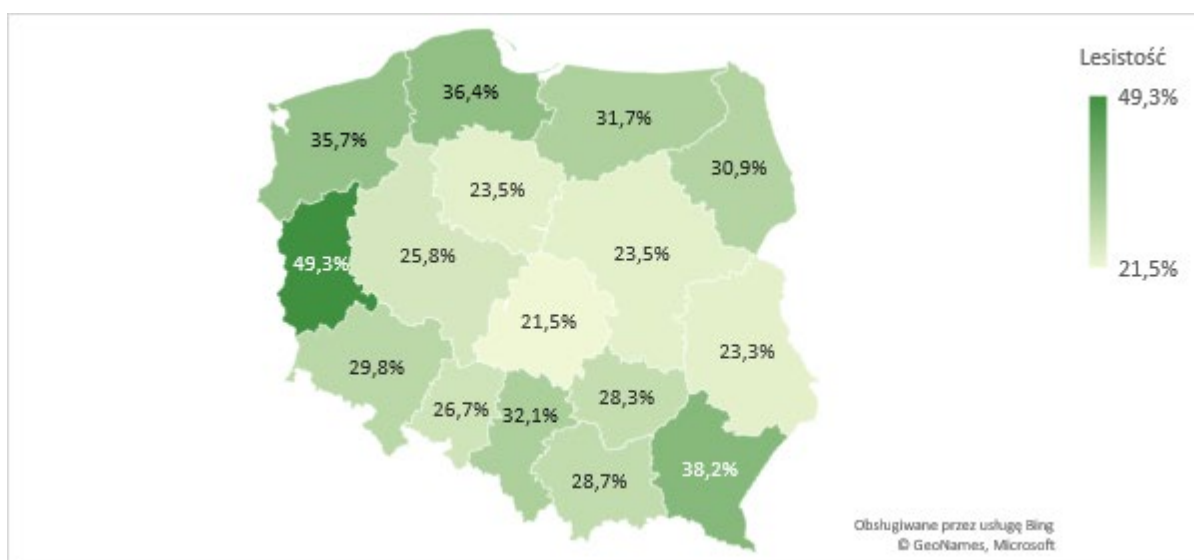
2.3.1 Kontekst krajowy

Wstępem do omawiania analizy przestrzenno-środowiskowej obszaru Partnerstwa musi być spojrzenie na Lubelszczyznę jako region na tle kraju.

2.3.1.1 Lesistość

Średnia lesistość dla Polski (a więc odsetek lasów w powierzchni ogółem) wynosi niemal 30% (dokładnie 29,6%). Natomiast **województwo kujawsko-pomorskie jest trzecim najmniej lesistym województwem w Polsce** (niemal ex aequo z czwartym mazowieckim). Lesistość województwa wynosi zaledwie **23,5%**.

Ryc. 26. Lesistość poszczególnych województw w Polsce

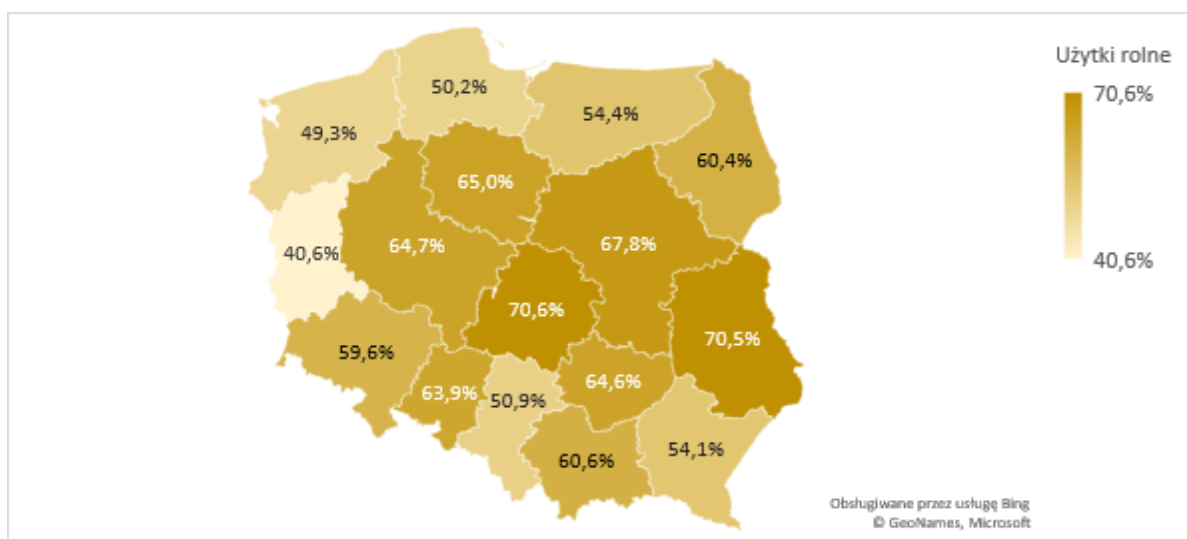

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS; Podgrupa P1591 Powierzchnia gruntów leśnych

2.3.1.2 Udział użytków rolnych w powierzchni województw

Popatrzmy z kolei na mapę udziału użytków rolnych w powierzchni ogółem poszczególnych województw: czy wobec tak niskiej lesistości województwo kujawsko-pomorskie jest typowo rolnicze? Okazuje się, że na szesnaście województw kujawsko-pomorskie zajmuje czwarte miejsce pod względem udziału użytków rolnych w powierzchni ogółem. Jak widać, w poszczególnych regionach występuje swoisty balans między powierzchnią użytków rolnych a powierzchnią użytków leśnych: województwa o największej lesistości znajdują się tym razem na końcu rankingu. **Trzeba brać pod uwagę, że województwo kujawsko-pomorskie jest województwem typowo rolniczym, nie zaś leśnym. To ważna konkluzja strategiczna.**

Ryc. 27. Użytki rolne jako odsetek powierzchni województwa ogółem

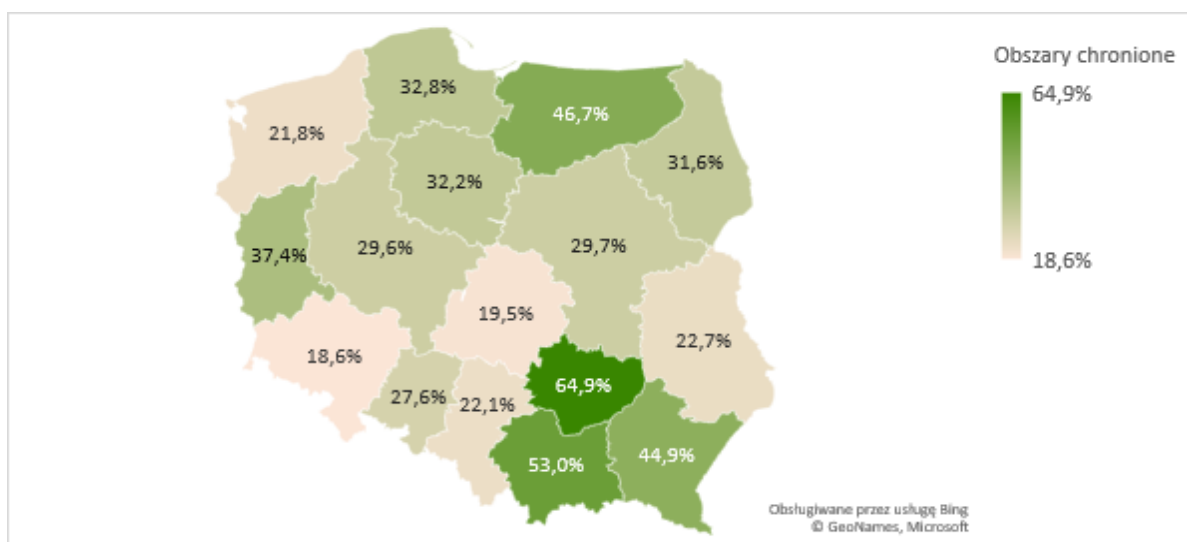

Źródło: GUS, Podgrupa P2779 Powierzchnia geodezyjna kraju wg kierunków wykorzystania (<https://bdl.stat.gov.pl/BDL>)

2.3.1.3 Zasięg prawnej ochrony przyrody w województwach

Należałoby przeanalizować jeszcze, czy województwo kujawsko-pomorskie na tle reszty kraju jest regionem intensywnej ochrony obszarowej walorów przyrodniczych, czy też wypada pod tym względem niekorzystnie.

Ryc. 28. Odsetek powierzchni województw objęty prawnymi formami obszarowej ochrony przyrody

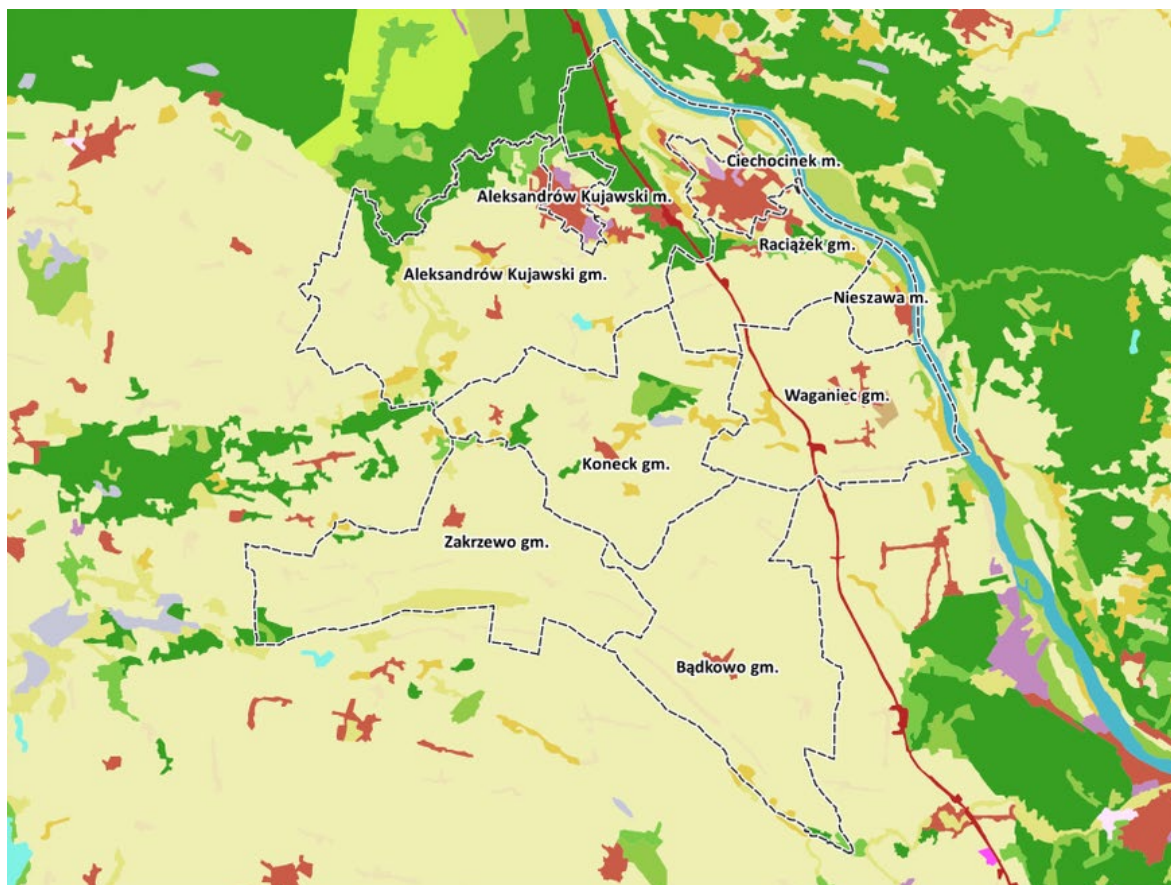
Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych (<https://bdl.stat.gov.pl/BDL>)

Jeśli założyć, że miarą intensywności ochrony przyrody jest odsetek powierzchni, na której taką ochronę ustanowiono, to kujawsko-pomorskie nie wypada źle:

z wynikiem 32,3% powierzchni ogółem objętej przynajmniej jedną z form prawnych obszarowej ochrony walorów przyrodniczych sytuuje się na 7 miejscu w kraju, a więc powyżej mediany.

2.3.2 Analiza wskaźnikowa

Ryc. 29. Klasy pokrycia terenu w obszarze Partnerstwa i jego otoczeniu

Legenda

CLC_2018

- Zabudowa miejska zwarta
- Zabudowa luźna
- Tereny przemysłowe lub handlowe
- Tereny kolejowe i drogi
- Budowy
- Tereny zielone

- Tereny sportowe i wypoczynkowe
- Grunty orne
- Sady i plantacje
- Łąki, pastwiska
- Złożone systemy upraw i działek
- Tereny rolnicze / naturalne
- Lasy liściaste

- Lasy iglaste
- Lasy mieszane
- Murawy i pastwiska naturalne
- Lasy w stanie zmian
- Bagna śródlądowe
- Cieki
- Zbiorniki wodne

Opracowanie ZMP na podstawie danych CLC_2018. Projekt Corine Land Cover 2018 w Polsce został zrealizowany przez Instytut Geodezji i Kartografii i sfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Wyniki projektu zostały pozyskane ze strony internetowej Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (clc.gios.gov.pl)

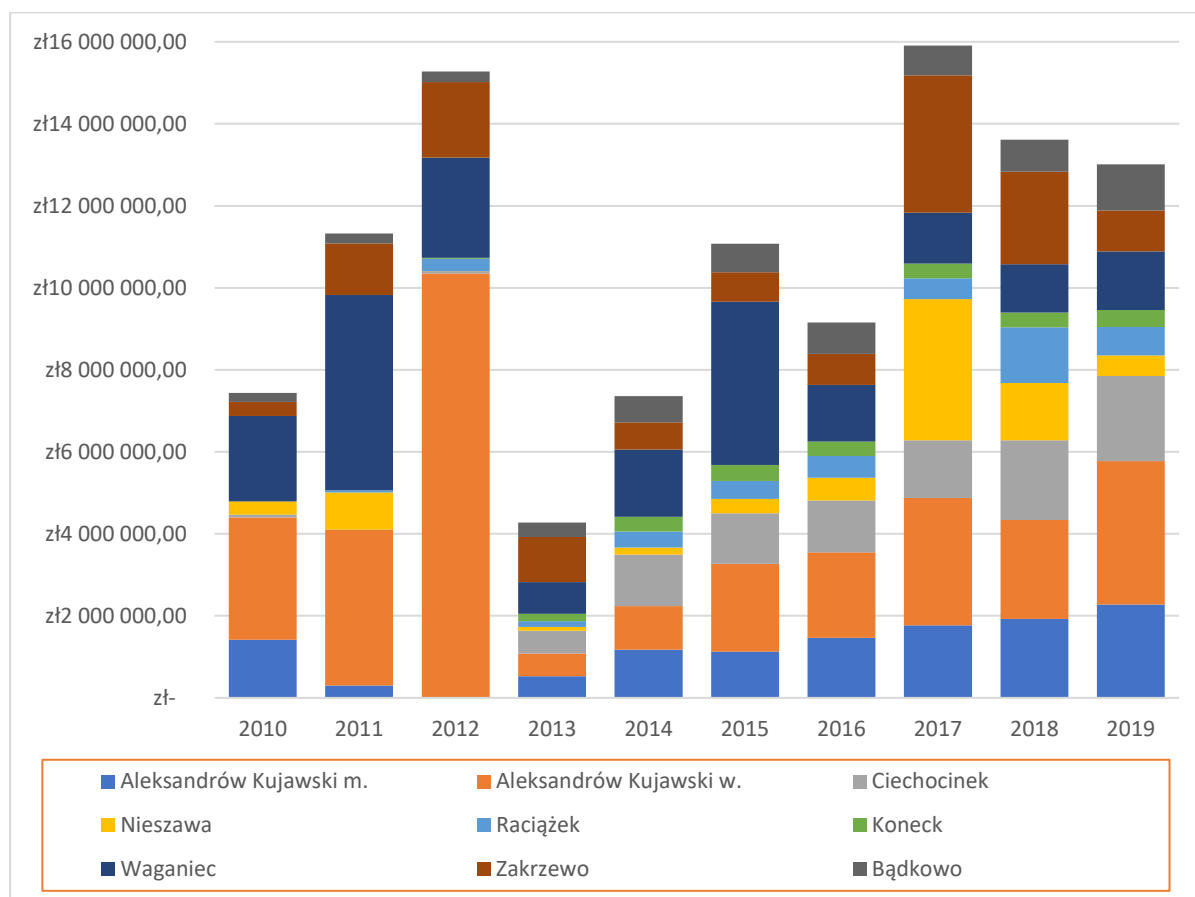
2.3.2.1 Wydatki gmin na ochronę środowiska

Aby zdiagnozować skalę zaangażowania gmin Partnerstwa w ochronę środowiska, przebadano wydatki budżetów gmin w latach 2010–2019 związane z ochroną środowiska. Są one zapisane w dziale 900 klasyfikacji budżetowej wraz z wydatkami na gospodarkę komunalną. Obie sfery w znacznym stopniu przenikają się, np. w takich obszarach jak gospodarka odpadami czy gospodarka wodno-ściekowa, które są częścią gospodarki komunalnej i jednocześnie działaniami na rzecz środowiska). Jednak część wydatków na gospodarkę komunalną (np. oświetlenie ulic) nie ma znaczenia prośrodowiskowego, więc nie można było przyjąć całości wydatków w dziale 900 jako miary zaangażowania gmin na rzecz środowiska. Ostatecznie zsumowano wydatki z trzech rozdziałów:

- 90001 Gospodarka ściekowa i ochrona wód,
- 90002 Gospodarka odpadami,
- 90005 Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu.

Wydatki budżetów poszczególnych gmin na sumę tych czterech celów w okresie pięcioletnim 2010–2019 obrazuje poniższy wykres.

Ryc. 30. Wydatki gmin związane z ochroną środowiska (2010–2019)

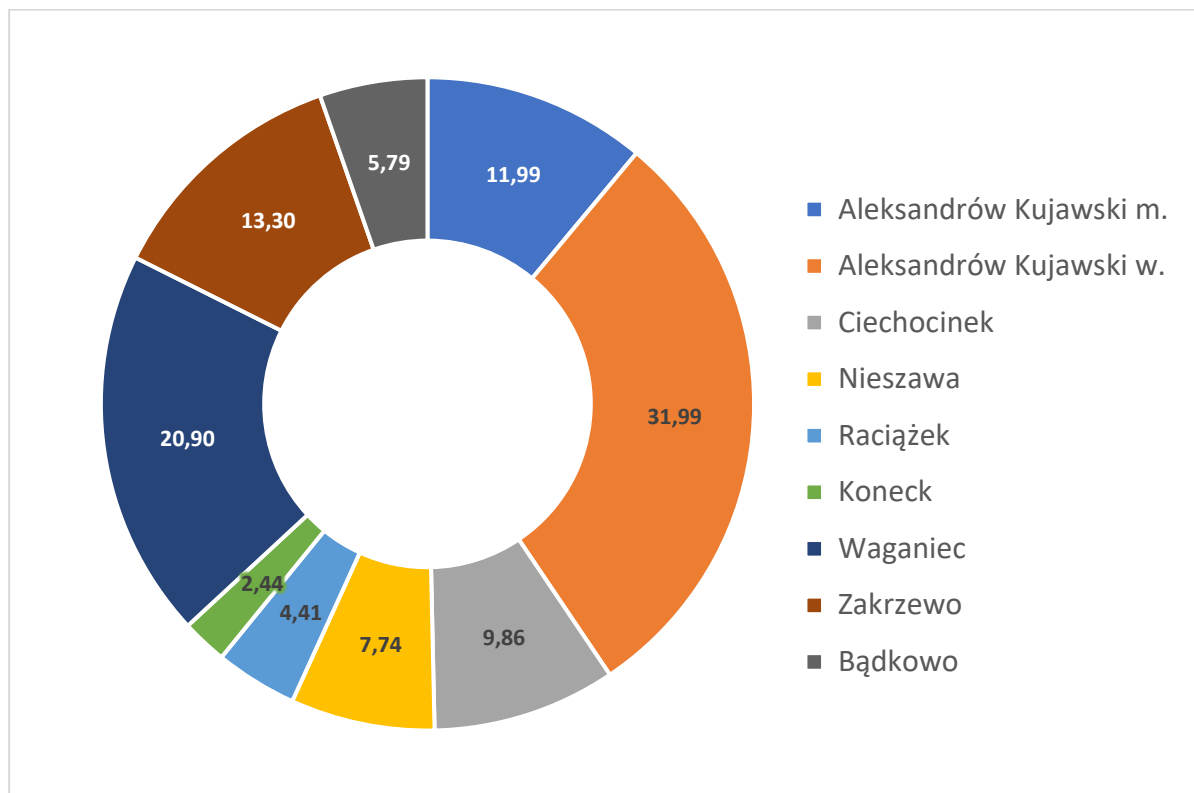
Opracowanie: ZMP. Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

Na wykresie da się zauważyć lata z dużymi inwestycjami w poszczególnych gminach w ochronę wód: ponad siedemnastomilionową inwestycję gminy Aleksandrów w latach 2010–2012, wartość blisko 9,3 mln zł inwestycje gminy Waganiec w tych samych latach, ponadtrzymilionowe lub blisko trzymilionowe inwestycje gmin: Nieszawa i Zakrzewo w r. 2017 oraz ponownie Waganiec w r. 2015.

W tym pięcioletnim okresie wydatki gmin związane z ochroną środowiska wyniosły w sumie ponad **108,4 mln zł**, z czego **5,4 mln to ochrona powietrza**, **64,3 mln zł ochrona wód** a **38,7 mln zł to ochrona powierzchni ziemi (gospodarka odpadami)**. **To miara faktycznego zaangażowania gmin w ochronę środowiska.**

Proporcje zsumowanych nakładów na ochronę środowiska w poszczególnych gminach partnerstwa w całym dziesięcioletnim okresie 2010–2019 pokazuje wykres.

Ryc. 31. Zsumowane nakłady latach 2010–2019 na ochronę środowiska w partnerstwie ZGZK (w mln zł): udział poszczególnych gmin

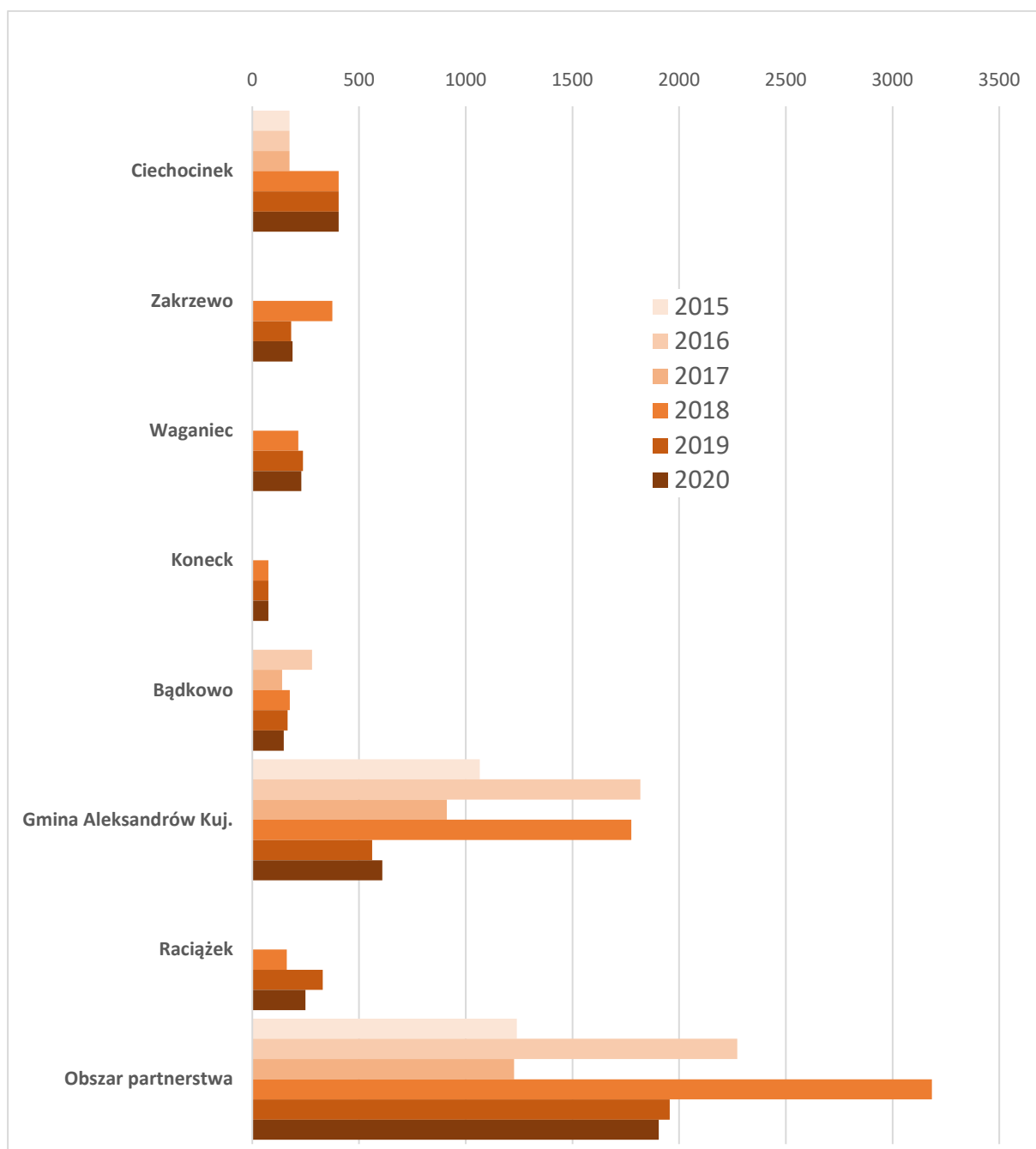
Opracowanie: ZMP. Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

Widać znaczącą dominację zaangażowanie finansowe gminy Aleksandrów, następnie gminy Waganiec, a w dalszej kolejności – gminy Zakrzewo i miasta Aleksandrowa. Najmniejsze są wydatki gmin Koneck, Raciążek i Bądkowo.

2.3.2.2 Zadrzewienia – lokalne bogactwo

Ważnym wskaźnikiem lokalnego nastawienia do ochrony klimatu jest proporcja między wycinką zadrzewień a nowymi nasadzeniami kompensującymi utratę aktywnej biomasy fotosyntetyzującej. Wskaźnik godziwej kompensacji przyrodniczej wycinki drzew szacuje się na 4,5 nasadzenia na 1 m³ grubizny pozyskanej z wycinki. Tymczasem w partnerstwie ZGZK proporcje te przedstawiają się następująco.

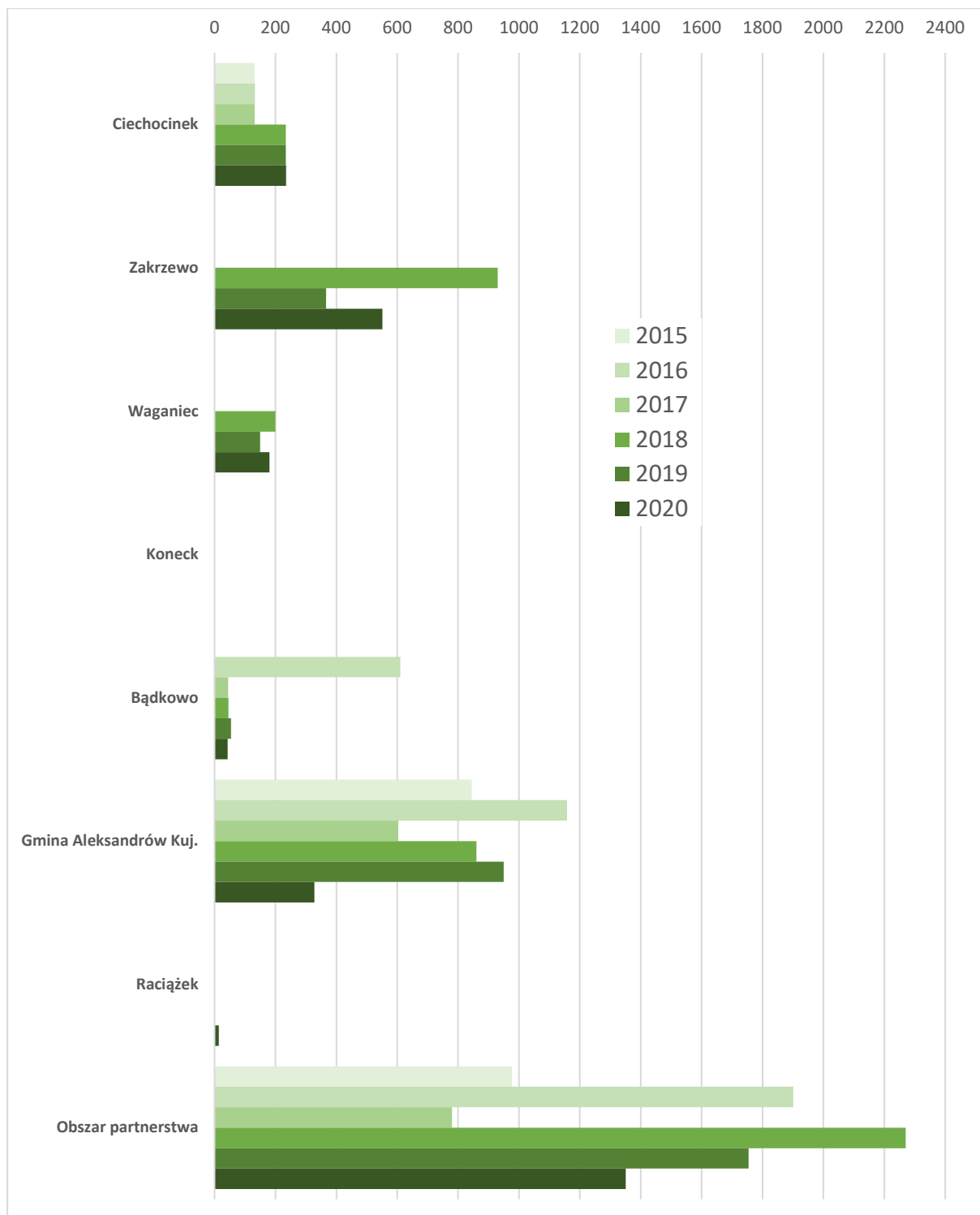
Ryc. 32. Wycinka zadrzewień w latach 2015–2020 (w m³ pozyskanej grubizny)

Opracowanie: ZMP. Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

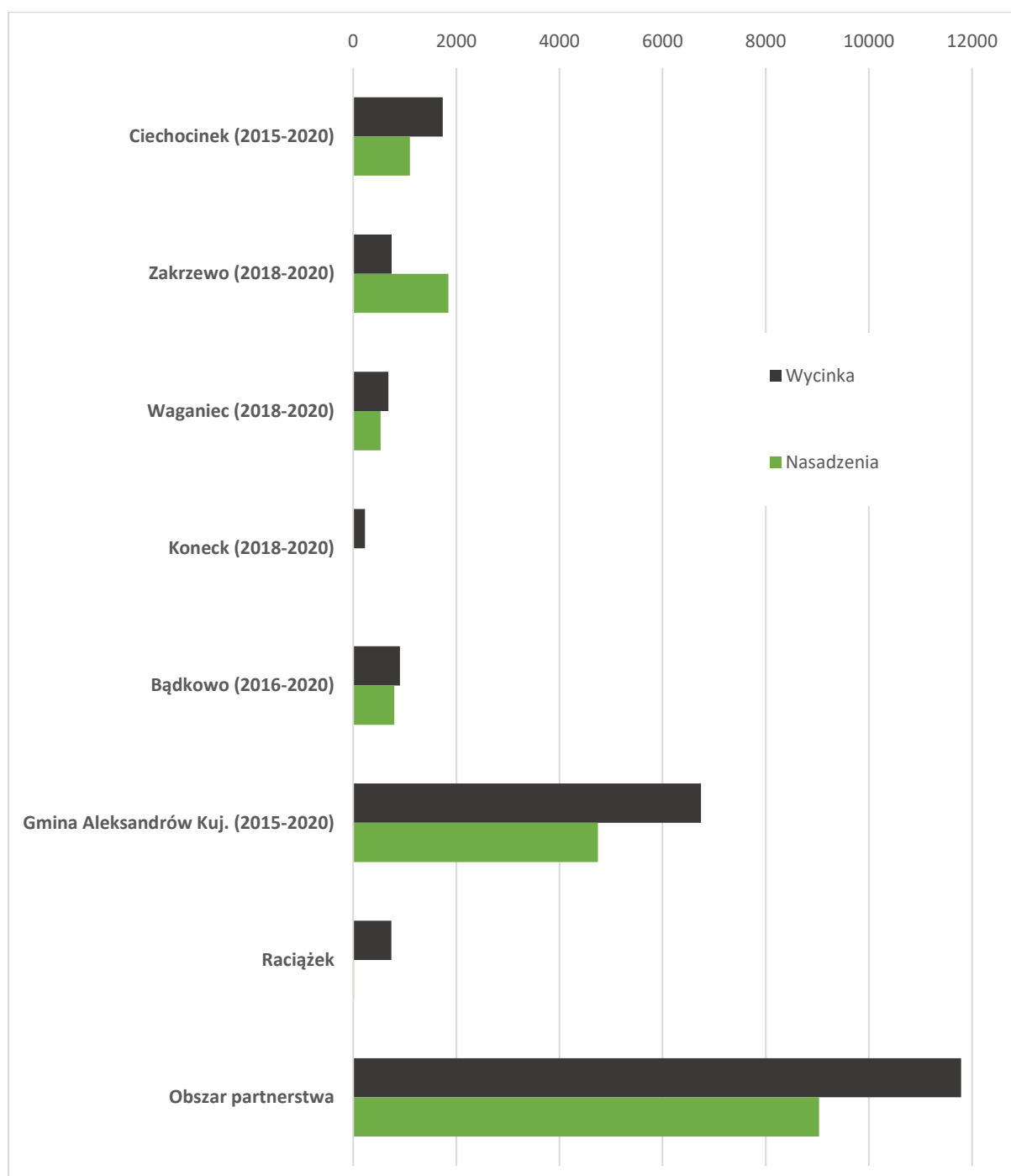
Najintensywniejsza wycinka drzew przez cały analizowany okres ma miejsce w gminie Aleksandrów Kujawski (nie mamy danych dla miasta Aleksandrowa). Z kolei nasadzenia kompensujące przyrodniczo wycinkę wyglądają następująco.

Ryc. 33. Nowe nasadzenia drzew w latach 2015–2020 (w szt. nasadzonych drzew)

Opracowanie: ZMP. Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

Ryc. 34. Proporcje kompensacji przyrodniczej w gminach obszaru partnerstwa

Opracowanie: ZMP. Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

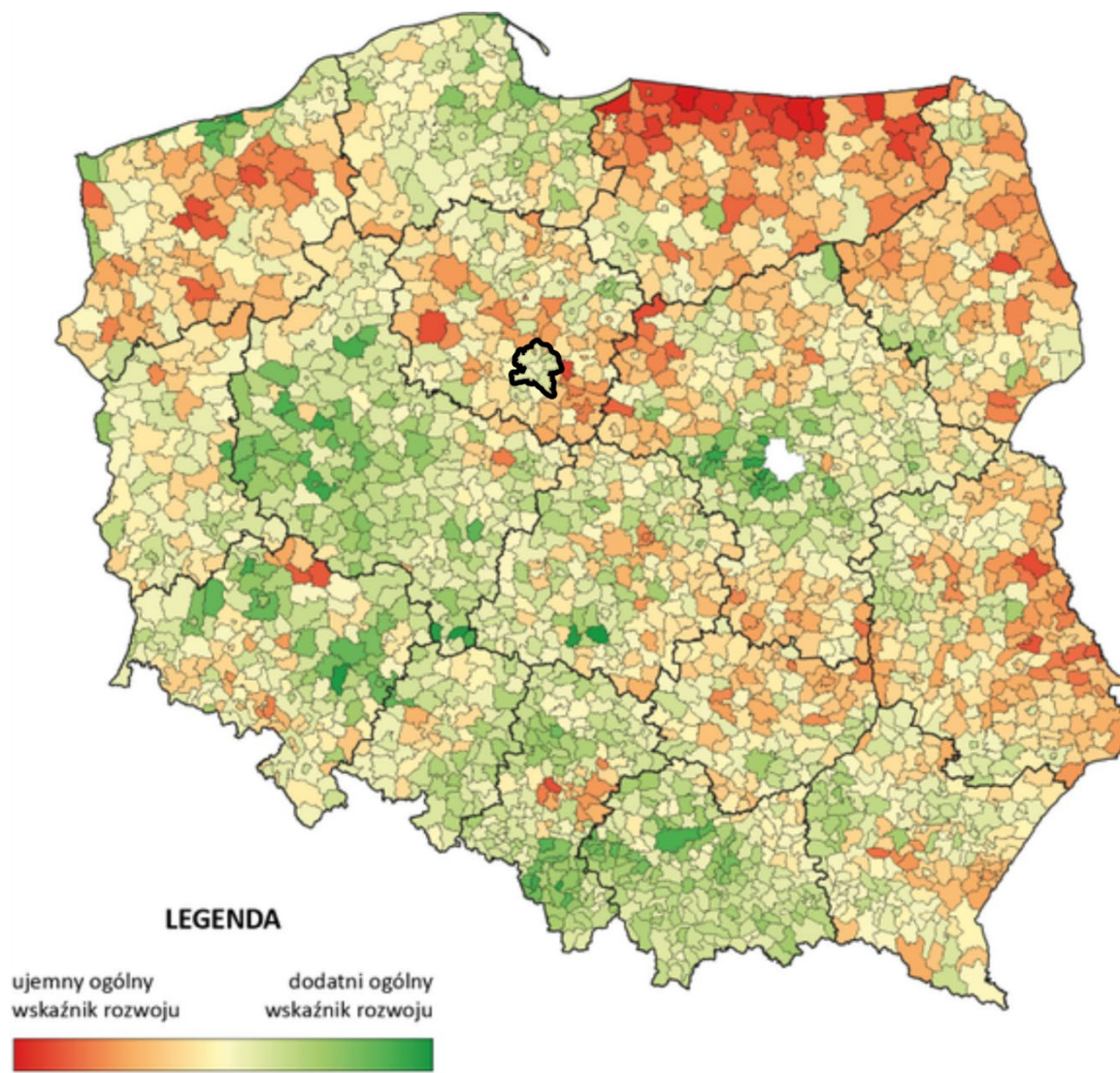
Jak widać, poza gminą Zakrzewo żadna gmina nie uzyskuje nawet wskaźnika kompensacji przyrodniczej 1:1, **podczas gdy wskaźnik godziwej kompensacji to 4,5**, a więc słupek zielony na wykresie powinien być czteroipółkrotnie dłuższy od czarnego. Konkluzja brzmi: Gminy Partnerstwa traktują mało odpowiedzialnie swój zasób zadrzewień. Z punktu widzenia ochrony klimatu to polityka krótkowzroczna.

2.4 PODSUMOWANIE: wskaźniki zbiorcze i ich interpretacja

2.4.1 Kontekst krajowy: syntetyczny wskaźnik rozwoju

W ramach Systemu Analiz Samorządowych opracowano syntetyczne wskaźniki pokazujące zbiorczo poziom rozwoju analizowanego terenu w aspekcie społecznym, gospodarczym, przestrzenno-środowiskowym, a wreszcie – rozwoju ogółem. Spójrzmy na mapę, która obrazuje rozkład ogólnego wskaźnika rozwoju w całym kraju na poziomie gmin.

Ryc. 35. Ogólny wskaźnik rozwoju gminy (2019)

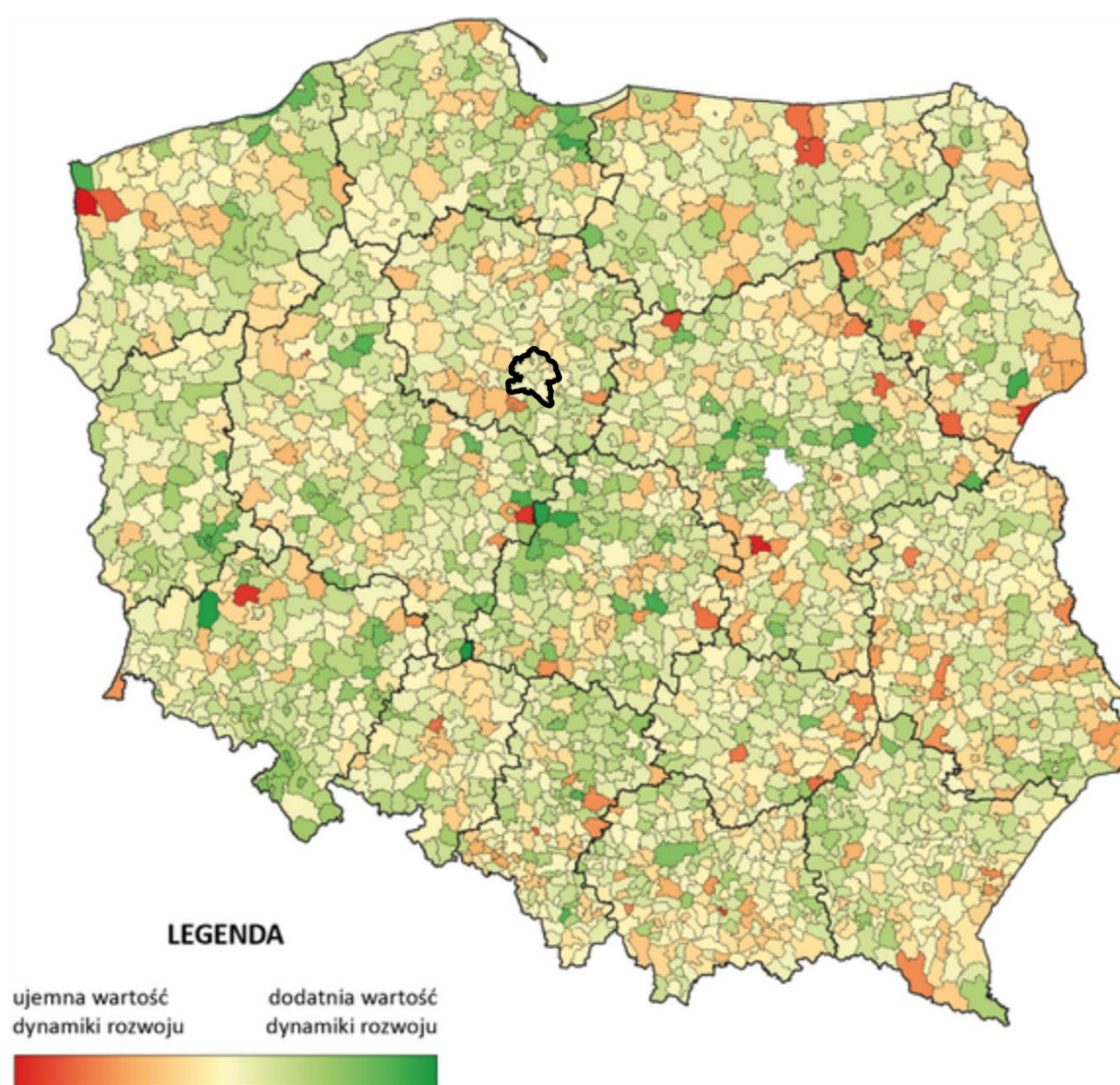

Opracowanie ZMP na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Jak widać, zróżnicowanie rozwoju kraju nie układa się losowo, a tworzy wyraźnie strefy pomyślnego rozwoju i stagnacji, czy nawet regresu. Partnerstwo ZGZK jest

otoczone gminami o ujemnym i wysoko ujemnym wskaźniku ogólnym rozwoju, ale samo **jest na tle otoczenia zieloną wyspą**. Ważny jest jednak nie tylko obecny **poziom rozwoju**, ale także jego dynamika: to, czy wskaźniki rozwoju poprawiają się, czy pogarszają. Oto mapa dynamiki ogólnego wskaźnika rozwoju (jego zmian w latach 2015–2019).

Ryc. 36. Dynamika ogólnego wskaźnika rozwoju gmin (zmiany wartości wskaźnika dla danej gminy w okresie 2015-2019)

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

W obszarze partnerstwa ZGZK dominuje kolor zielony, ale tu już sytuacja nie jest tak jednoznacznie optymistyczna, jak na poprzednim kartogramie.

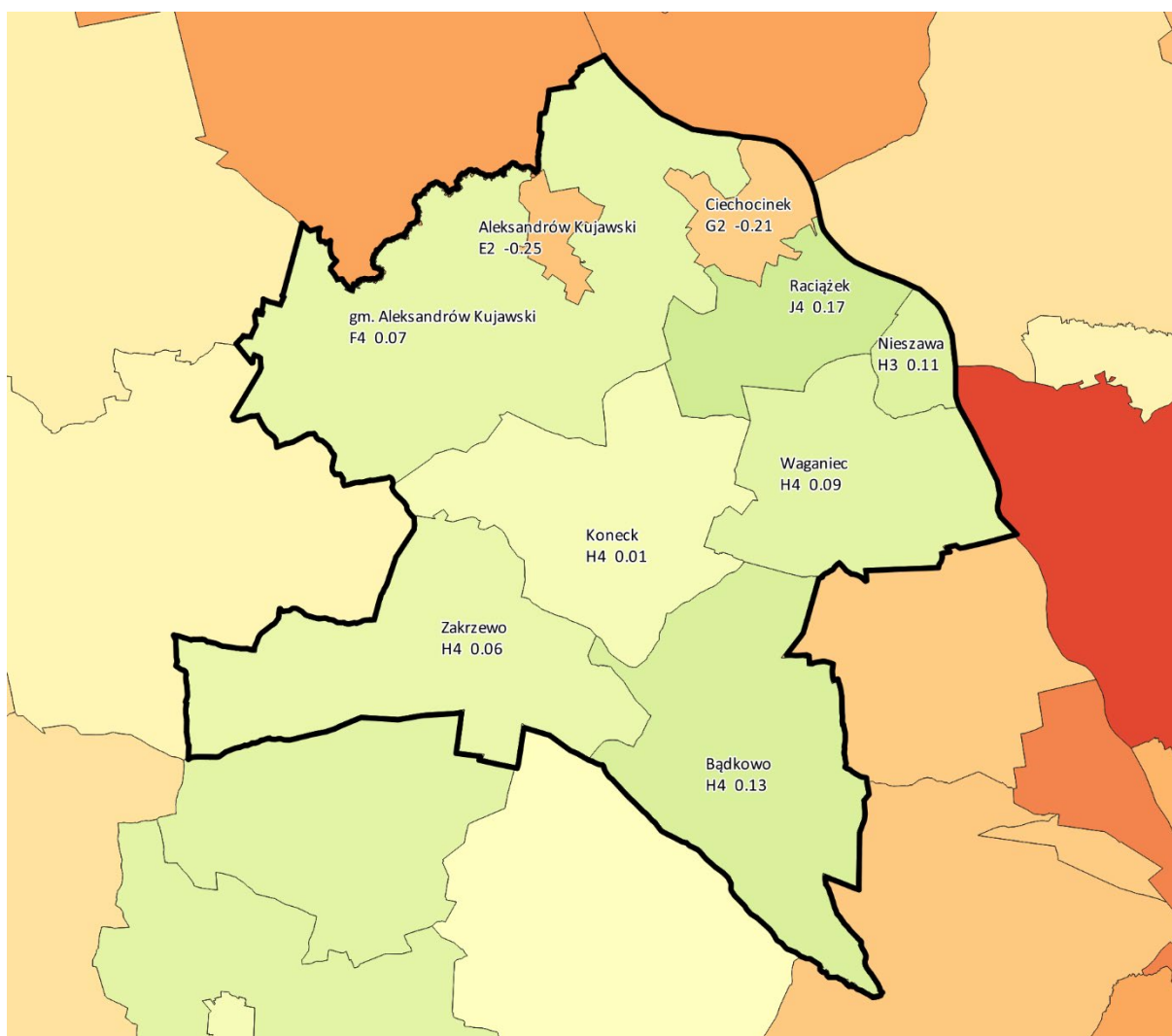
Przyjrzyjmy się teraz dokładniej ogólnemu wskaźnikowi rozwoju oraz dynamice tego wskaźnika w poszczególnych gminach partnerstwa ZGZK.

2.4.2 Analiza wskaźnikowa obszaru Partnerstwa: wskaźnik syntetyczny

2.4.2.1 Syntetyczny wskaźnik rozwoju dla gmin Partnerstwa

Obraz Partnerstwa widziany poprzez syntetyczny wskaźnik rozwoju wygląda generalnie optymistycznie: Za wyjątkiem miast: Aleksandrowa i Ciechocinka, gdzie pojawiają się ujemne wartości wskaźnika, wszystkie gminy mają dodatni wskaźnik rozwoju, od minimalnie dodatniego (Koneck) do dość wyraźnie dodatniego (Raciążek). To wyraźny kontrast z otoczeniem, gdzie dominuje wskaźnik ujemny.

Ryc. 37. Ogólny wskaźnik rozwoju: gminy Partnerstwa (2019)

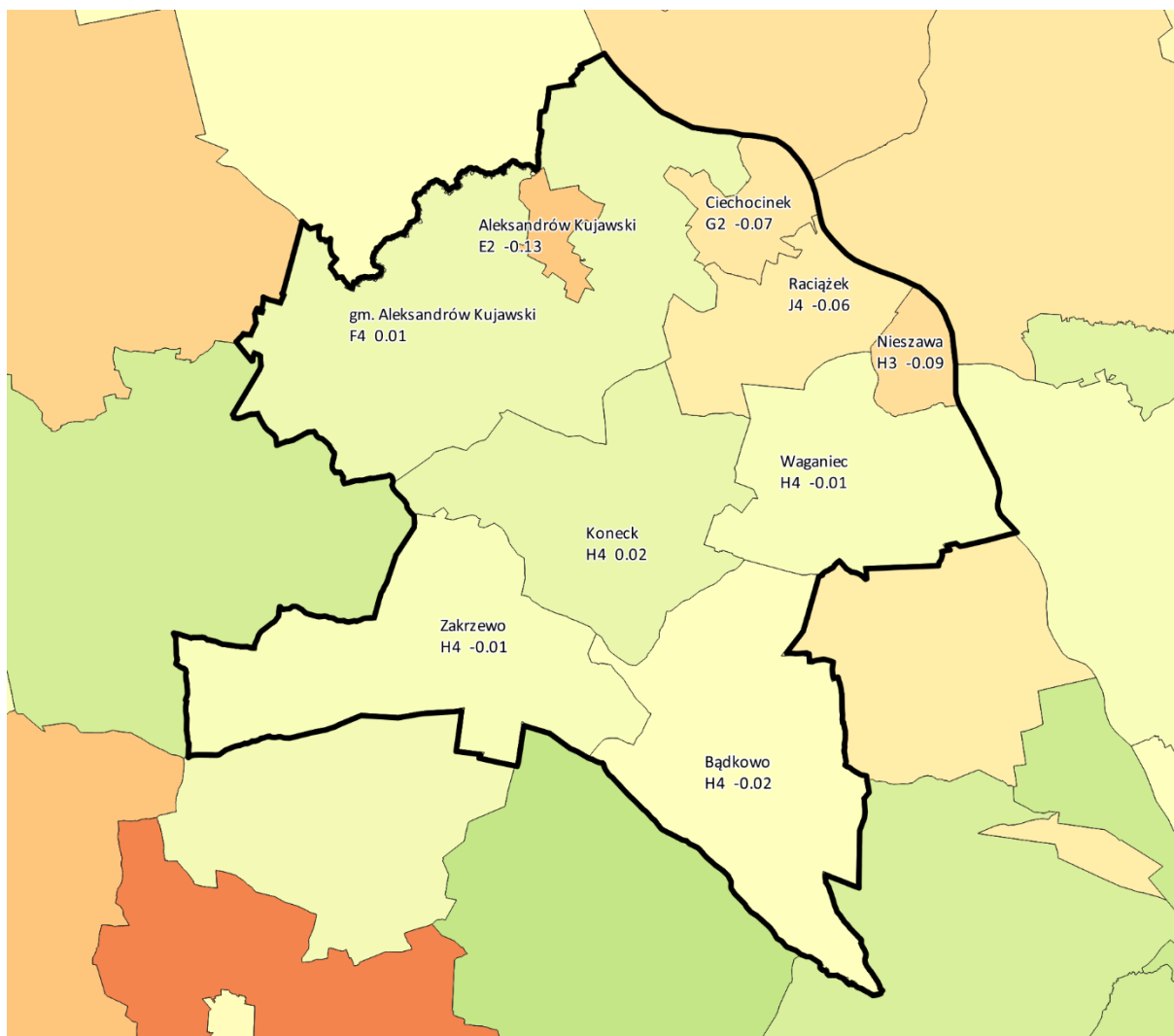
Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Wyjaśnienia wymaga ujemny wskaźnik w miastach. Otóż wskaźnik jest standaryzowany w tzw. grupach Śleszyńskiego (grupach gmin funkcjonalnie podobnych do siebie). A więc Aleksandrow i Ciechocinek nie rozwijają się gorzej od innych gmin ZGZK, tylko – nieco gorzej od podobnych do nich miast w kraju.

2.4.2.2 Dynamika wskaźnika w latach 2015–2019

Obraz dynamiki zmienności wskaźnika rozwoju w ostatnich 5 latach mniej jednoznaczny. Mamy tu zarówno gminy z dynamiką minimalnie dodatnią (Koneck, gmina Aleksandrów), minimalnie ujemną (Zakrzewo, Bądkowo, Waganiec), jak i wyraźnie ujemną (miasto Aleksandrów, Ciechocinek, Raciążek, Nieszawa). Nie ma na szczęście dynamik wysoko ujemnych. Ale też niema dynamik wyraźnie dodatnich.

Ryc. 38. Dynamika ogólnego wskaźnika rozwoju dla poszczególnych gmin 2015-2019

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Można powiedzieć, że gminy Partnerstwa mają ustabilizowany wskaźnik rozwoju na dość niskim poziomie dodatnim i wskaźnik ten w ciągu ostatniej pięciolatki nie zmienia się znacząco. **To dobry punkt wyjścia do ambitnej strategii na przyszłość, ale na pewno nie stan rzeczy, który mógłby zadowalać.**

2.5 Obszar społeczny – analiza pogłębiona

Wnioski z badań Lokalnych Liderów PWDW

Pyt. 1. Czy obszar Partnerstwa gmin - opisany powyżej, jest Pana/i zdaniem dobrym miejscem do życia i rozwoju? Proszę wskazać jedną odpowiedź.

Zdecydowana większość lokalnych liderów biorąca udział w badaniu (91.36%) uważa że obszar Partnerstwa jest dobrym miejscem do życia i dalszego rozwoju (raczej tak i zdecydowanie tak) a zdanie przeciwne ma (8,64%) Zastanawiający jest jednak znaczący – 40,57% liderów którzy nie są tego tak pewni.

Tabela 11. Pyt. 1. Czy obszar Partnerstwa gmin - opisany powyżej, jest Pana/i zdaniem dobrym miejscem do życia i rozwoju?

Pytanie	Odpowiedź (%)
Raczej tak	40,57
Zdecydowanie tak	50,62
Raczej nie	4,94
Trudno powiedzieć	3,70
Zdecydowanie nie	0,00

Pyt. 3. Które z niżej wymienionych czynników Pana/i zdaniem są silną stroną (atutem), a które słabą stroną (deficytem) Waszej gminy? Proszę odnieść się do każdego wiersza, wybierając w każdym wierszu jedną odpowiedź.

Liderzy lokalni podobnie jak inne badane grupy (młodzież, mieszkańcy) uważają że atuty miejsca zamieszkania to więzi, tradycje rodzinne, lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia, oferta i infrastruktura sportowa i rekreacyjna. Wysoko notowane jest, bezpieczeństwo, działania i jakość pracy samorządu lokalnego .

Tabela 12. Które z niżej wymienionych czynników Pana/i zdaniem są atutem, a które deficytem Waszej gminy?

Kolejność silnej strony (atutu) gminy	Odpowiedź (%)
Więzi i tradycje rodzinne	87,65
Lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia	87,65

Kolejność silnej strony (atutu) gminy	Odpowiedź (%)
Oferta i infrastruktura sportowa i rekreacyjna	76,54
Bezpieczeństwo	75,31
Działania i jakość pracy samorządu lokalnego (UG)	74,07
Estetyka otoczenia i jakość przestrzeni publicznych	69,14
Opinia o gminie i jej mieszkańcach	69,14
Relacje międzyludzkie: z sąsiadami, przyjaciółmi, znajomymi	67,90
Atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki	64,20
Jakość i zakres usługi komunalnych (np. woda, gaz, parkingi, śmieci)	60,49
Jakość i czystość środowiska naturalnego (powietrza, wody, zieleni)	58,02
To z czego gmina jest znana: lokalne produkty, kultura, wyroby, usługi	55,56
Aktywność społeczna i współdziałanie mieszkańców	50,62
Warunki dla rolnictwa - prowadzenia własnego gospodarstwa rolnego	49,38
Warunki do otwarcia i prowadzenia własnej firmy	41,98
Skomunikowanie z sąsiednimi miejscowościami	41,98
Oferta handlowa i usług rynkowych dla mieszkańców i firm	40,74
Oferta i infrastruktura kulturalna i rozrywkowa	37,04
Oferta usług społecznych (zdrowotnych, opiekuńczych, edukacyjnych)	25,93
Skomunikowanie z większymi miastami	24,69
Oferty pracy, rynek pracy	20,99
Możliwości kontynuowania nauki, kształcenia się	16,05
Komunikacja i transport zbiorowy	14,81

Kolejność silnej strony (atutu) gminy	Odpowiedź (%)
Dostępność i ceny mieszkań	14,81
Wysokość zarobków i płac	8,64

Za słabą stroną liderzy uważają możliwości kontynuowania nauki i kształcenia się. Dużym widocznym deficytem jest komunikacja i transport zbiorowy, skomunikowanie z większymi miastami oraz dostępność i ceny mieszkań.

Kolejność słabej strony, deficytu gminy	Odpowiedź (%)
Możliwości kontynuowania nauki, kształcenia się	70,37
Komunikacja i transport zbiorowy	60,49
Skomunikowanie z większymi miastami	60,49
Dostępność i ceny mieszkań	59,26
Wysokość zarobków i płac	54,32
Oferty pracy, rynek pracy	53,09
Oferta usług społecznych (zdrowotnych, opiekuńczych, edukacyjnych)	49,38
Skomunikowanie z sąsiednimi miejscowościami	41,98
Oferta i infrastruktura kulturalna i rozrywkowa	35,80
Oferta handlowa i usług rynkowych dla mieszkańców i firm	29,63
Jakość i czystość środowiska naturalnego (powietrza, wody, zieleni)	18,52
Atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki	16,05
To z czego gmina jest znana: lokalne produkty, kultura, wyroby, usługi	16,05
Warunki do otwarcia i prowadzenia własnej firmy	14,81
Jakość i zakres usługi komunalnych (np. woda, gaz, parkingi, śmieci)	13,58
Warunki dla rolnictwa - prowadzenia własnego gospodarstwa rolnego	11,11
Estetyka otoczenia i jakość przestrzeni publicznych	11,11

Oferta i infrastruktura sportowa i rekreacyjna	11,11
Relacje międzyludzkie: z sąsiadami, przyjaciółmi, znajomymi	11,11
Bezpieczeństwo	6,17
Opinia o gminie i jej mieszkańcach	6,17
Działania i jakość pracy samorządu lokalnego (urzędu gminy)	2,47
Lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia	2,47
Więzi i tradycje rodzinne	0,00

Pyt.4 Gdzie wg Pana/i wiedzy mieszkańcy Waszej gminy najczęściej korzystają z poniższych usług? Proszę odnieść się do każdego wiersza, wybierając w każdym wierszu jedną odpowiedź.

Nazwa usługi	W naszej gminie %	W innej gminie obszaru Partnerstwa %	W stolicy województwa %	W innej gminie poza obszarem Partnerstwa %	Nie wiem %
Usługi bankowe i finansowe: (pożyczki, kredyty, doradztwo, itp.)	66,67	16,05	0,00	4,94	6,17
Zakupy na targowiskach	51,58	37,04	0,00	2,47	2,47
Zakupy w sieciach handlowych, większych sklepach, hurtowniach	18,52	23,46	6,17	43,21	2,47
Zakupy -podstawowe artykuły gosp. dom. i żywność	92,59	0,00	0,00	1,23	0,00
Zakupy -artykuły przemysłowe, odzież, większe AGD	33,33	34,57	4,94	20,99	0,00
Usługi budowlane, remontowe, naprawcze, itp.	67,90	19,75	0,00	4,94	1,23
Usługi rolnicze i obsługi (dla) rolnictwa	71,60	14,81	0,00	0,00	7,41
Edukacja podstawowa dzieci i opieka nad dzieckiem (przedszkole, żłobek)	91,36	2,47	0,00	0,00	0,00

Nazwa usługi	W naszej gminie %	W innej gminie obszaru Partnerstwa %	W stolicy województwa %	W innej gminie poza obszarem Partnerstwa %	Nie wiem %
Edukacja młodzieży w szkołach ponadpodstawowych	28,40	51,85	2,47	11,11	0,00
Dokształcanie się, edukacja własna, kursy, szkolenia	16,05	27,16	13,58	30,86	6,17
Doradztwo i pośrednictwo zawodowe, poszukiwanie pracy	20,99	51,85	2,47	9,88	8,64
Usługi otoczenia i wsparcia biznesu oraz przedsiębiorczości	18,52	38,27	8,64	11,11	17,28
Usługi i doradztwo prawne: adwokat, notariusz komornik, radca prawny	23,46	54,32	2,47	7,41	6,17
Podstawowa opieka zdrowotna: przychodnia, lekarz, pielęgniarka, dentysta, apteka	74,07	13,58	0,00	4,94	1,23
Usługi lekarza specjalisty oraz specjalistyczne zabiegi, szpital	1,23	41,28	17,28	32,10	1,23
Usługi rehabilitacyjno-opiekuńcze nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi	46,91	33,33	1,23	4,94	7,41
Usługi typu "beauty" (fryzjer, kosmetyczka, solarium, itp.)	80,25	11,11	0,00	1,23	1,23
Usługi i imprezy kultury popularnej i rozrywki	37,04	27,16	3,70	19,75	6,17
Usługi z zakresu kultury wysokiej: teatr, koncerty muzyki poważnej, wystawy, itp.	3,70	14,81	30,86	39,51	4,94
Imprezy sportowe, mecze, zawody, itp.	62,96	8,64	7,41	7,41	7,41

Edukacja podstawowa dzieci i opieka nad dzieckiem (przedszkole, żłobek), zakupy podstawowe (artykuły gosp. dom. i żywność) oraz usługi typu "beauty" (fryzjer, kosmetyczka, solarium, itp.) to usługi które realizujemy w naszej gminie i innej gminie obszaru Partnerstwa oceniają badani respondenci.

Kolejność miejsc korzystania z usług	W naszej gminie i innej gminie Partnerstwa (%)
Edukacja podstawowa dzieci i opieka nad dzieckiem	93,83
Zakupy -podstawowe artykuły gosp. dom. i żywność	92,58
Usługi typu "beauty" (fryzjer, kosmetyczka, solarium, itp.)	90,36
Zakupy na targowiskach	88,89
Usługi i doradztwo prawne: adwokat, notariusz, radca prawny	88,78
Podstawowe opieka zdrowotna: przychodnia, lekarz, pielęgniarka, dentysta, apteka	87,65
Usługi budowlane, remontowe, naprawcze, itp.	87,65
Usługi rolnicze i obsługi (dla) rolnictwa	86,41
Usługi bankowe i finansowe: (pożyczki, kredyty, doradztwo, itp.)	82,72
Edukacja młodzieży w szkołach ponadpodstawowych	80,25
Usługi rehabilitacyjno-opiekuńcze nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi	80,24
Doradztwo i pośrednictwo zawodowe, poszukiwanie pracy	72,84
Imprezy sportowe, mecze, zawody, itp.	71,60
Zakupy -artykuły przemysłowe, odzież, większe AGD	67,90
Usługi i imprezy kultury popularnej i rozrywki	64,20
Usługi otoczenia i wsparcia biznesu oraz przedsiębiorczości	56,78
Usługi lekarza specjalisty oraz specjalistyczne zabiegi, szpital	43,21
Dokształcanie się, edukacja własna, kursy, szkolenia	43,21
Zakupy w sieciach handlowych, większych sklepach, hurtowniach	41,98

Kolejność miejsc korzystania z usług	W naszej gminie i innej gminie Partnerstwa (%)
Edukacja podstawowa dzieci i opieka nad dzieckiem	93,83
Zakupy -podstawowe artykuły gosp. dom. i żywność	92,58
Usługi z zakresu kultury wysokiej: teatr, koncerty muzyki poważnej, wystawy, itp.	18,51

Najważniejsze wg. badanych usługi z których poszukujemy i korzystamy w stolicy województwa oraz w innej gminie poza obszarem, na pierwszym miejscu wymieniono usługi z zakresu kultury wysokiej: teatr, koncerty muzyki poważnej, wystawy, następnie zakupy w sieciach handlowych, większych sklepach, hurtowniach później usługi lekarza specjalisty, specjalistyczne zabiegi, szpital oraz dokończanie się, edukacja własna, kursy, szkolenia. Pominęto w tabeli pozostałe usługi które mają niewielki % odpowiedzi.

Kolejność miejsc korzystania z usług	W stolicy województwa i innej gminie poza Partnerstwem (%)
Usługi z zakresu kultury wysokiej: teatr, koncerty muzyki poważnej, wystawy, itp.	70,37
Zakupy w sieciach handlowych, większych sklepach, hurtowniach	49,38
Usługi lekarza specjalisty oraz specjalistyczne zabiegi, szpital	49,38
Dokończanie się, edukacja własna, kursy, szkolenia	44,44
Zakupy -artykuły przemysłowe, odzież, większe AGD	25,93
Usługi i imprezy kultury popularnej i rozrywki	23,45
Usługi otoczenia i wsparcia biznesu oraz przedsiębiorczości	19,75

Pyt.5. Jakiego rodzaju przedsięwzięcia powinny zostać zrealizowane w obszarze Partnerstwa w pierwszej kolejności, żeby poprawić warunki życia i zachęcić mieszkańców - zwłaszcza młodych, do pozostania bądź powrotu?

Liderzy lokalni za najważniejsze zadania mające poprawić warunki życia i zachęcić mieszkańców do powrotu wymieniają: lepsze warunki i wsparcie dla lokalnych firm (w tym gospodarstw rolnych) - ich inwestycji, produktów i konkurencyjności; lepsza i bardziej dostępna opieka zdrowotna (podstawowa i specjalistyczna) oraz wsparcie rozwoju budownictwa mieszkaniowego, większa dostępność mieszkań. Ważne jest również wsparcie dla rozwoju postaw przedsiębiorczych, zakładania własnych firm, gospodarstw rolnych, samozatrudnienia i lepsze połączenia komunikacyjne z regionem i światem, drogi, itp.

To one powinny zostać zrealizowane w obszarze Partnerstwa w pierwszej kolejności.

Kolejność ważności przedsięwzięć	Odpowiedź (%)
Lepsze warunki i wsparcie dla lokalnych firm (w tym gospodarstw rolnych) - ich inwestycji, produktów i konkurencyjności	50,62
Lepsza i bardziej dostępna opieka zdrowotna (podstawowa i specjalistyczna)	49,38
Wsparcie rozwoju budownictwa mieszkaniowego, większa dostępność mieszkań	49,38
Wsparcie dla rozwoju postaw przedsiębiorczych, zakładania własnych firm, gospodarstw rolnych, samozatrudnienia	44,44
Lepsze połączenia komunikacyjne z regionem i światem, drogi, itp.	43,21
Budowa i modernizacja infrastruktury gminnej: chodniki, ścieżki, rowerowe, parki, obiekty rekreacyjne i sportowe	38,27
Bardziej atrakcyjna oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego	32,10
Aktywniejsza polityka prorodzinna: realne wsparcie dla rodzin, dzieci, matek (przedszkola, żłobki, itp.)	29,63
Lepsza lokalna Infrastruktura komunikacyjna: dojazdy, mostki, przystanki, parkingi, przejścia dla pieszych itp	27,16
Lepsza i szersza oferta edukacyjna (szkolnictwo zawodowe, podnoszenie kwalifikacji, studia, staże, praktyki)	24,69

Kolejność ważności przedsięwzięć	Odpowiedź (%)
Lepsza promocja miejscowości i regionu, budowanie marki, prestiżu, dobrych skojarzeń	24,69
Poprawa warunków środowiskowych: więcej zieleni, czystość powietrza, jezior, rzek, itd.	19,75
Zwiększenie atrakcyjności (oferty) turystycznej gmin OP	17,28
Pełniejsze i realne włączenie mieszkańców w procesy planowania, decydowania i zarządzania w samorządzie	16,05
Lepsza polityka planowania i zagospodarowania przestrzennego	13,58
Budowanie lokalnego patriotyzmu, tożsamości, dumy oraz integrowanie wokół lokalnego dziedzictwa, historii i kultury	12,35
Lepsze warunki i wsparcie rozwoju rolnictwa (doradztwo, gospodarowanie wodą, infrastruktura transportowa, itp.)	9,88
Podniesienie jakości i poszerzenie oferty usług komunalnych (czystość, woda, odpady komunalne itp.)	9,88
Poprawa bezpieczeństwa (przestępczość, bezp. drogowe, epidemiologiczne, itp.)	9,88

Pyt.6 Kto i jak duży ma Pana/i zdaniem wpływ na to, co się dzieje w Waszych gminach w obszarze Partnerstw? Proszę odnieść się do każdego wiersza, wybierając w każdym wierszu jedną odpowiedź.

Największy wpływ na to co dzieje się w naszej gminie, jak ona się rozwija i jak będzie rozwijała się w przyszłości , jakie będą warunki życia mieszkańców ma wpływ samorząd gminny (Wójt/ burmistrz /urząd gminy, Rada gminy/miasta, radni) , samorząd województwa (Marszałek/urząd marszałkowski/samorząd województwa), starosta/samorząd powiatowy/ starostwo powiatowe). Bardzo silną pozycję mają lokalne organizacje i stowarzyszenia: LGD, OSP, KGW, inne NGO, itp. i lokalni przedsiębiorcy.

Kolejność największego wpływu na to, co się dzieje w gminie/partnerstwie	Odpowiedź %
Wójt/ burmistrz /urząd gminy	83,95
Rada gminy/miasta, radni	75,31
Marszałek/urząd marszałkowski/samorząd wojew.	58,02
Starosta/samorząd powiatowy/ starostwo powiatowe	53,08
Lokalne organizacje i stowarzyszenia: LGD, OSP, KGW, inne NGO, itp.	48,15
Lokalni przedsiębiorcy	43,21
Mieszkańcy/wyborcy ogółem	41,93
Ksiądz/ kościół, religia	35,80
Wojewoda i instytucje administracji wojewódzkiej	32,10
Lokalni liderzy, nieformalni przywódcy i lokalne autorytety	30,86
Lokalne media, fora i portale społecznościowe	29,63
Lokalni politycy, partie polityczne, komitety wyborcze, itp.	28,40
Określone grupy społeczne - najbogatsi mieszkańcy	27,16
Samorządowe (JST) związki, stowarzyszenia, porozumienia	25,93
Najwięksi rolnicy (rolnicy-duzi producenci)	19,75
Określone grupy społeczne – młodzież, ludzie młodzi	17,28
Określone grupy społeczne – emeryci, ludzie starsi	16,05
Duże firmy krajowe i zagraniczne	11,11
Instytucje państwa: wojsko, Lasy Państwowe, agencje rolne	9,88
Samorząd sąsiednich gmin	9,88
Określone grupy społeczne – korzystający z pomocy społ.	4,94

Pyt.7 Co Pana/i zdaniem OBECNIE sprzyja współpracy i wspólnym działaniom jednostek samorządu terytorialnego Waszego obszaru Partnerstwa, a co je utrudnia? Do najważniejszej przestrzeni współpracy (wspólne działanie, wzajemna pomoc, realizacja wspólnych celów) zależnych od samorządów należy zaliczyć obszary:

- Infrastruktura drogowa
- Infrastruktura sportowo-rekreacyjna i turystyczna
- Sieć szkół i instytucji edukacyjnych
- Infrastruktura kultury

Kolejność najważniejszych czynników wewnętrznych	Odpowiedź (%)
Infrastruktura drogowa	70,37
Infrastruktura sportowo-rekreacyjna i turystyczna	66,67
Sieć szkół i instytucji edukacyjnych	60,49
Infrastruktura kultury	58,02
Przeszłość, historia, tradycja, kultura	58,02
Relacje między liderami i władzami JST OP	56,79
Polityka i działania samorządu powiatowego	53,09
Rozwój i struktura sieci handlowych i usługowych	43,21
Realna polityka i praktyka poszczególnych gmin i ich instytucji	49,38
System opieki zdrowotnej	48,15
Systemy komunikacji zbiorowej	48,15
Planowanie przestrzenne na poziomie lokalnym i regionalnym	46,91
Wspieranie przedsiębiorczości oraz konkurencyjności lokalnych firm	46,91
Polityka i działania samorządu województwa	45,68
Inny czynnik wewnętrzny	8,64

7.2. ZEWNĘTRZNE CZYNNIKI (ZJAWISKA I PROCESY) W ZASADZIE NIEZALEŻNE OD JST OBSZARU PARTNERSTWA

Dla najważniejszych przestrzeni dla których JST nie mają wpływu badani liderzy zaliczyli rozwój nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz rozwój mediów społecznościowych, oparty na wiedzy i danych (big data).

Kolejność najważniejszych czynników zewnętrznych	Odp. (%)
Rozwój nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych	62,69
Rozwój mediów społecznościowych, oparty na wiedzy i danych (big data)	54,32
Warunki naturalne i geograficzne gmin w OP	48,15
Podział administracyjny i kompetencyjny JST	45,68
Przemiany rynku pracy i zmiany struktury rolnictwa	35,80
Globalizacja gospodarcza i kulturowa	33,33
Wzrost różnorodności i indywidualizmu w społeczeństwie	19,75
Depopulacja terenów wiejskich i małych miast	18,52
Skutki zmian klimatu	18,52
Starzejące się społeczeństwo	11,11
Niepewność sytuacji politycznej, gospodarczej i pandemicznej	9,88
Inne zjawiska lub procesy zewnętrzne	2,47

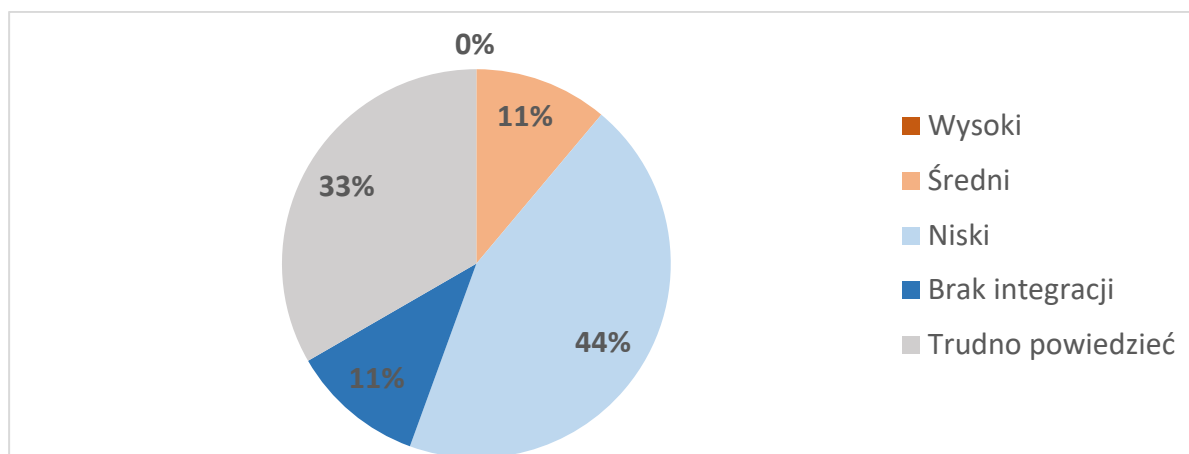
2.6 Obszar gospodarczy – analiza pogłębiona

W okresie ostatnich 5 lat w Partnerstwie nastąpił gwałtowny spadek dostępności i jakości oferowanych miejsc pracy. Szczególne znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego miały zmiany w liczbie oferowanych miejsc pracy w skali na 1000 osób zamieszkujących mieszkańców obszar partnerstwa (gwałtowny spadek w 2016 r.). Młodzi bezrobotni nie są szczególnie zainteresowani poszukiwaniem pracy w granicach partnerstwa (powiatu aleksandrowskiego) z uwagi na proponowane niskie wynagrodzenie. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na obszarze partnerstwa wciąż jest jednym z najniższym w województwie kujawsko-pomorskim.

Decyzje wyjazdowe młodzieży (nauka/studia lub dzielone z pracą zawodową) wspierają procesy utrwalające struktury społeczne, które blokują czy wręcz uniemożliwiają przystosowanie się obszaru partnerstwa do zmian zachodzących w społeczeństwie w regionie i na świecie. Migracja młodych ambitnych ludzi prowadzi do zmniejszenia się kapitału ludzkiego, co osłabia zdolności rozwojowe obszaru partnerstwa i również negatywnie wpływa na jego konkurencyjność w stosunku do innych części regionu oraz kraju. Zjawisko to przekłada się na niższe płace, wyższe bezrobocie i gorszą sytuację młodych ludzi na rynku pracy, co znowu zwiększa tendencje emigracyjne.

W obszarze Partnerstwa przeprowadzono badanie ankietowe na temat stanu lokalnej przedsiębiorczości. Oto wyprane rozkłady odpowiedzi z tego badania.

Ryc. 39. Poziom integracji (wewnętrznej współpracy) lokalnego środowiska przedsiębiorców - opinia gmin/miast z obszaru partnerstwa

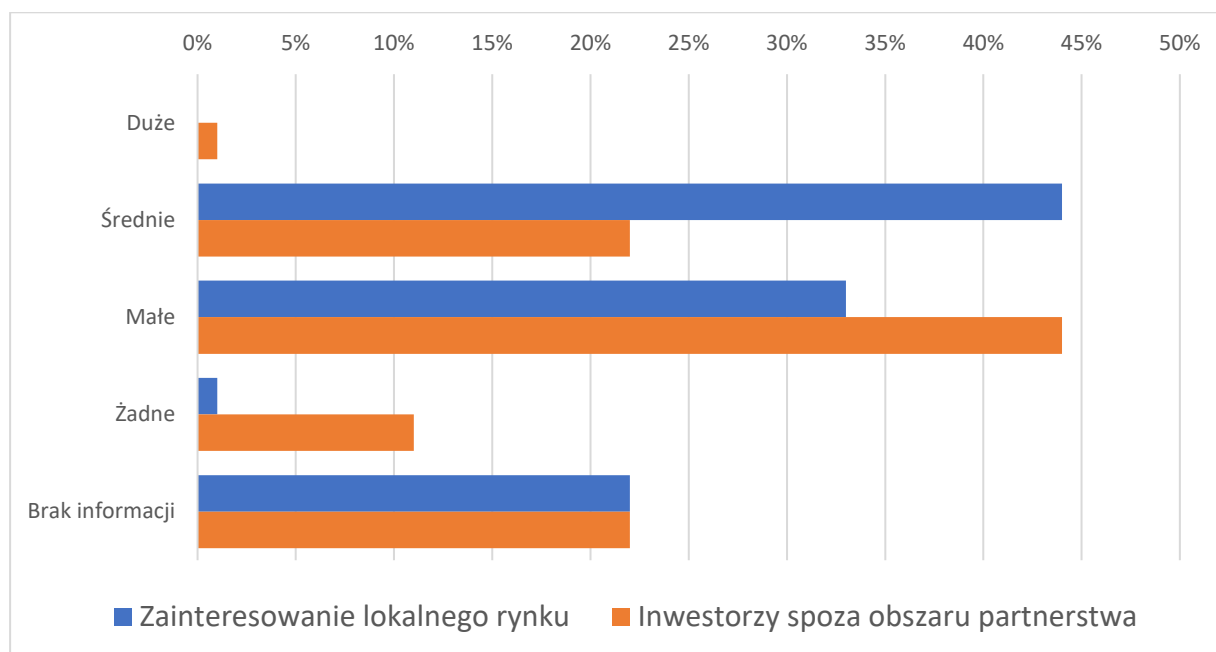
Opracowanie: ZMP

Ryc. 40. Zainteresowanie podejmowaniem działalności gospodarczej i inwestowaniem w Obszarze Partnerstwa - opinia gmin/miast z obszaru partnerstwa

1	Sektor/branża uzdrowiskowa
2	Sektor odnawialnych źródeł energii (elektrownie wiatrowe, farmy fotowoltaiczne)
3	Sektor/branża auto-motoryzacyjna
4	Sektor/branża spożywcza
5	Sektor/branża energetyczna
6	Sektor/branża telekomunikacyjna
7	Sektor/branża handlowa

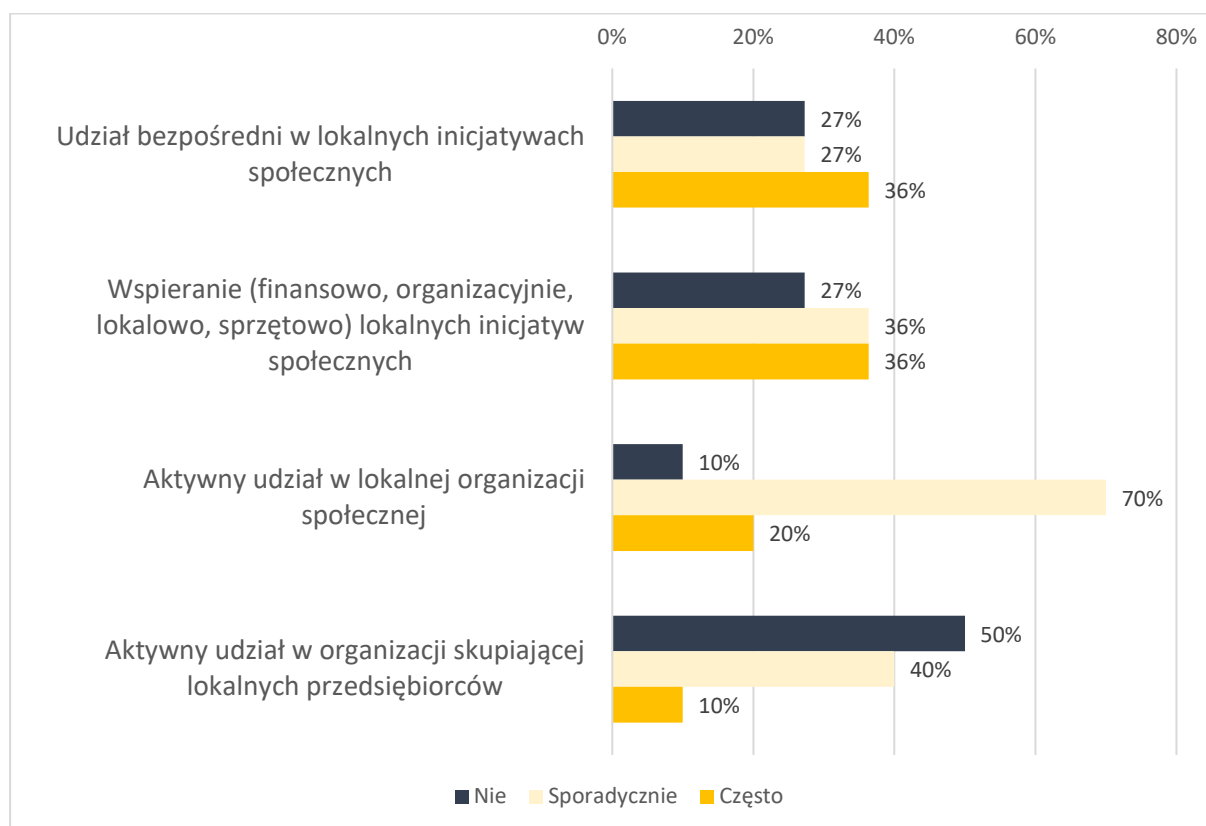
Opracowanie: ZMP

Ryc. 41. Zainteresowanie podejmowaniem działalności gospodarczej i inwestowaniem - opinia gmin/miast z obszaru partnerstwa

Opracowanie: ZMP

Ryc. 42. Czy przedsiębiorcy wspierają lokalne inicjatywy społeczne?

Opracowanie: ZMP

2.6.1 Obecnie działające branże (największe przedsiębiorstwa):

- technologia przechowywania ziarna i przygotowywania pasz
- produkcja opakowań kartonowych
- produkcja wyrobów piekarniczych, cukierniczych i lodziarskich
- produkcja opakowań (preform i butelek) oraz folii PET
- produkcja maszyn i urządzeń oraz konstrukcji ze stali
- sprzedaż mięsa i wyrobów z mięsa (zakład przemysłu mięsnego)
- spożywcza (sklepy dyskontowe wielkopowierzchniowe)
- zakłady opiekuńczo-lecznicze
- usługi uzdrowiskowe i okołoturystyczne
- produkcja wyrobów cukierniczych
- usługi - szycie pościeli, odzieży ciężkiej, odzieży dziecięcej, pokrowców, hafciarnia, wzorcownie odzieży
- produkcja chemii budowlanej
- produkcja, przetwarzanie, magazynowanie oraz dystrybucja innowacyjnych proszkowanych produktów mlecznych
- produkcja i przetwórstwo oraz usługi rolnicze (m.in. suszarnie)
- spółdzielnie kółek rolniczych
- produkcja stolarki drewnianej (produkcja stolarki otworowej z drewna)
- przetwórstwo owocowo-warzywne
- produkcja wyrobów spożywczych (konfekcjonowanie orzechów arachidowych, laskowych, nerkowca, migdałów, słoneczników i dyni)
- park maszynowy do obróbki stali, projektowanie i produkcja urządzeń do transportu ziaren zbóż, silosów i armatury oraz budowa konstrukcji stalowych hal oraz różne usługi wymagające obróbki stali, budowa i modernizacja magazynów zbożowych
- produkcja jaj spożywczych i brojlerów kurzych
- sprzedaż oraz serwis maszyn i ciągników rolniczych oraz sprzedaż części zamiennych i różnego rodzaju akcesoriów
- usługi instalacyjne i instalacje systemów odnawialnych źródeł energii (dystrybucja przydomowych elektrowni wiatrowych o mocach od 100W do 100KW oraz systemów fotowoltaicznych)

2.6.1.1.1 Zdefiniowane na obszarze partnerstwa kluczowe dla rozwoju branże gospodarcze i obszary wsparcia/interwencji

- branża uzdrowiskowa
- branża turystyczna
- branża budowlana (infrastruktura drogowa, ścieżki, parki)
- logistyka
- transport
- produkcja rolna

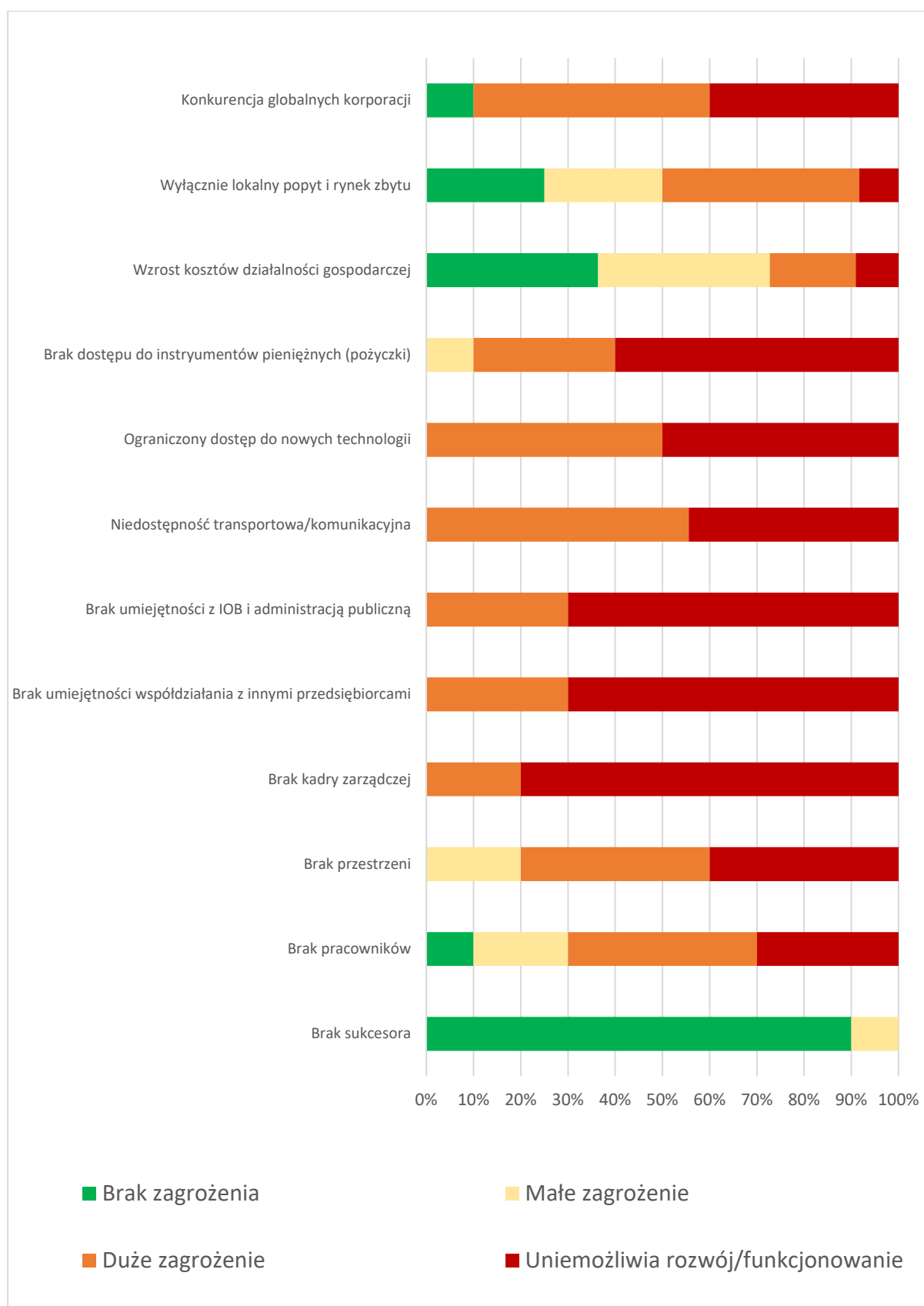
2.6.1.1.2 Hamulce rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości – opinia Gminy/Miasta

- brak terenów pod inwestycje,
- rolniczy charakter gminy,
- przepisy prawne dotyczące ochrony gruntów rolnych (przepisy prawne dotyczące podatków, składek ZUS)
- ograniczenia wynikające z planu zagospodarowania przestrzennego,
- niechęć mieszkańców do przeznaczania prywatnych terenów pod strefy gospodarcze,
- położenie w dużej odległości od dużych ośrodków funkcjonalnych (miejskich).

2.6.1.1.3 Hamulce rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości (zagrożenia w działalności firmy) – opinia przedsiębiorcy

- Brak lub niewystarczające przygotowanie w rodzinie sukcesora gotowego do przejęcia w przyszłości firmy -
- Niedostateczna dostępność pracowników
- Ograniczona dostępność przestrzeni dla działalności gospodarczej
- Deficyt umiejętności zarządczych
- Niedostateczne umiejętności współdziałania z innymi przedsiębiorcami
- Niedostateczne umiejętności współdziałania z instytucjami otoczenia biznesu i administracji publicznej
- Niedostateczna dostępność transportowa i komunikacyjna
- Trudności w dostępie do nowych technologii
- Niewystarczająca dostępność instytucji publicznych i komercyjnych oferujących usługi pożyczkowe, poręczeniowe, kapitał
- Wzrost kosztów działalności gospodarczej (energia, praca, czynsz)
- Uzależnienie od ograniczonego popytu i lokalnego rynku zbytu
- Konkurencja globalnych korporacji

Ryc. 43. Hamulce rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości - opinia przedsiębiorców

Opracowanie: ZMP

Dla lokalnych biznesmanów średnio newralgicznym wydaje się lokalny klient i jego potrzeby. Uzależnienie od ograniczonego popytu i lokalnego rynku zbytu może stanowić hamulec rozwoju firmy ale nie wpłynęłoby to znacząco na zdolności zarządcze, organizacyjne i finansowe lokalnego sektora biznesu. Przedsiębiorcy z obszaru partnerstwa traktują swoich odbiorców bardzo poważnie. Przychylność lokalnej społeczności jest dla nich istotna, gdyż to ona stanowi główny napęd lokalnego popytu i zapewnia im zbyt wytworzonych produktów i usług.

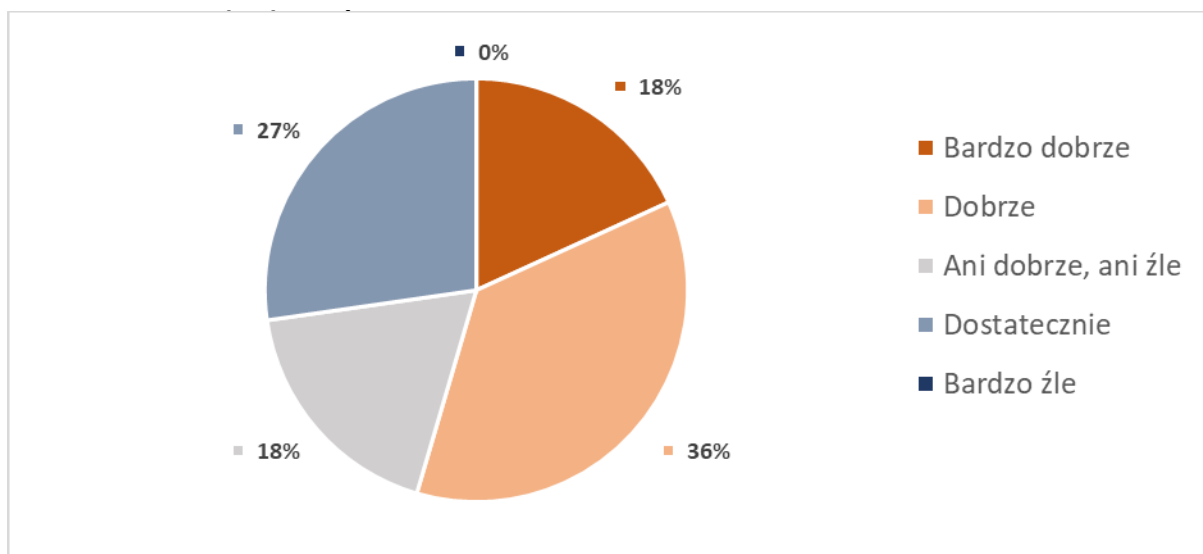
Brak sukcesji w przypadku rodzinnych firm nie stanowi wręcz żadnego zagrożenia. Poza tym, zdecydowanie mniejsze znaczenie mają koszty działalności gospodarczej, dla lokalnych przedsiębiorców nie stanowiłyby one szczególnej bariery w kreowaniu nowych pomysłów na biznes, planowaniu i rozwijaniu działalności gospodarczej. Natomiast najistotniejszą destymulantą kształtowania i rozwijania idei przedsiębiorczości jest deficyt umiejętności zarządczych, w tym brak wykwalifikowanej kadry menedżerskiej. Niedostępność pracowników na rynku pracy także wzbudza niepokój, jeśli chodzi o planowanie nowych inwestycji w firmie. Przedsiębiorcy zdają sobie sprawę ze znaczenia migracji zdolnych, wykwalifikowanych ludzi poza obszar partnerstwa.

Przedsiębiorców bardzo silnie zaniepokoił by również brak współdziałania między nimi samymi, a podobne odczucia mieliby w zakresie braku współdziałania z instytucjami publicznymi oraz instytucjami otoczenia biznesu, których mimo wszystko nie za wiele na obszarze partnerstwa: ARiMR, Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (siedziba oddziału w Aleksandrowie Kujawskim) i Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo dla Ziemi Kujawskiej” w Odolonie.

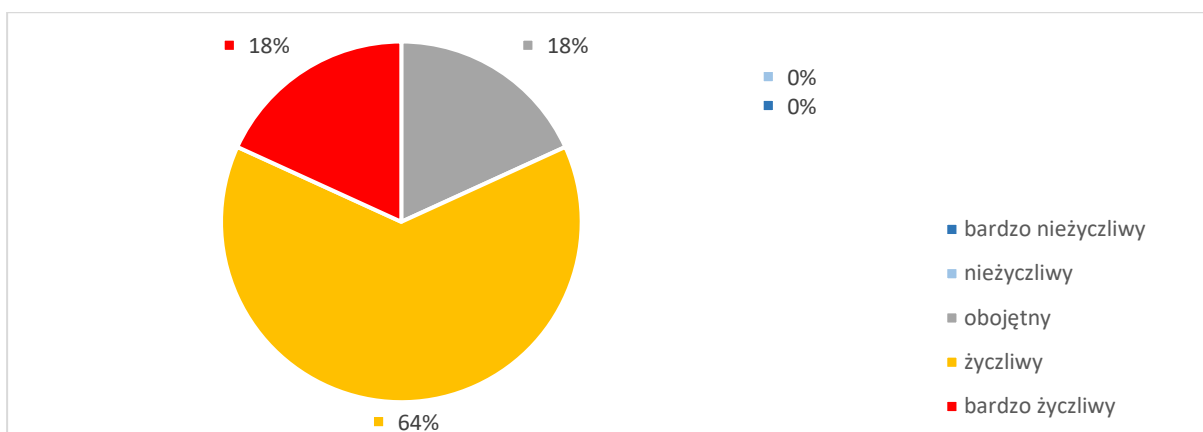
Dostępność dużych miejskich ośrodków funkcjonalnych oraz skomunikowanie z wykorzystaniem infrastruktury drogowej i środków komunikacji umożliwiające szybki, sprawny i bezpieczny transport również stanowią ogromne znaczenie dla rozwoju MŚP z obszaru partnerstwa. Duże obawy budzi brak przestrzeni do rozwoju działalności gospodarczej, w obszarze partnerstwa terenów do zainwestowania jest bardzo niewiele, brak dostępu do nowych technologii oraz brak możliwości uzyskania wsparcia w postaci instrumentów pieniężnych (dotacje, pożyczki, preferencyjne kredyty).

Dziś zdecydowanie zaważyło by to na niepodejmowaniu decyzji rozwojowych w firmach. Przedsiębiorcy także dostrzegają wpływ silnej konkurencji wspieranej zagranicznym kapitałem (zagraniczne korporacje) na możliwości rozwoju małych i średnich firm lokalnych. Lokalni przedsiębiorcy doskonale zdają sobie sprawę z czynników wspierających rozwój gospodarczy firmy: dostęp do pieniądza, konieczność stosowania nowoczesnych technologii i innowacji oraz dysponowanie silnym potencjałem kadrowym.

Ryc. 44. Stosunek władz lokalnych do przedsiębiorców i inwestorów lokalnych - opinia

Ryc. 45. Czy obszar partnerstwa jest dobrym miejscem do prowadzenia działalności gospodarczej?

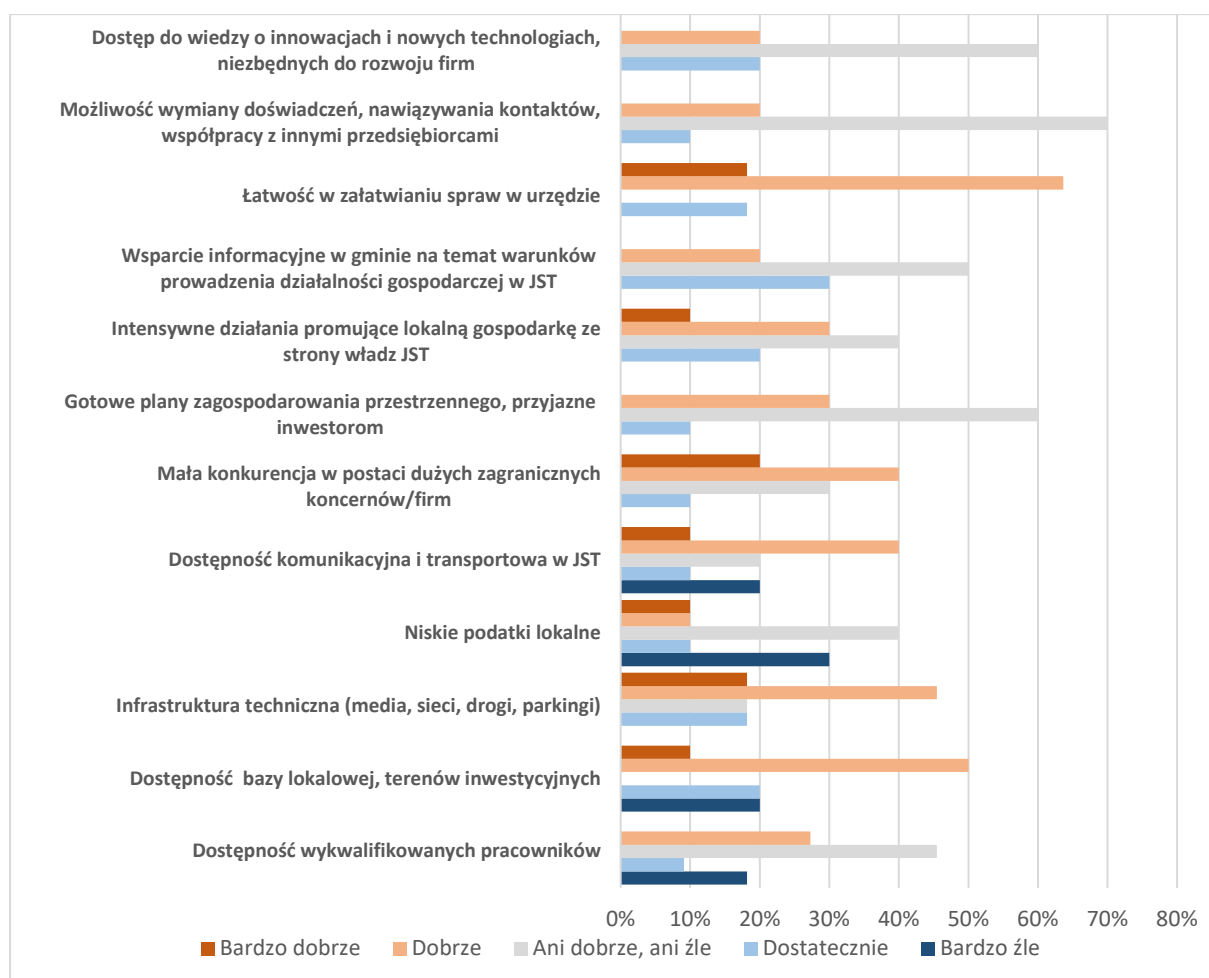

2.6.1.1.4 Warunki prowadzenia działalności gospodarczej w obszarze partnerstwa – ocena przedsiębiorców z obszaru partnerstwa

- Dostępność wykwalifikowanych pracowników
- Dostępność bazy lokalowej, terenów inwestycyjnych
- Infrastruktura techniczna (media, sieci, drogi, parkingi)
- Niskie podatki lokalne
- Dostępność komunikacyjna i transportowa w mieście
- Mała konkurencja w postaci dużych zagranicznych koncernów/firm
- Gotowe plany zagospodarowania przestrzennego, przyjazne inwestorom
- Intensywne działania promujące lokalną gospodarkę ze strony władz miasta
- Wsparcie informacyjne w gminie na temat warunków prowadzenia działalności gospodarczej w mieście

- Łatwość w załatwianiu spraw w urzędzie miasta
- Możliwość wymiany doświadczeń, nawiązywania kontaktów, współpracy z innymi przedsiębiorcami
- Dostęp do wiedzy o innowacjach i nowych technologiach, niezbędnych do rozwoju firm

Ryc. 46. Warunki prowadzenia działalności gospodarczej w obszarze partnerstwa – w ocenie przedsiębiorców

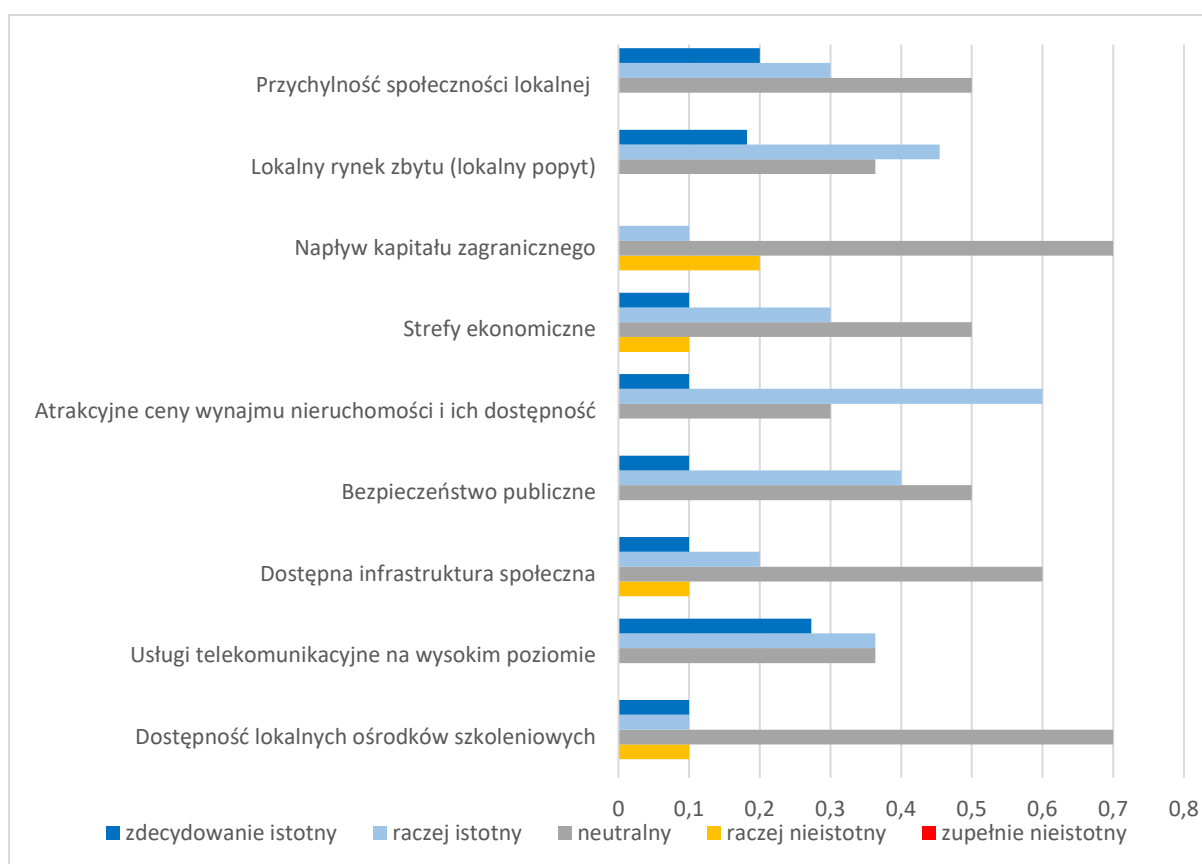
Opracowanie: ZMP

2.6.1.1.5 Determinanty rozwoju przedsiębiorczości (czynniki dotyczące otoczenia lokalnego) na obszarze partnerstwa

- Dostępność lokalnych ośrodków edukacyjnych i szkoleniowych
- Odpowiedni poziom świadczonych usług telekomunikacyjnych (m.in. w zakresie telefonii stacjonarnej, komórkowej, dostępu do internetu poprzez łącza szerokopasmowe)
- Odpowiednie wyposażenie w infrastrukturę społeczną (w zakresie zdrowia, edukacji, kultury, sportu)

- Odpowiedni poziom bezpieczeństwa publicznego (warunków i instytucji chroniących życie i majątek obywateli)
- Atrakcyjne ceny wynajmu i ich dostępność na tle innych terenów
- Funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych
- Napływ kapitału zagranicznego i wzrost znaczenia korporacji międzynarodowych
- Popyt na towary i usługi oferowane przez przedsiębiorstwo
- Przychylność społeczności lokalnej wobec przedsiębiorstwa; dobre relacje ze społecznością lokalną, trwała sieć kontaktów i więzi społecznych

Ryc. 47. Czynniki dotyczące otoczenia lokalnego - determinanty rozwoju przedsiębiorczości na obszarze partnerstwa

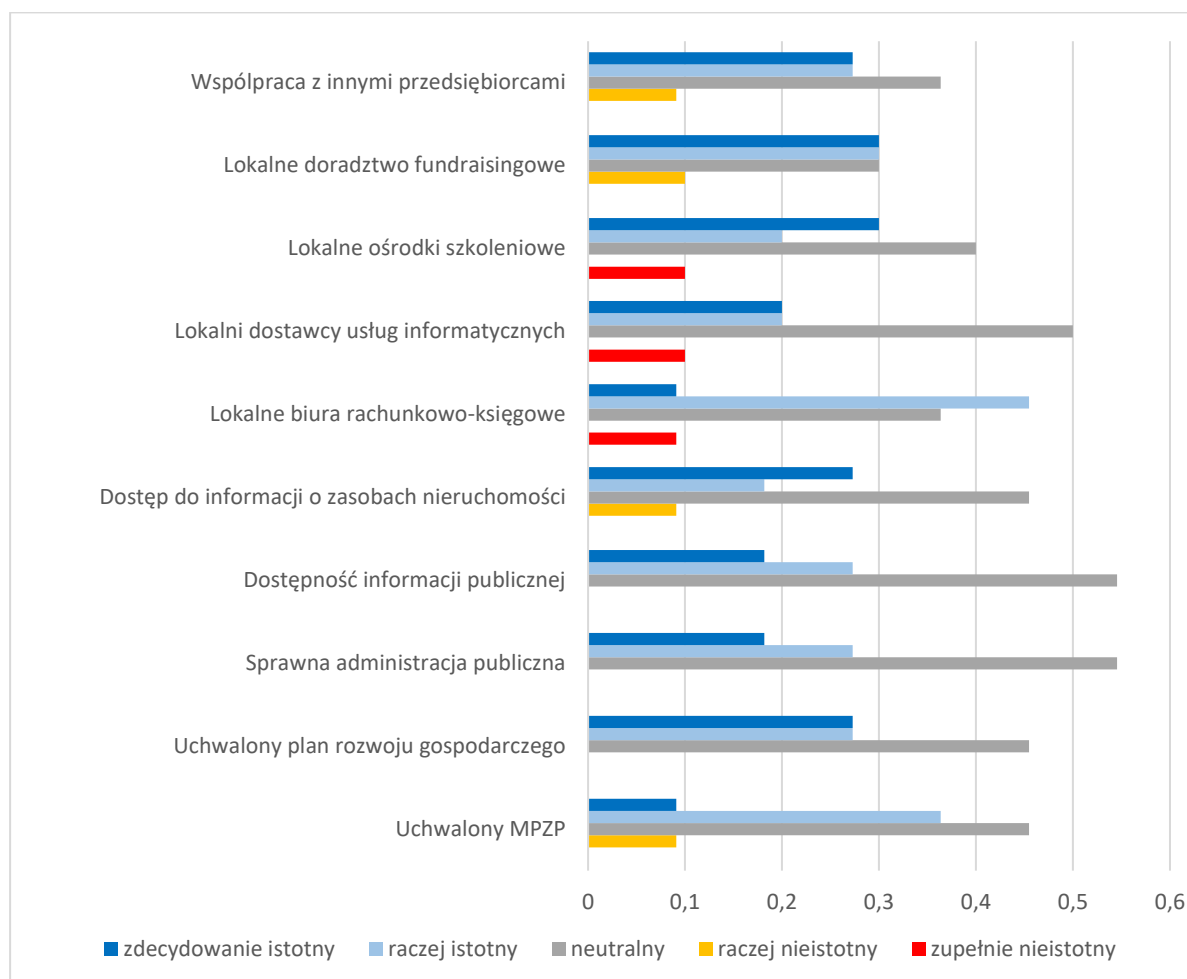
Opracowanie: ZMP

2.6.1.1.6 Determinanty rozwoju przedsiębiorczości (czynniki odnoszące się do otoczenia lokalnego) na obszarze partnerstwa

- Opracowany i uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
- Opracowany i uchwalony miejscowy plan rozwoju gospodarczego / rozwoju przedsiębiorczości
- Sprawnie funkcjonujące organy administracji publicznej i samorządowej

- Dostępność informacji ze strony jednostek samorządowych na temat przetargów oraz formalności realizowanych w wydziałach tych jednostek
- Dostępność informacji ze strony jednostek samorządowych dot. zasobów nieruchomości, zasad gospodarowania lokalami użytkowymi
- Możliwość korzystania z lokalnych biur rachunkowo-księgowych
- Możliwość korzystania z lokalnych podmiotów świadczących usługi informatyczne, serwis techniczny
- Możliwość korzystania z lokalnych podmiotów świadczących usługi doradcze i szkoleniowe wspierające zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej, a także usługi w zakresie marketingu i promocji
- Możliwość korzystania z lokalnych firm doradczych w zakresie pozyskiwania środków unijnych i innych źródeł finansowania zewnętrznego
- Możliwość kontaktów i współpracy z innymi przedsiębiorcami w ramach zrzeszeń przedsiębiorców (stowarzyszeń zawodowych, izb gospodarczych)

Ryc. 48. Czynniki odnoszące się do otoczenia lokalnego - determinanty rozwoju przedsiębiorczości na obszarze partnerstwa

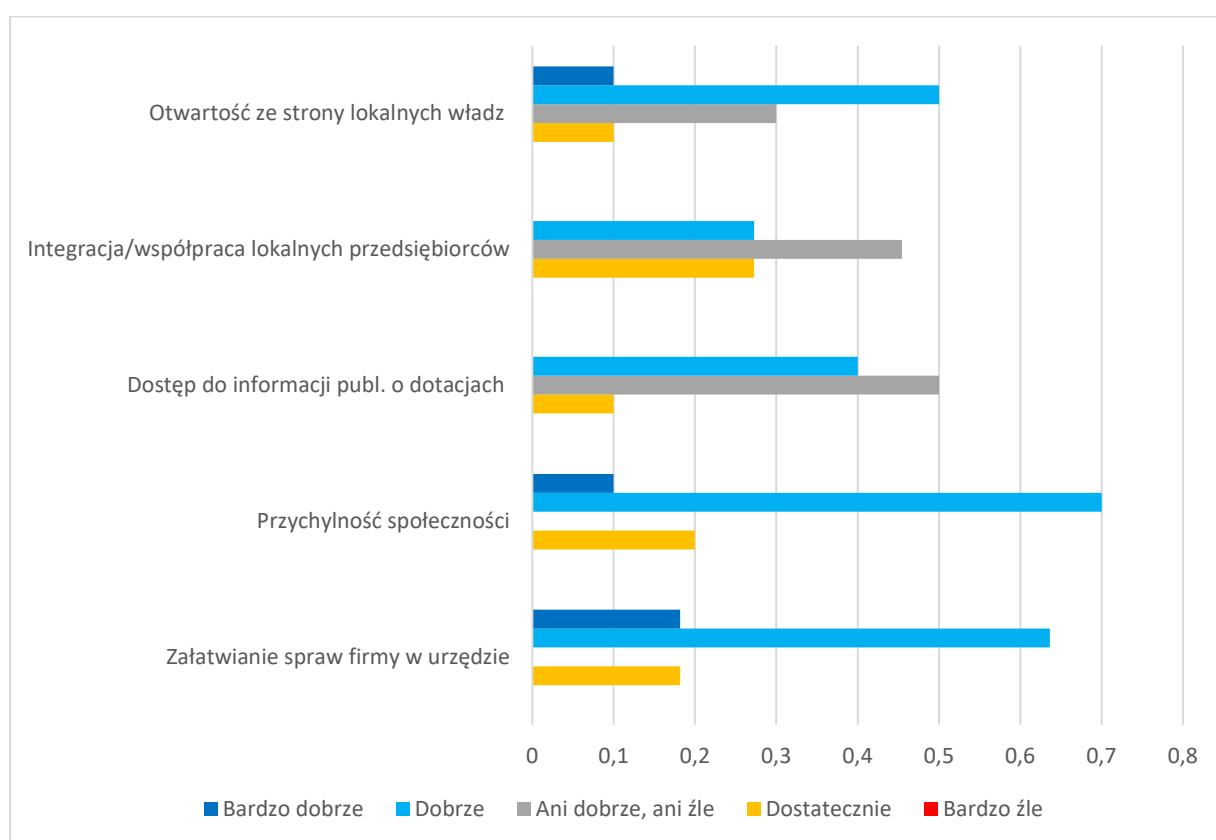

Opracowanie: ZMP

2.6.1.1.7 Lokalne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości

- sprawność (skuteczność i szybkość) działania administracji lokalnej przy załatwianiu spraw firmy
- nastawienie lokalnej społeczności do przedsiębiorców
- dostęp do informacji o możliwym do uzyskania wsparciu ze strony władz publicznych i instytucji otoczenia biznesu (środki pomocowe, doradztwo)
- poziom integracji/współpracy lokalnego środowiska przedsiębiorców
- dostępność i otwartość na kontakt ze strony lokalnych władz w sprawach rozwoju Państwa firmy i miasta

Ryc. 49. Lokalne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości

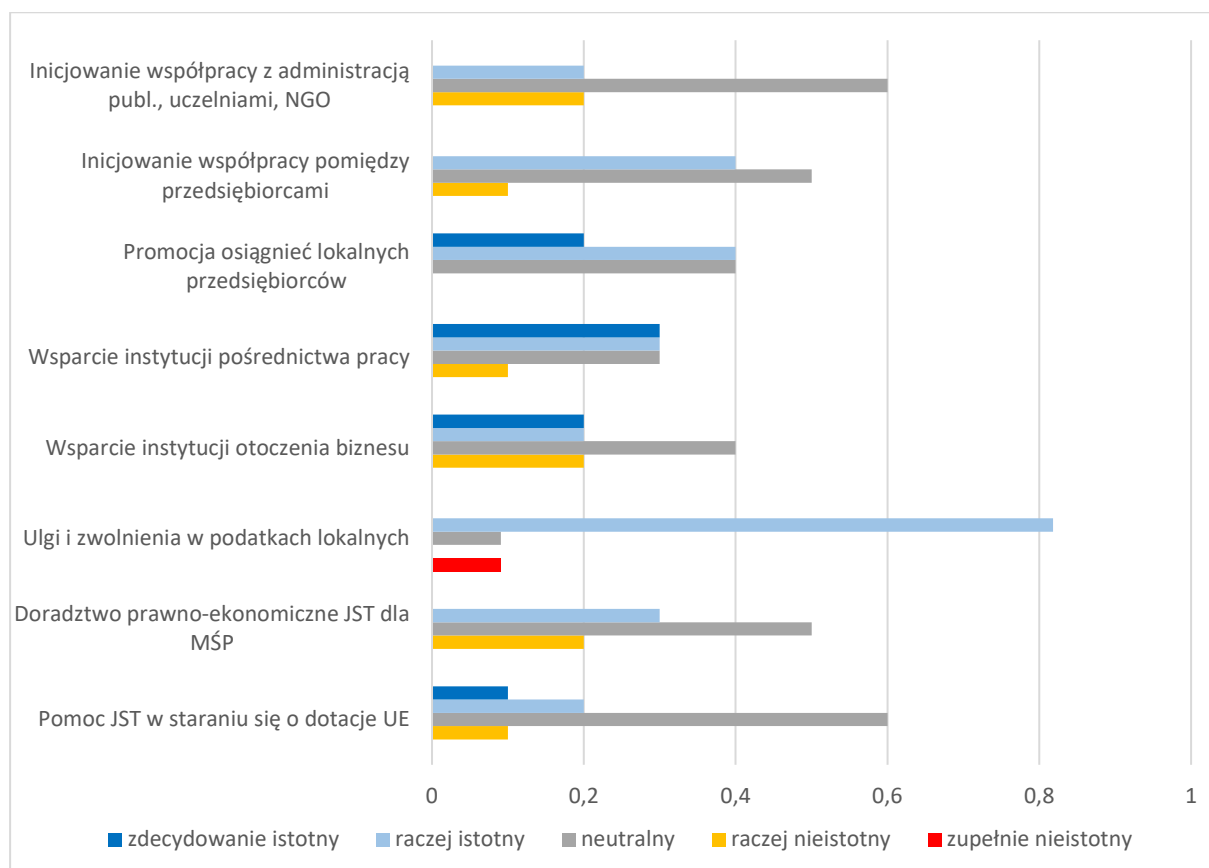
Opracowanie: ZMP

2.6.1.1.8 Determinanty rozwoju przedsiębiorczości (czynniki - możliwości wsparcia działalności ze strony samorządu lub otoczenia biznesu) na obszarze partnerstwa

- Możliwość otrzymania pomocy od jednostek samorządu terytorialnego w staraniu się o środki finansowe z funduszy unijnych (np. dzięki bieżącemu upowszechnianiu informacji na temat dotacji i programów unijnych, organizacji szkoleń itp.)

- Możliwość otrzymania pomocy od jednostek samorządu terytorialnego w zakresie doradztwa prawno-ekonomicznego (np. dzięki organizacji bezpłatnego poradnictwa prawnego, branżowego itp.)
- Możliwość korzystania z ulg i zwolnień w podatkach lokalnych
- Możliwość otrzymania pomocy w ramach działalności na rzecz wspierania przedsiębiorczości, tzw. instytucji otoczenia biznesu (np. ośrodków przedsiębiorczości, centrów innowacji i transferu technologii, instytucji finansowych)
- Możliwość otrzymania wsparcia z instytucji pośrednictwa pracy i przeciwdziałania bezrobociu (np. w zakresie staży, refundacji części kosztów za wynagrodzenia skierowanych do pracy bezrobotnych, doradztwa zawodowego, świadczeń aktywizacyjnych za zatrudnienie bezrobotnego)
- Promocja osiągnięć lokalnych przedsiębiorców oraz ich produktów/usług
- Inicjowanie współpracy pomiędzy przedsiębiorcami
- Inicjowanie współpracy między przedsiębiorcami a uczelniami, administracją publiczną i organizacjami pozarządowymi

Ryc. 50. Możliwości wsparcia działalności ze strony samorządu lub otoczenia biznesu na obszarze partnerstwa - determinanty rozwoju przedsiębiorczości

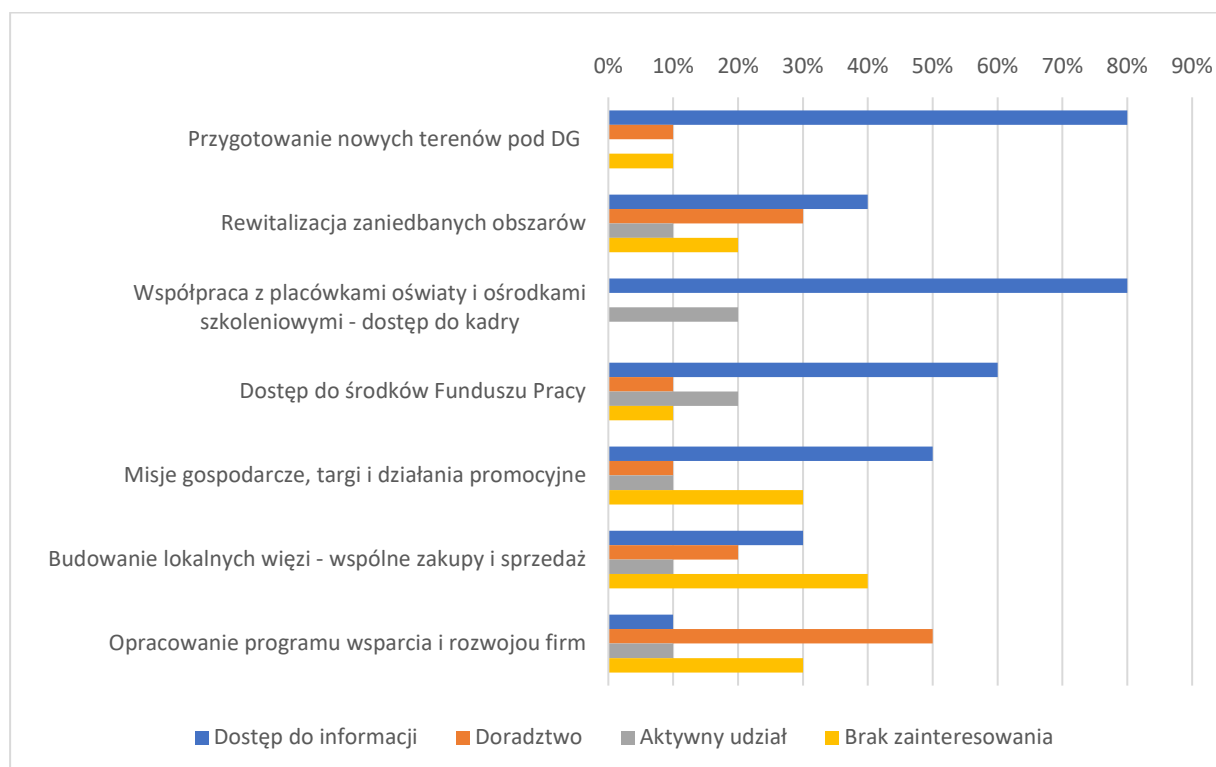

Opracowanie: ZMP

2.6.1.1.9 W jakich obszarach przedsiębiorcy są zainteresowani współpracą z lokalnymi instytucjami publicznym?

- Planowanie przestrzenne i przygotowanie nowych terenów lub gotowych powierzchni dla prowadzenia działalności gospodarczej
- „Przywracanie do życia” (rewitalizacja) zaniedbanych obszarów miasta, obejmująca poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej
- Pozyskanie wykwalifikowanych pracowników poprzez współdziałanie ze szkołami średnimi i instytucjami kształcenia ustawicznego (przygotowanie dedykowanych programów kształcenia zawodowego, praktyki zawodowe, staże, lekcje przedsiębiorczości)
- Wykorzystanie środków Funduszu Pracy (podnoszenie kwalifikacji pracowników, staże, tworzenie nowych miejsc pracy, doposażanie nowych stanowisk pracy)
- Pomoc przy wejściu na zewnętrzne rynki (krajowe i zagraniczne), organizacja misji gospodarczych w miastach partnerskich, wspólny udział w targach i innych działaniach promocyjnych
- Rozwijanie więzi z innymi lokalnymi firmami (wspólne zakupy i sprzedaż)
- Przygotowanie z partnerami programu wsparcia i rozwoju firm w mieście

Tabela 13. Zainteresowanie współpracą przedsiębiorców z lokalnymi instytucjami publicznym – potrzeby lokalnych MŚP

Opracowanie ZMP

2.6.2 Pogłębiony obraz lokalnej gospodarki

W analizie wskaźnikowej podaliśmy poprzednio, że przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na koniec 2019 roku wynosiło w powiecie aleksandrowskim **3 641,04 zł** (średnia w Kraju – 4 834,76 zł.). **W Partnerstwie zarabia się więc zaledwie około trzech czwartych średniej krajowej.** Przeanalizujemy teraz, jak wpływa to na rynek pracy oraz – kto w takiej sytuacji zasila budżet lokalny.

2.6.2.1 Lokalny rynek pracy – przepływy siły roboczej

W partnerstwie mamy do czynienia ze spora mobilnością na lokalnym rynku pracy, przy czym prawie wszystkie gminy mają ujemne saldo: więcej osób wyjeżdża z nich do pracy niż przyjeżdża do nich do pracy. Sama mobilność nie musi nas alarmować, bo niemal wszystkie gminy odnotowują zarówno przyjazdy, jak i wyjazdy, więc zapewne spora ich część odbywa się pomiędzy gminami Partnerstwa. Szczególnie miasto Ciechocinek odnotowuje bardzo duży napływ pracowników.

Tabela 14. Wyjazdy i przyjazdy do pracy oraz saldo mobilności rynku pracy

Gmina:	wyjazdy do pracy	przyjazdy do pracy	SALDO mobilności
Aleksandrów Kujawski m	958	981	23
Aleksandrów Kujawski g	1102	182	-920
Ciechocinek m	481	1149	668
Nieszawa m	181	119	-62
Raciążek g	308	90	-218
Koneck g	223	65	-158
Waganiec g	434	87	-347
Zakrzewo g	148	162	14
Bądkowo g	310	40	-270
RAZEM	4145	2875	-1270

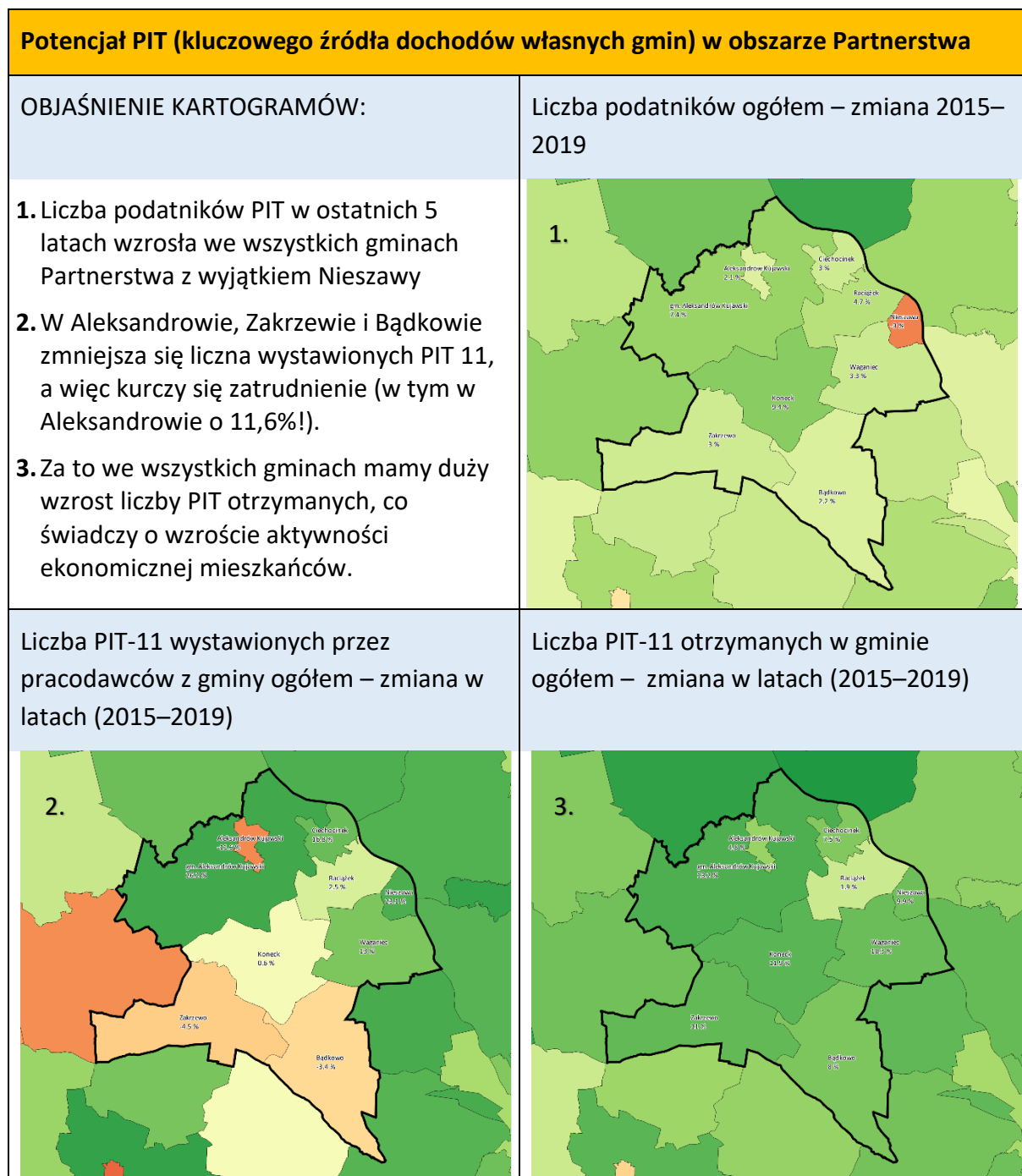
Opracowanie: ZMP. Źródło: „Polska w liczbach”

Jednak **całkowite saldo przepływów ludzi na rynku pracy także jest ujemne (-1270 pracowników)** więc mamy do czynienia ze zjawiskiem wyjazdów do pracy poza Partnerstwo, które jest nie w pełni zrekompensowane przyjazdami spoza partnerstwa i które – gdy przywołamy omówione poprzednio demograficzne nożyce między rocznikami 20–24 a 60–64 – jeszcze dodatkowo zubaża lokalny zasób kapitału ludzkiego na rynku pracy.

2.6.2.2 Wpływy podatkowe samorządów z lokalnej gospodarki

Kto w takim razie utrzymuje budżety gmin, skoro stwierdziliśmy już, że występują niskie płace, niedobór ludzi młodych i zatrudnianie się poza Partnerstwem? Przyjrzyjmy się analitycznie danym o podatnikach z bazy POLTAX.

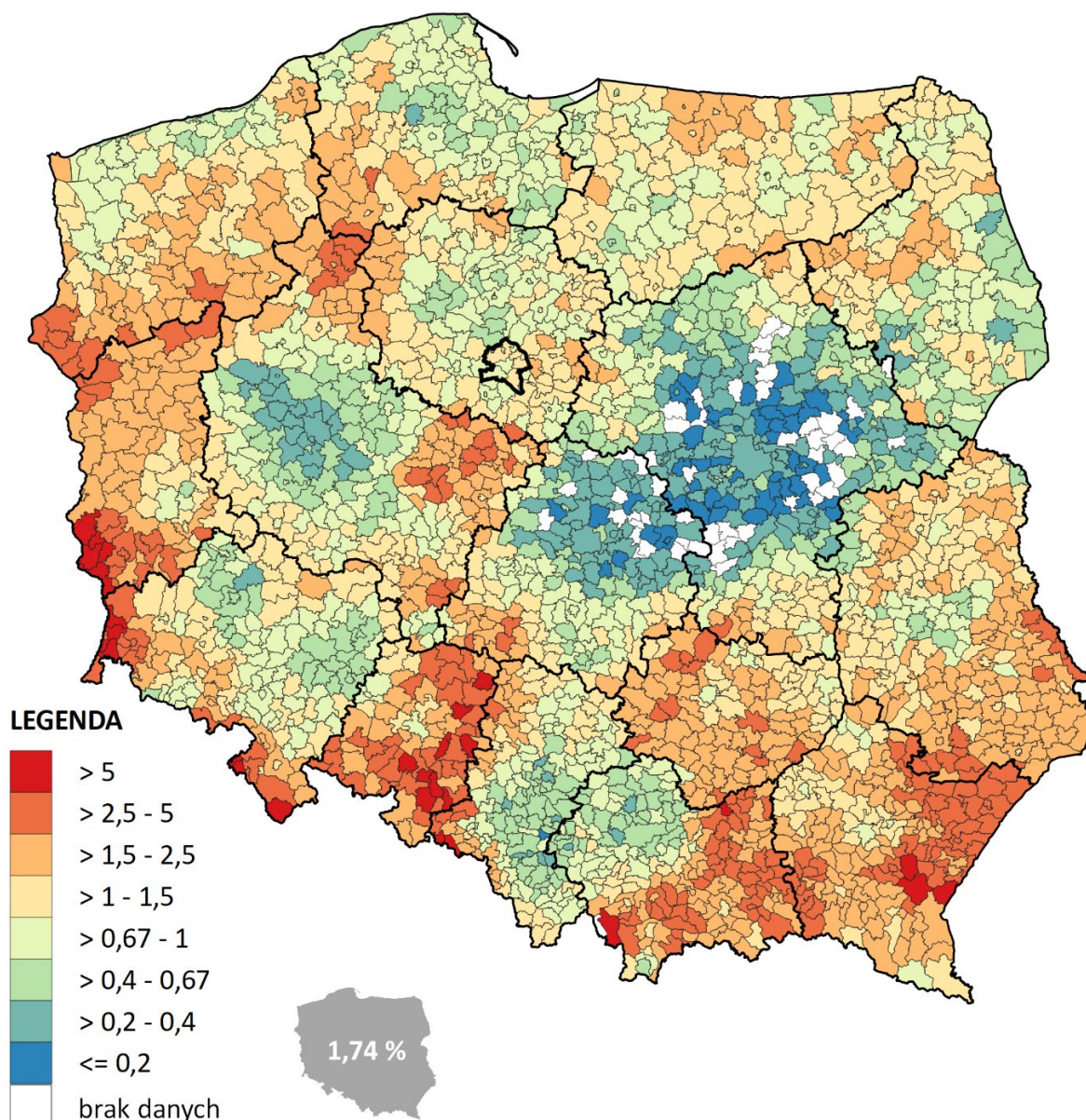
Ryc. 51. Podatnicy PIT na obszarze partnerstwa ZGZK

Opracowanie ZMP. Źródło: dane z systemu POLTAX

Przyjrzyjmy się jeszcze ważnej grupie podatników PIT, a mianowicie – podatnikom płacącym PIT na miejscu ale **osiągającym dochody za granicą**.

Ryc. 52. Udział podatników z dochodami zagranicznymi w liczbie podatników ogółem

Opracowanie ZMP. Źródło: dane z systemu POLTAX

W gminach ZGZK wskaźnik odsetka podatników z dochodami zagranicznymi mieści się pomiędzy -1 a 1,5%. Średnia krajowa wynosi 1,74, więc podatników z dochodami zagranicznymi jest nieco mniej, niż średnio w kraju. **To dobry wskaźnik.** Jak widać, wysoki udział dochodów zagranicznych występuje na terenach ubogich i peryferyjnych (albo – rzadziej – tam, gdzie istnieje ukształtowany zwyczaj wyjeżdżania do pracy za granicą). Obszar Partnerstwa to prawdopodobnie przykład terenu, gdzie mamy wystarczającą lokalną podaż atrakcyjnych ofert pracy.

2.6.2.3 Kto utrzymuje lokalny budżet?

Na obszarze Partnerstwa mamy **34 576 podatników**. Płacą oni razem PIT w kwocie **2 729 971 281,02 zł**. Średnio podatnik osiąga rocznie **36 838,30 zł dochodu** i płaci od niego **2 994,99 zł podatku**. Jednak średnie nie mówią wiele o tym, kto z jaką intensywnością zarabia i ile płaci podatków. Więcej pokaże nam analiza w podziale podatników na **trzy grupy dochodowości**:

1. Dochodowość NISKA: dochód minimalny lub poniżej jego progu,
2. Dochodowość ŚREDNIA: dochód od minimalnego do jego czterokrotności,
3. Dochodowość WYSOKA: powyżej czterokrotności dochodu minimalnego.

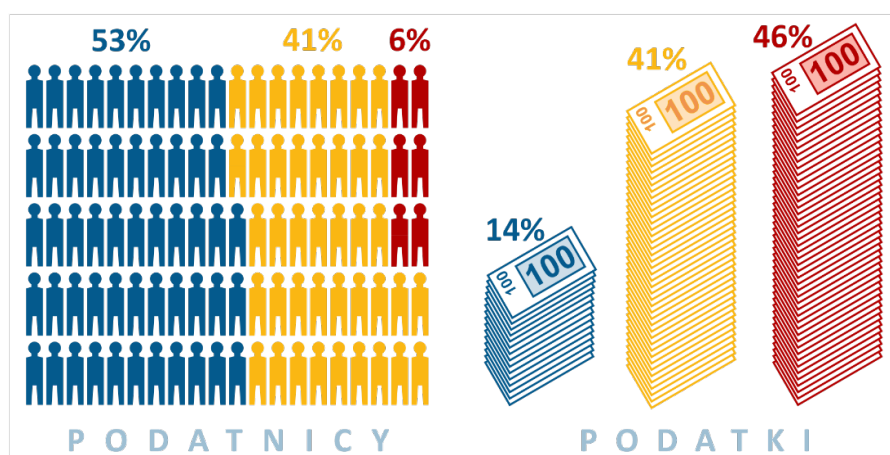
Tabela 15. Podatnicy PIT w podziale na trzy grupy dochodowości: niską, średnią i wysoką

Grupa:	Podatnicy		PIT		dochód per capita	PIT per capita
NISKA	18 537	53%	266 408 924,50 zł	14%	13 874,71 zł	761,47 zł
ŚREDNIA	14 091	41%	681 858 302,06 zł	41%	45 608,62 zł	2 989,65 zł
WYSOKA	1 948	6%	1 781 704 054,46 zł	46%	191 917,15 zł	24 287,63 zł
RAZEM:	34 576	100%	2 729 971 281,02 zł	100%	36 838,30 zł	2 994,99 zł

Opracowanie ZMP. Źródło: dane z systemu POLTAX

Tabela pokazuje proporcję: **5% podatników wnosi do budżetu 69% podatków**. Jeden podatnik z grupy wysokiej dochodowości wnosi do budżetu tyle PIT-u, co **6,5 podatnika z grupy dochodowości średniej lub 28 z niskiej**.

Ryc. 53. Proporcje liczby podatników i płaconego przez nich podatku

Opracowanie ZMP. Źródło danych: system POLTAX

2.6.3 Powiązania i funkcje w obszarze Partnerstwa

2.6.3.1 Przepływy funkcji/usług w obszarze Partnerstwa

Za pomocą narzędzia analitycznego „Matryca bilansu usług na terenie Partnerstwa” przebadano opinię mieszkańców Partnerstwa o przepływach 61 usług pomiędzy poszczególnymi gminami a także pomiędzy Partnerstwem a jego otoczeniem.

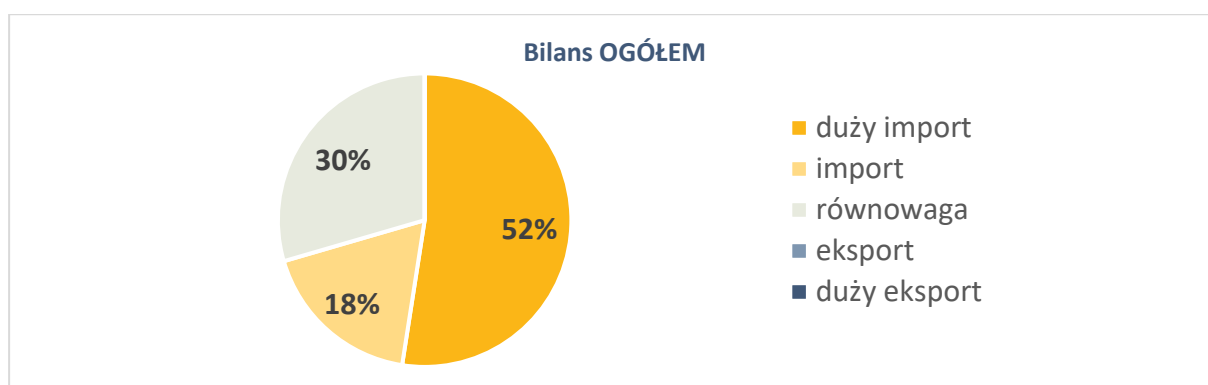
Należy pamiętać, że badanie przepływu usług jest badaniem opinii i dotyczy **przekonania mieszkańców** o tym, jak wygląda najczęściej korzystanie z danej usługi (a nie jest badaniem stanu faktycznego korzystania z nich). Przekonania takie są kluczowo ważne, ponieważ to one są następnie podstawą faktycznych decyzji konsumenckich. Przykładowo: jeśli wśród mieszkańców panuje przekonanie, że po daną usługę „jeździ się do Torunia”, to następnie wielu konsumentów faktycznie tam skieruje swój popyt, nawet jeśli usługa jest dostępna na miejscu.

Dane dla każdej z gmin Partnerstwa, zarówno w zakresie importu jak i eksportu usług wprowadzały do matrycy przeliczeniowej zróżnicowane wewnętrznie zespoły respondentów z danej gminy (lub zasięgano opinii takich osób spoza zespołu), aby uzyskać możliwie zobiektywizowany obraz przekonań co do przepływów usług. Badano bilans „importu” i „eksportu” poszczególnych usług (szacowaną proporcję między strumieniem wyjazdów w celu skorzystania z danej usługi poza gminą a strumieniem przyjazdów z zewnątrz w celu skorzystania z tej usługi w analizowanej gminie). Ponadto odrębnie badano saldo importu i eksportu (a więc import/eksport netto). Wreszcie dla pewnych kategorii usług przeanalizowano skalę importu/eksportu ogółem i zewnętrznego dla każdej usługi w danej kategorii, aby prześledzić ich rozkład. Wszystkie te badania potwierdziły zasadniczo spodziewany obraz sytuacji.

Wśród sześćdziesięciu jeden analizowanych usług ogółem proporcje importu i eksportu przedstawiają się w sposób niepozostawiający wątpliwości:

- czterdziestu trzech (a więc 70%) dotyczy import, w tym trzydziestu dwóch (52%) duży import.
- Osiemnaście usług (czyli 30%) okazało się zrównoważonych, co oznacza, że wyjazdy w celu zakupu danej usługi na zewnątrz są podobnie częste jak przyjazdy z zewnątrz i sprzedaż danej usługi przyjeźdnemu (a w wielu przypadkach po prostu zarówno ilość wyjazdów, jak i przyjazdów jest pomijalnie mała i z usługi korzysta się przede wszystkim na miejscu).
- **Żadna z 61 usług nie odnotowuje ogólnej przewagi eksportu nad importem**, a więc przewagi przyjazdów z zewnątrz nad wyjazdami.

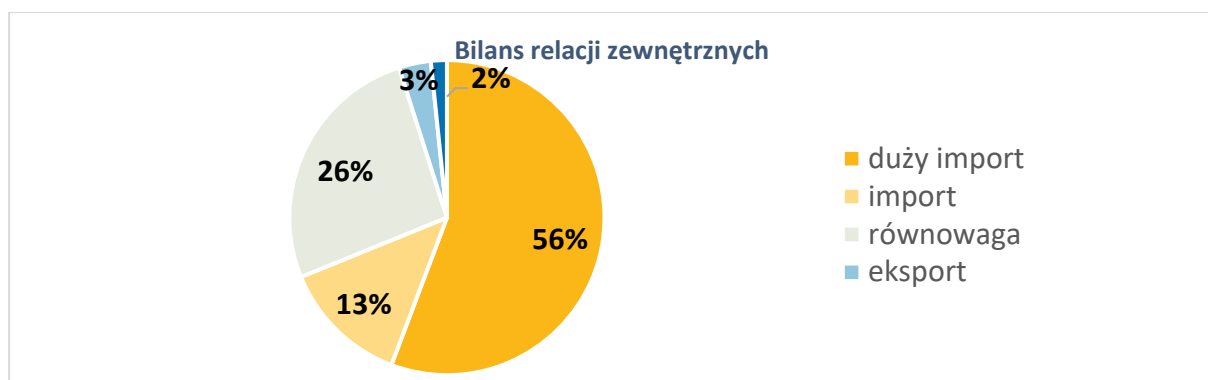
Ryc. 54. Ogólne proporcje importu i eksportu wśród 61 badanych usług

Opracowanie ZMP. Źródło: „Matryca bilansu usług na terenie Partnerstwa”

Z kolei w relacjach Partnerstwa z otoczeniem daje się już zauważyć minimalny udział usług „eksportowych”, ale to jedynie trzy usługi na 61, w tym tylko jednej z nich dotyczy znaczny eksport.

Ryc. 55. Proporcje importu usług spoza partnerstwa i eksportu poza partnerstwo

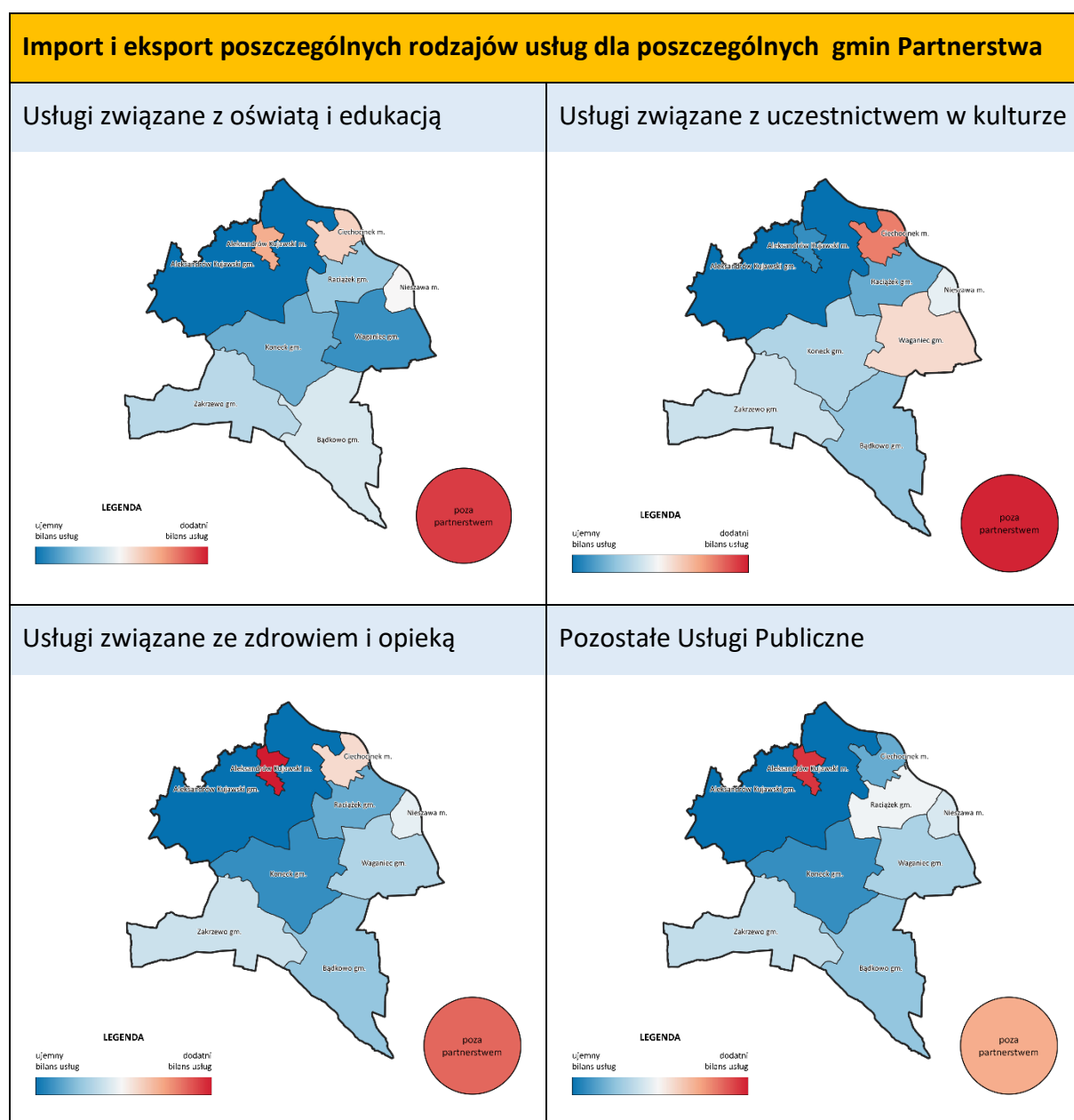

Opracowanie ZMP. Źródło: „Matryca bilansu usług na terenie Partnerstwa”

2.6.3.2 Rozkład importu i eksportu rodzajami usług

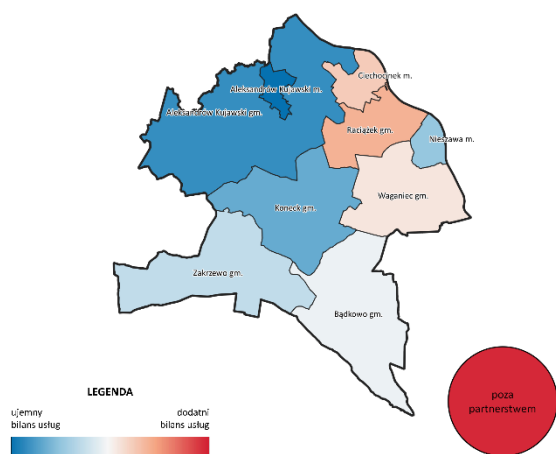
Przebadano dość szczegółowo, jaki jest obraz korzystania przez mieszkańców z 61 usług zarówno publicznych, jak i rynkowych. Usługi te można pogrupować w pięć obszarów usług: (1) usługi związane z oświatą i edukacją, (2) usługi związane z uczestnictwem w kulturze, (3) usługi związane ze zdrowiem i opieką, (4) pozostałe publiczne (w tym bezpieczeństwo, administracyjne itp.), (5) usługi rynku pracy i (6) usługi rynkowe (komercyjne). Dla każdej z grup zbilansowano „eksport” i „import” danej grupy usług w każdej z gmin. Oto zbiorcze wyniki.

Ryc. 56. Kartogramy bilansu korzystania z sześciu rodzajów usług oraz z usług ogółem

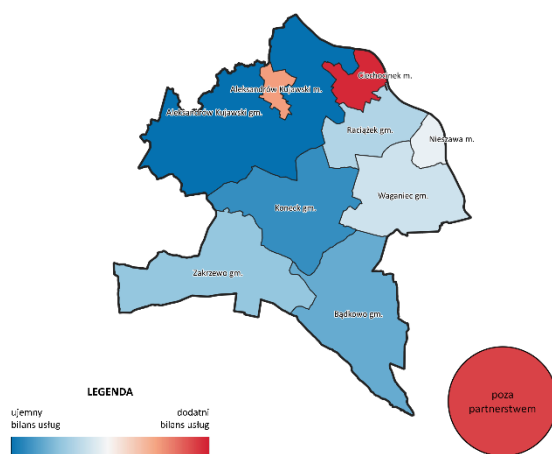

Import i eksport poszczególnych rodzajów usług dla poszczególnych gmin Partnerstwa

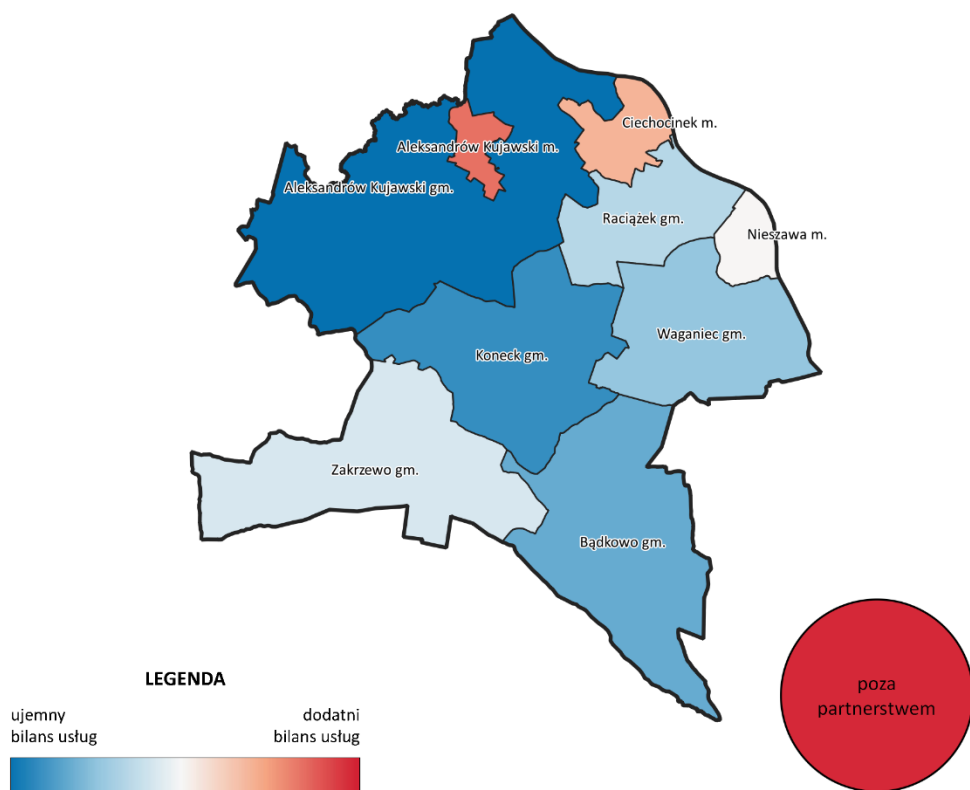
Usługi związane z rynkiem pracy

Usługi rynkowe (komercyjne) ogółem

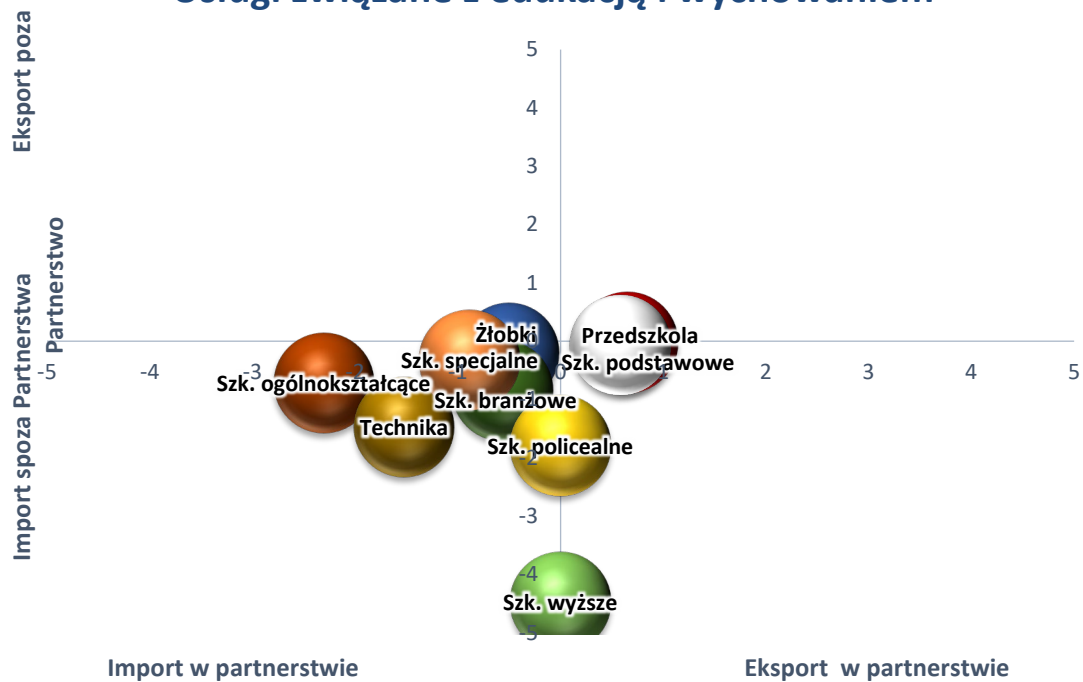

Bilans usług OGÓŁEM

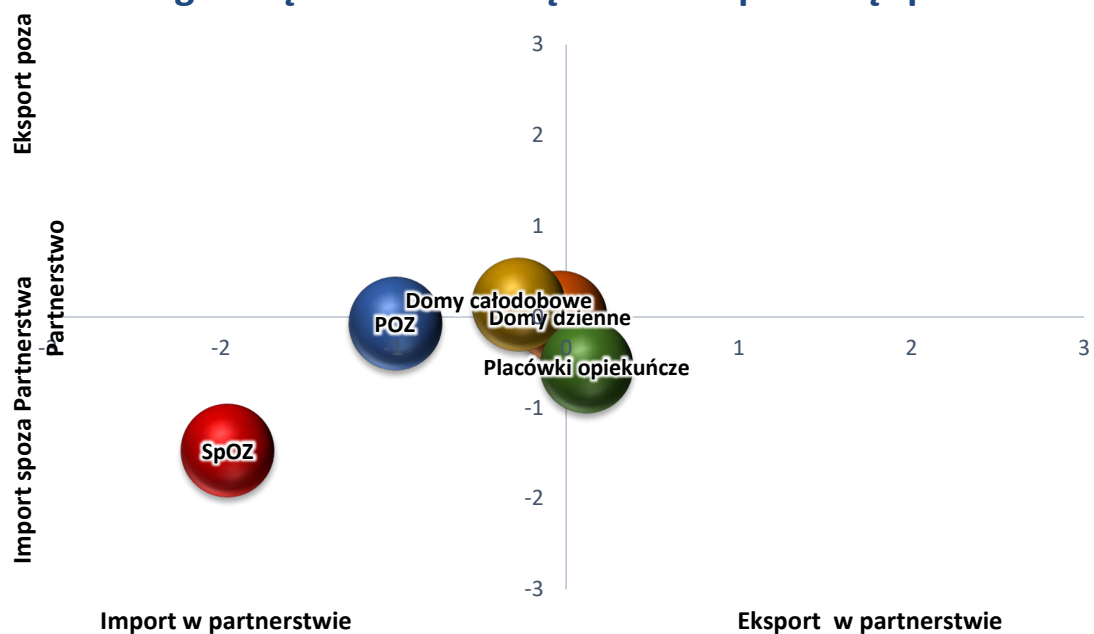

Opracowanie ZMP. Źródło: „Matryca bilansu usług na terenie Partnerstwa”

Usługi związane z edukacją i wychowaniem

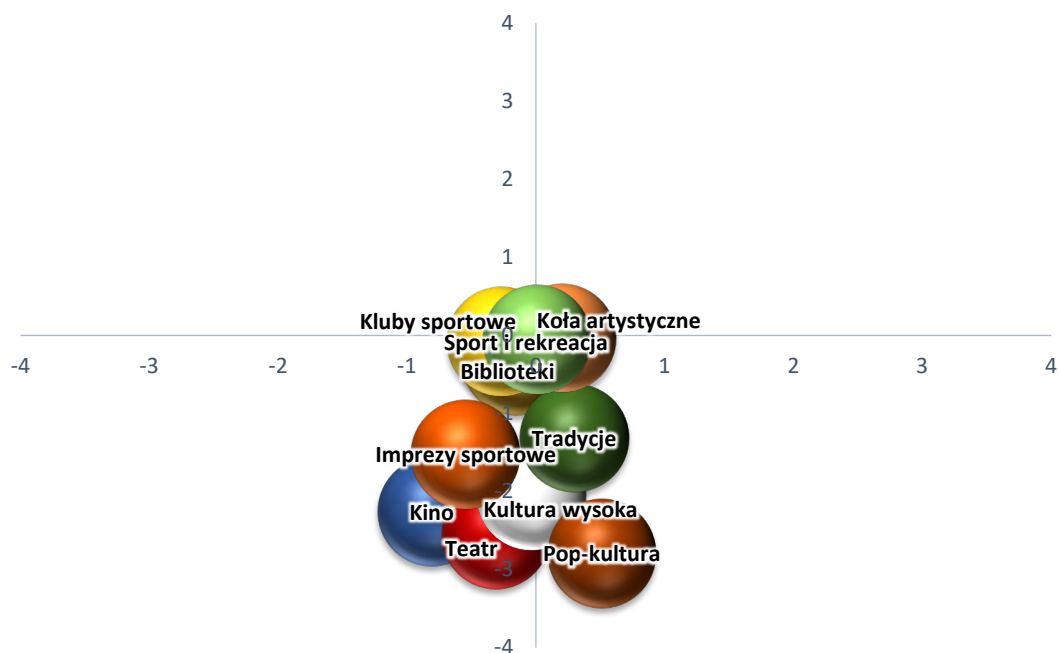

Usługi związane z ochroną zdrowia i pomocą społ.

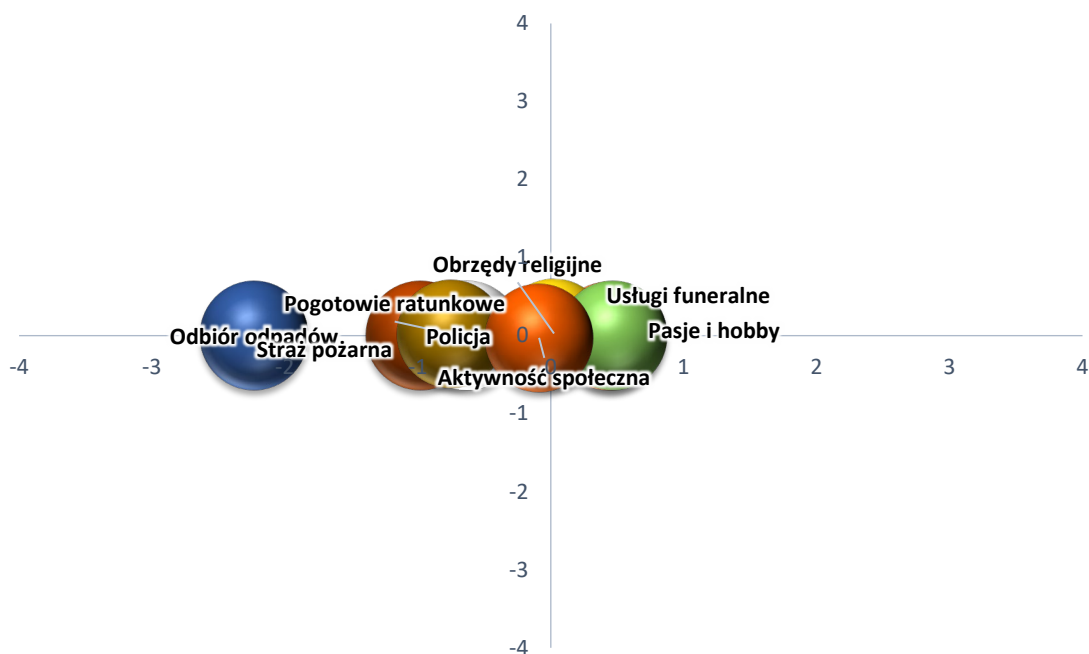

Opracowanie ZMP. Źródło: „Matryca bilansu usług na terenie Partnerstwa”

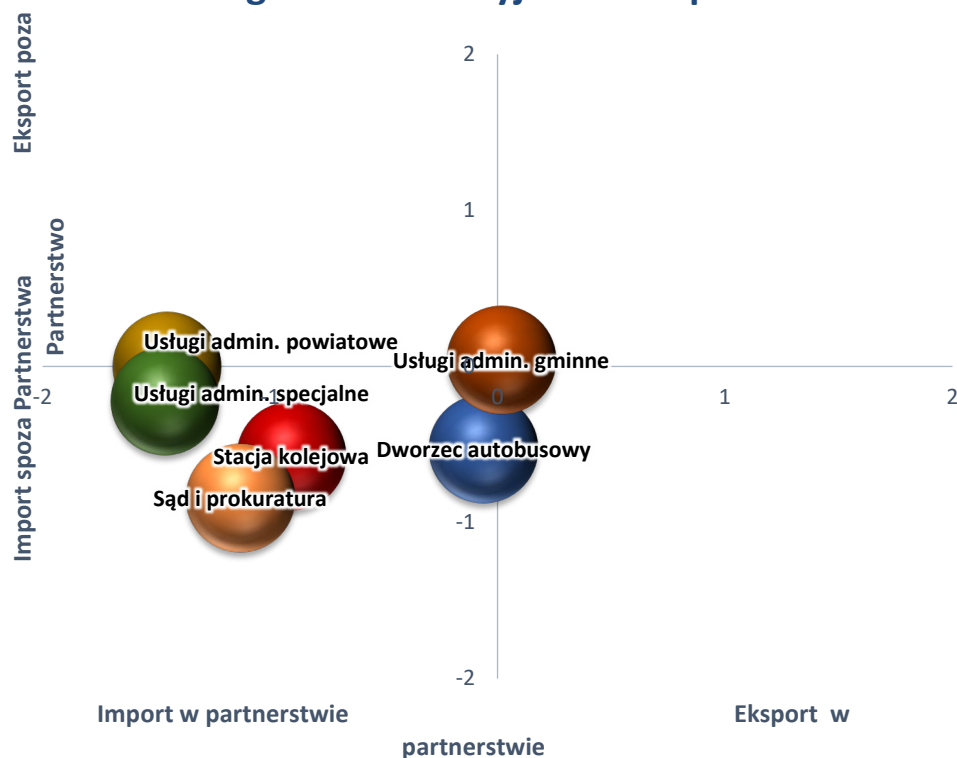
Usługi związane z kulturą, rozrywką i rekreacją

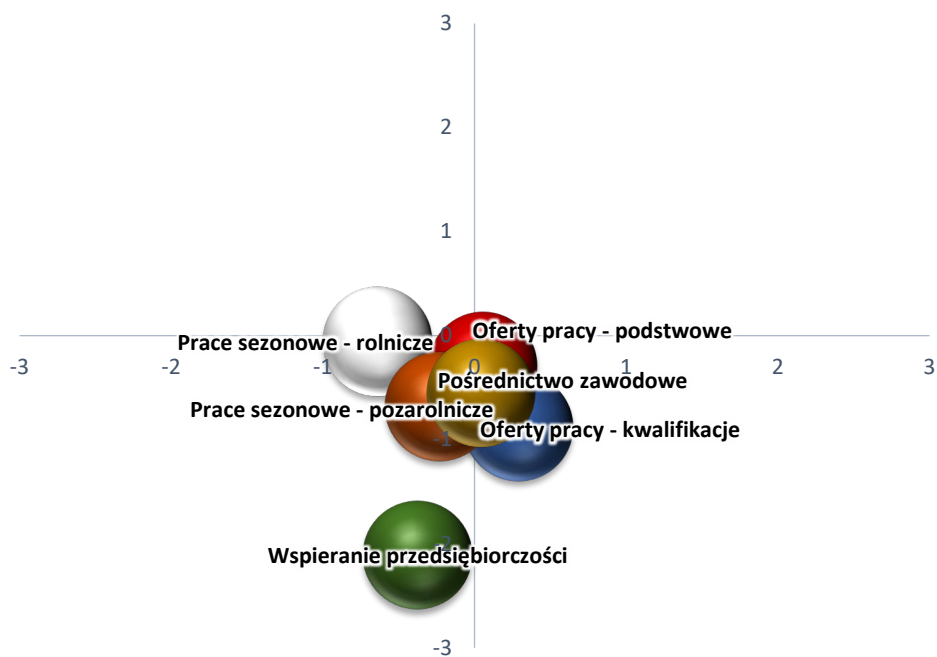
Inne usługi publiczne

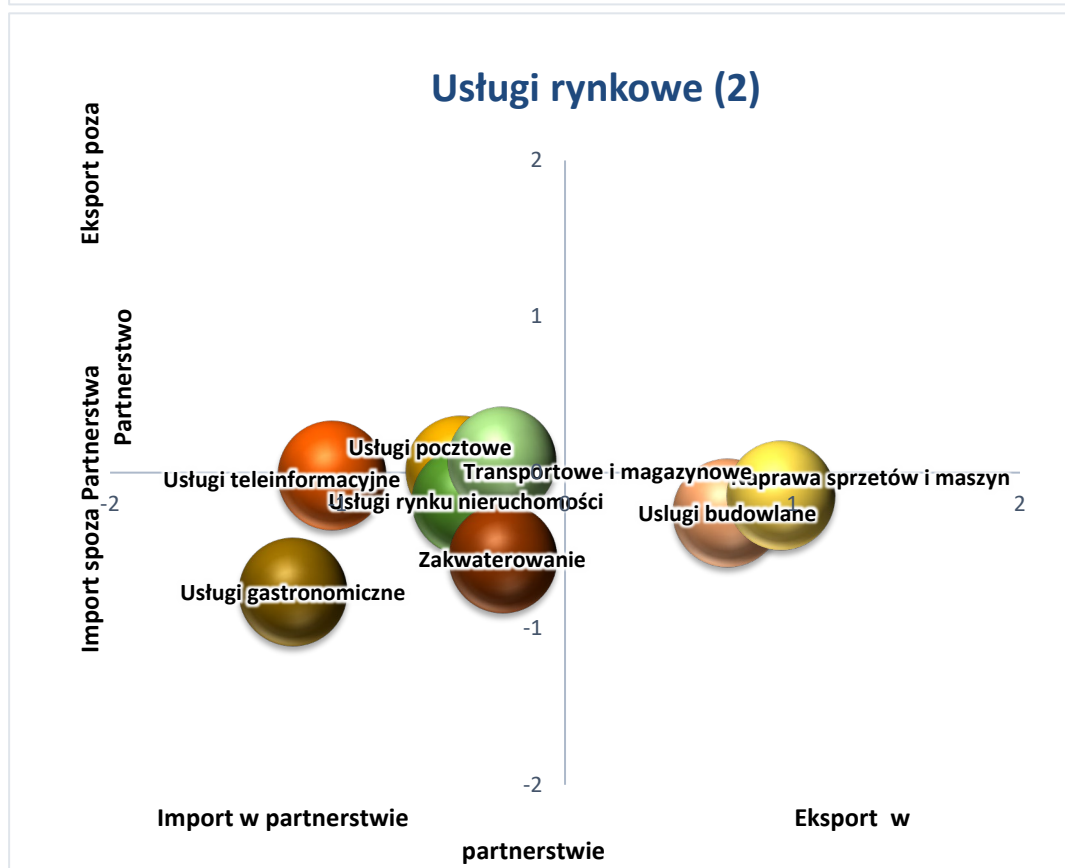
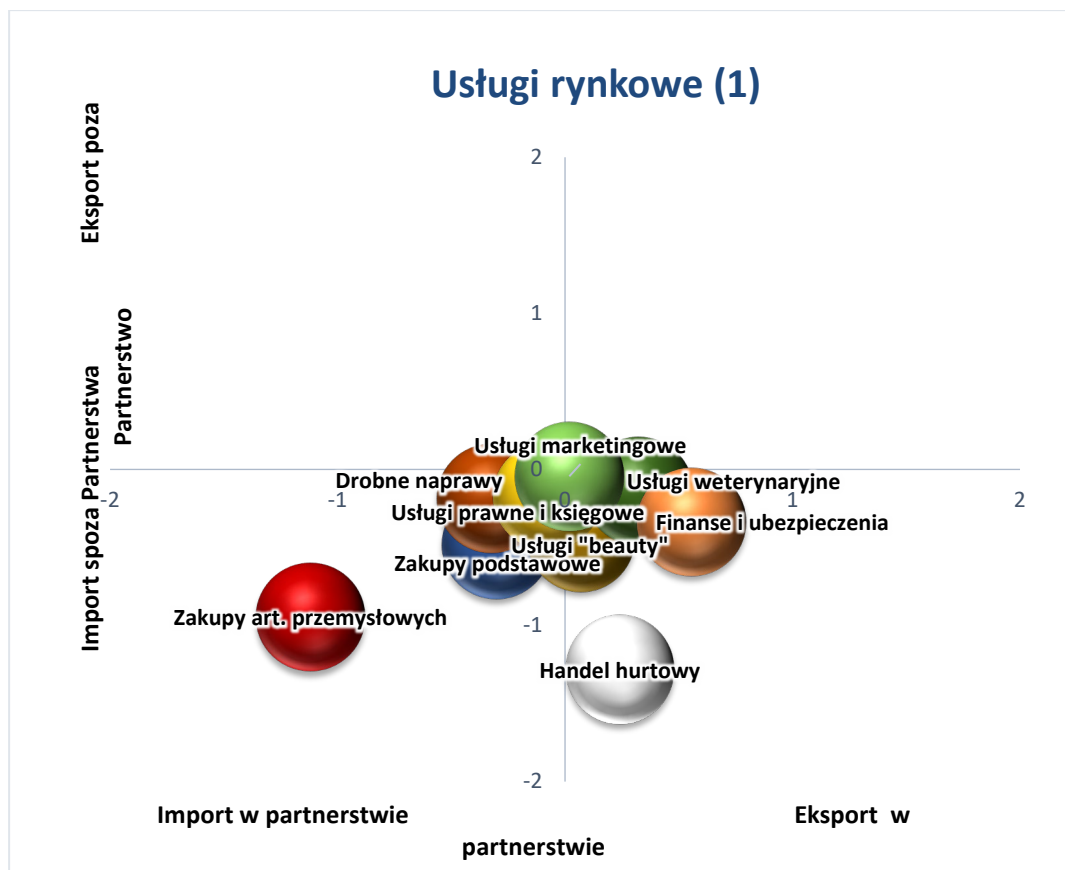

Usługi administracyjne i transportowe

Usługi związane z rynkiem pracy

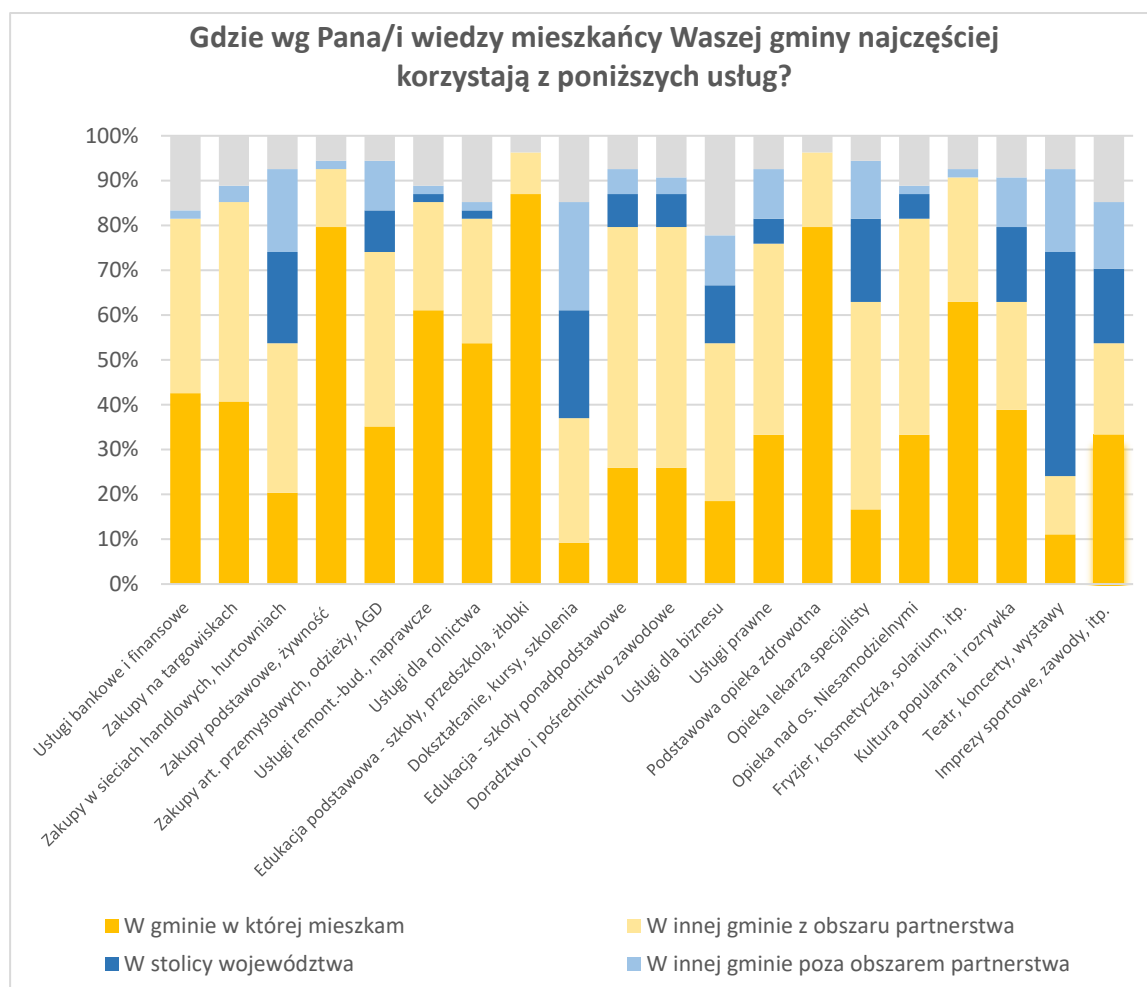

2.6.3.3 Korzystanie z usług, przemieszczanie się: badania ankietowe

Wyniki uzyskane narzędziem „Matryca bilansu usług na terenie Partnerstwa” warto zestawzić z opiniami wyrażonymi w ankiecie. Poniższy wykres pokazuje odpowiedzi liderów społecznych Partnerstwa.

Ryc. 57. Korzystanie z usług w opinii liderów społecznych

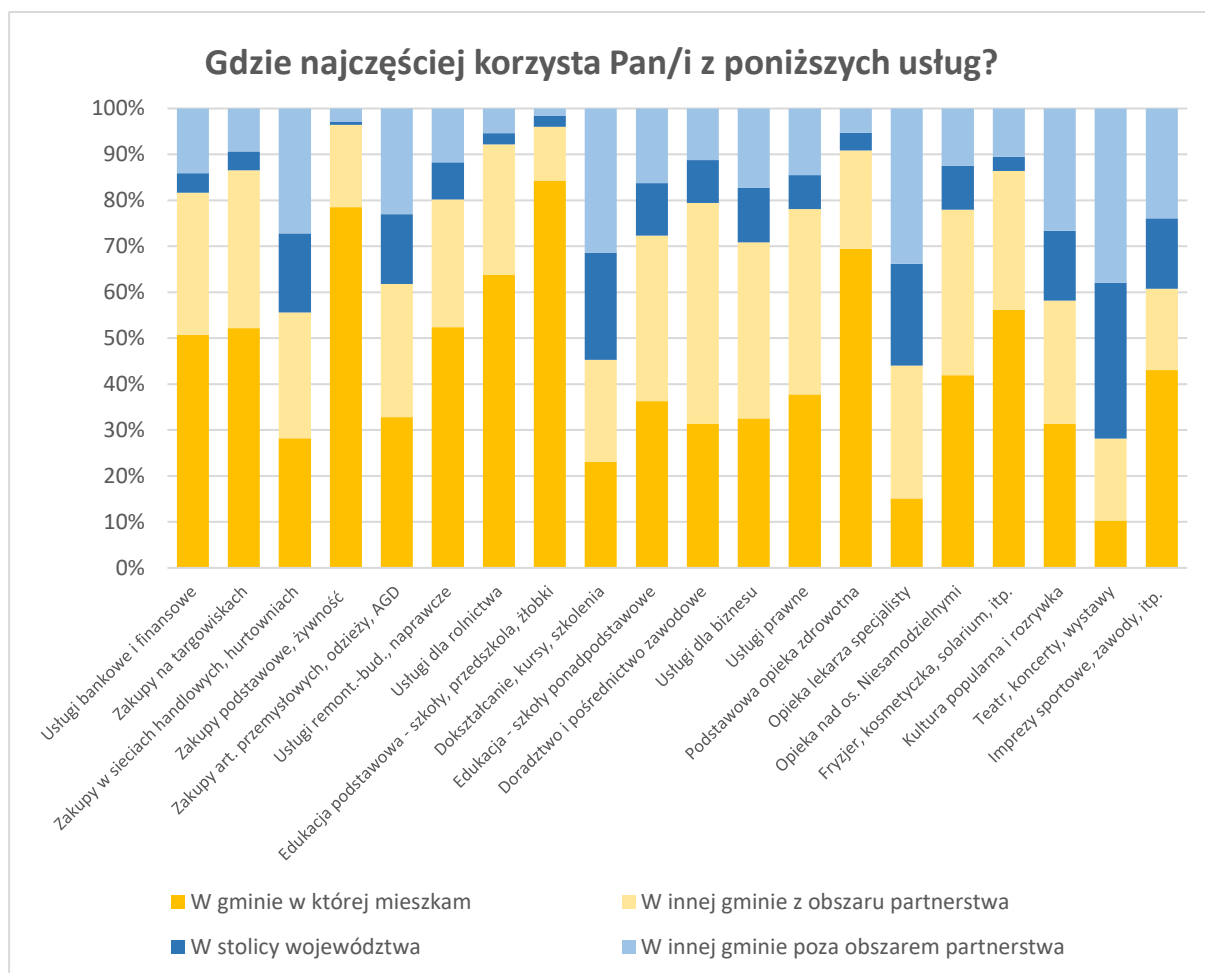
Źródło: ankieta badająca opinię mieszkanki i mieszkańców. Opracowanie własne ZMP

Generalnie z wykresu wyłania się obraz obszaru dużo bardziej samowystarczalnego. Istotny udział wyjazdów na zewnątrz w celu zakupu danej usługi ujawnia się w zasadzie tylko przy czterech usługach. Z pozostałych korzysta się na miejscu. Natomiast potwierdza się zapewne rolę Aleksandrowa jako dostawcy różnych usług w ramach obszaru Partnerstwa.

Nieco inaczej odpowiadali mieszkańcy. Zwracamy uwagę, że zarówno omawiana wcześniej Matryca Bilansu Usług, jak i ankieta adresowana do liderów, badały **opinię** o tym, „jak z usług najczęściej korzystają inni mieszkańcy”. Natomiast ankieta skierowana do mieszkańców zawierała pytanie o ich własny *modus operandi*, a więc

nie o ich opinię, ale o fakty bezpośrednio im znane. W tym znaczeniu wyniki ankiety mogą być bliższe realiów i lepiej oddawać stan faktyczny. Jednak trzeba pamiętać, że subiektywne opinie – nawet gdyby były sprzeczne z faktami – realnie wpływają na późniejsze zachowania konsumenckie.

Ryc. 58. Korzystanie z usług według oświadczeń mieszkańców

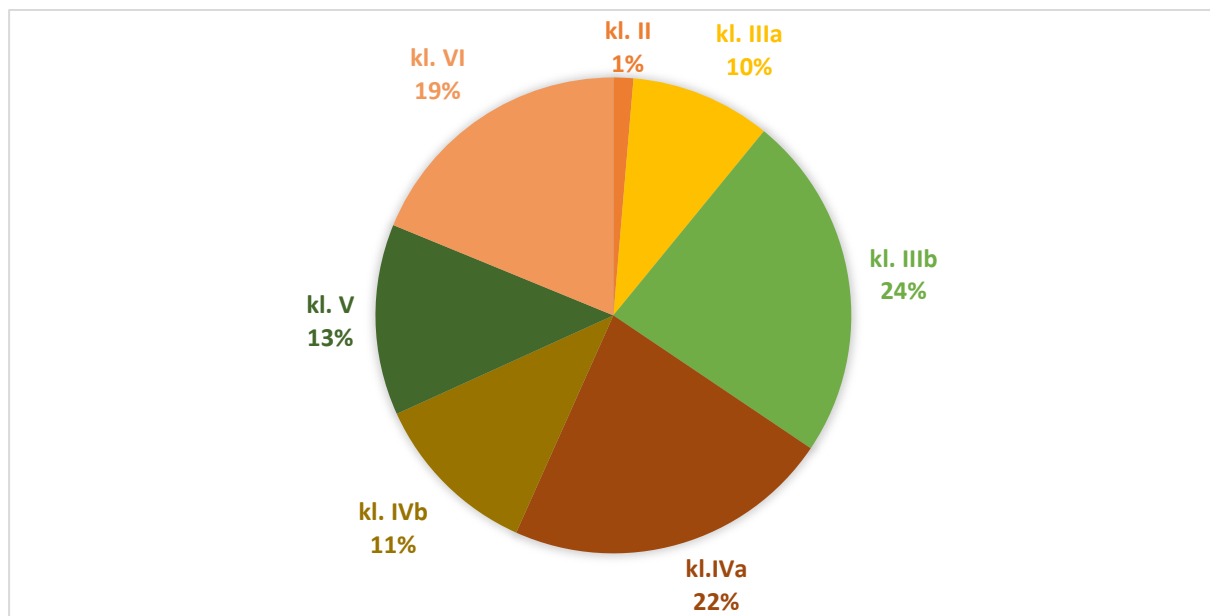
Źródło: ankieta badająca opinię mieszkanki i mieszkańców. Opracowanie własne ZMP

Okazuje się, że korzystanie z kultury wysokiej odbywa się jednak w istotnym stopniu na miejscu (szczególnie wskazywanym kierunkiem wydaje się Ciechocinek), a liderzy znacznie nie docenili tu potencjału lokalnego. **To bardzo istotna konkluzja w kontekście przyszłej strategii: mieszkańcy nie podzielają opinii liderów, że po kontakt z wartościową kulturą trzeba za każdym razem jechać do Lublina czy Rzeszowa. Owszem, stolice regionów są ważne, ale około 40% uczestnictwa w kulturze wysokiej odbywa się na miejscu.** Za to mieszkańcy jako silnie importową usługę wymieniają **edukację ponadpodstawową**, przy czym dość często wskazują stolicę województwa, jako miejsce nauki. Częściej też od liderów wskazują na konieczność odległych wyjazdów do lekarza specjalisty.

2.6.4 Rolnictwo

Rolnictwo stanowi główną dziedzinę gospodarki wyróżniającą region. Obszar partnerstwa ZGZK charakteryzuje się generalnie dość dobrymi warunkami rozwoju rolnictwa. Wynika to zarówno z uwarunkowań przyrodniczych m.in. duże i zwarte obszary gleb klasy III, jak i społecznych, w tym wysokiej kultury rolnej, tradycji rolniczych, współdziałania otoczenia instytucjonalnego oraz ukierunkowanego szkolnictwa. Obszar partnerstwa leży w rejonach, w których występują najniższe w kraju opady, co znacząco wpływa na bilans wodny, powodując niedobory wody w okresie wegetacyjnym roślin (susza rolnicza). Na skutki suszy narażone są obszary użytkowane rolniczo położone na południe od linii Toruń - Włocławek, a więc w rejonie Kujaw, gdzie zjawisko to występuje dość często i charakteryzuje się długimi ciągami dni bezopadowych. Niesprzyjające warunki i zjawiska pogodowe negatywnie wpływają na produkcję rolną, w tym na utrzymanie potencjału produkcyjnego gleb (zwłaszcza zawartej w nich substancji organicznej). Następuje stepowanie użytków rolnych, niekiedy wywiewanie materiału siewnego. Niedostatki wody powodują, że pola są nawadniane ze studni głębinowych, co z kolei prowadzi do obniżenia poziomu wód gruntowych.

Ryc. 59. Udział poszczególnych klas gruntów rolnych

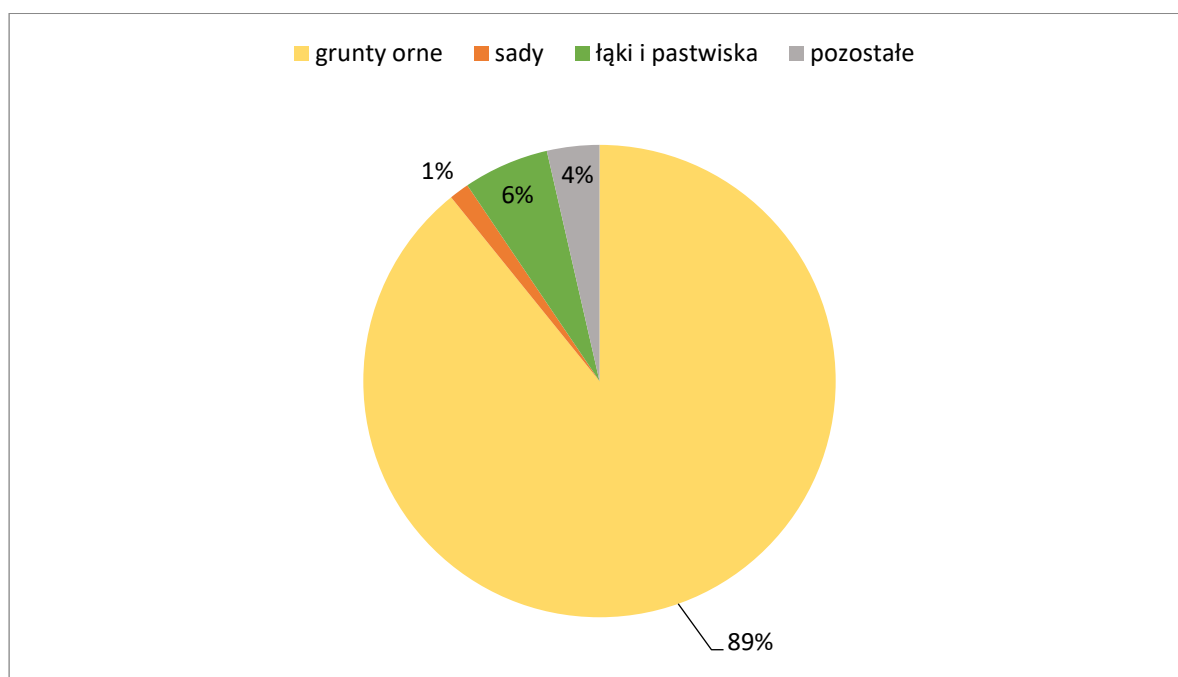
Źródło: dane Partnerstwa

Obszar partnerstwa ZGZK wyróżnia się żyznymi glebami. Wśród gruntów rolnych w podziale na klasy przeważa klasa IIIb, która stanowi 24% wszystkich gruntów rolnych. Kolejno za nią jest klasa IVa – 22%. Grunty najlepszych klas II i IIIa zajmują łącznie 11%. Grunty słabszych klas – V zajmuje 13% i VI 19% gruntów rolnych.

Warunki poszczególnych gmin różnią się między sobą, najkorzystniejsze gleby występują w gminie Waganiec i Bądkowo, najmniej korzystne w gminach miejskich. Pod kątem rolniczej przydatności gleb dominują kompleksy: pszenney i żytni dobry i bardzo dobry, żytni słaby i zbożowo-pastewny mocny. Występujące na obszarze partnerstwa typy gleb to przede wszystkim: gleby bielnicowe, pseudobielnicowe, płowe, glejowe, organiczne, brunatne właściwe kwaśne i wyługowane, czarne ziemie zdegradowane i gleby szare.

Użytki rolne zajmują na obszarze partnerstwa 42 659 hektarów. Najwięcej użytków rolnych jest w gminie wiejskiej Aleksandrów Kujawski – 13 687 ha, w gminie Bądkowo – 7 522 ha oraz w gminie Zakrzewo 6 122 ha. Spośród gmin wiejskich, najmniej użytków rolnych jest w gminie Raciążek – 2 595 ha. Analizując tereny miejskie, najmniej użytków rolnych jest w mieście Aleksandrów Kujawski – 120 ha. Wśród użytków rolnych dominują grunty orne – stanowią one 89% wszystkich użytków rolnych. Pozostałe 6% to łąki, i pastwiska, 4% to grunty rolne zabudowane, a 1% sady.

Ryc. 60. Struktura użytków rolnych

Zgodnie z ewidencją podatkową poszczególnych miast i gmin wchodzących w skład związku gmin ZGZK na obszarze partnerstwa funkcjonuje 4649 gospodarstw rolnych. Najwięcej gospodarstw, bo aż 1324 znajduje się w gminie wiejskiej Aleksandrów Kujawski, drugą gminą z największą ilością gospodarstw rolnych jest gmina Bądkowo, gdzie funkcjonuje 688 gospodarstw, kolejne są gminy Zakrzewo –

605 i Koneck – 601 gospodarstw. Najmniej gospodarstw jest w mieście Aleksandrów Kujawski – 33, znajdują się one na obrzeżach miasta i następuje ich stopniowe zanikanie, które wiąże się z rozwojem budownictwa mieszkaniowego i sprzedażą gruntów na cele mieszkaniowe. Natomiast na obszarze całego partnerstwa możemy zaobserwować duży wzrost liczby gospodarstw rolnych. Wg Powszechnego Spisu Rolnego 2010 na obszarze partnerstwa funkcjonowało 3 689 gospodarstw rolnych, aktualnie jest ich 4649.

Analizując gospodarstwa rolne pod względem wielkości można zauważyć, że na obszarze partnerstwa dominują gospodarstwa w przedziale od 1 do 5 ha – 51%. Udział gospodarstw średnich o powierzchni 5-10 ha wynosi 24 %. Mniej więcej na podobnym poziomie plasuje się liczba gospodarstw w przedziałach 10 – 15 ha – 11% i powyżej 15 ha – 14%. Gminy z największą liczbą gospodarstw powyżej 15 ha to Bądkowo, Aleksandrów Kujawski i Zakrzewo.

Tabela 16. Liczba gospodarstw wg powierzchni (w ha)

Gmina	1- 4,9	5 - 9,9	10 – 14,9	≥15 ha	Razem:
Aleksandrów Kujawski m	29	4	0	0	33
Ciechocinek	128	18	3	1	150
Nieszawa	276	20	9	12	317
Aleksandrów Kujawski g.	758	268	146	152	1324
Bądkowo	217	217	95	159	688
Koneck	219	202	77	107	605
Raciążek	244	76	33	43	396
Waganiec	283	135	58	59	535
Zakrzewo	207	169	96	129	601
Razem	2361	1109	517	662	4649

Źródło: dane Partnerstwa

Wśród zasiewów dominują zboża, głównie pszenica ozima, jęczmień jary, żyto, pszenżyto ozime, a także kukurydza na ziarno i na kiszonkę, ziemniaki jadalne i przemysłowe oraz buraki cukrowe.

Pod względem produkcji zwierzęcej dominuje hodowla trzody chlewnej oraz bydła mlecznego i opasowego. Na terenie gminy Zakrzewo są dwa duże gospodarstwa w Michałowie i Seroczkach wchodzące w skład Ośrodka Hodowli Zarodowej z siedzibą w Osięcinach. W gminach Aleksandrów Kujawski, Waganiec, Koneck i Bądkowo znaczący udział ma także hodowla drobiu mięsnego. Pozostałe rodzaje zwierząt mają już znacznie mniejszy udział. Cechą charakterystyczną produkcji rolniczej na obszarze związku gmin ZGZK jest równowaga pomiędzy wielkością produkcji roślinnej i zwierzęcej.

Na terenie Partnerstwa o widoczny jest proces integracji rolników dla ułatwienia zbytu surowców rolniczych oraz zaopatrzenia w środki produkcji. W Bądkowie istnieje Stowarzyszenie Producentów Trzody Chlewnej oraz Zrzeszenie Producentów Zbóż i Rzepaku, na terenie Gminy Waganiec działa Grupa Producentów Ziemniaka „Bronisław” Sp. z o. o. oraz Dareks Sp. z o. o. zajmująca się bytłem żywym (zwierzęta rzeźne oraz hodowlane), a także mięsem wołowym (świeżym, chłodzonym, mrożonym). Na terenie Gminy Raciążek funkcjonuje Spółdzielcza Grupa Producentów Żywca Wołowego „Kujawy”.

O ważności rolnictwa dla gospodarki obszaru świadczy duża liczba firm, które działają w branży rolniczej jak np. przetwórstwo bądź też w branżach pochodnych, takich jak chociażby obsługa rolnictwa m. in. naprawa sprzętu rolniczego, handel maszynami rolniczymi. Na obszarze partnerstwa działa również 10 gospodarstw agroturystycznych: 5 na terenie gminy wiejskiej Aleksandrów Kujawski, 4 na terenie gminy Raciążek oraz 1 na terenie gminy Koneck.

2.6.4.1 Problemy rolnictwa na obszarze partnerstwa

Głównym problemem z jakim mierzy się rolnictwo na obszarze partnerstwa są klęski żywiołowe t. j. susza oraz wiosenne przymrozki. Przymrozki lub długotrwały brak opadów i deficyt wody powodują spadek plonów od kilku do kilkudziesięciu procent. W ostatnich latach obserwuje się nasilenie występowania zjawisk ekstremalnych takich jak długotrwałe okresy suszy, które prowadzą do stepowania terenów. Na terenie partnerstwa występują gleby w znacznym stopniu podatne na suszę.

Kolejnym problemem jest niska opłacalność produkcji rolnej. Niskie ceny sprzedaży produktów rolnych, rosnące koszty produkcji (majątek produkcyjny jak ziemia, maszyny) oraz duże koszty modernizacji gospodarstw powodują obniżenie ekonomicznej wydolności gospodarstw rolnych. Działalność rolnicza nie zapewnia dochodów na satysfakcjonującym poziomie. Pośrednim skutkiem jest brak następców w gospodarstwach rolnych. Praca w rolnictwie jest mało atrakcyjna dla ludzi młodych, w związku z czym migrują oni ze wsi do miast.

Innym problemem jest rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Niechęć rolników wobec odchodzenia od prowadzenia gospodarstwa wynika z różnych uwarunkowań - dla części z nich jest to tzw. ojcowizna, z którą czują się silnie związani emocjonalnie, część nie chce się pozbywać się nawet najmniejszych obszarowo działek ze względu na nadzieję, że w przyszłości ceny ziem wzrosną, jeszcze inni czerpią z tytułu posiadania działek rolnych korzyści w postaci otrzymywania do nich dopłat bezpośrednich. Z drugiej strony nie stać ich na powiększenie gospodarstwa. Małe gospodarstwa są mniej wydolne ekonomicznie.

Następnym problemem jest brak podmiotów regularnie odbierających odpady pochodzenia rolniczego (folia po kiszonce, sznurek, folia typu bigbag, opakowania po nawozach sztucznych). Odbiór odpadów zazwyczaj organizowany jest indywidualnie, wiąże się z dużymi kosztami. Skutkuje koniecznością gromadzenia odpadów w gospodarstwach, brakiem poprawnego zagospodarowania.

Inne problemy z jakimi borykają się rolnicy są problemy związane z infrastrukturą techniczną i drogową. Zły stan dróg gruntowych (zły stan wjazdów i zjazdów z dróg utwardzonych, zakrzaczone pobocza), który wynika z ograniczonych środków na modernizację dróg, utrudnia dojazd do pól uprawnych. Problemem jest również brak melioracji, który wynika z braku spółek wodnych i skutkuje stratami w uprawach.

Problemy wynikające z rolnictwa wiążą się bezpośrednio z ochroną środowiska. Na obszarze partnerstwa możemy obserwować proces zanieczyszczenia wód poprzez stosowanie pestycydów i nawozów sztucznych. Innym problemem, który dotyczy również obszaru ochrony środowiska jest likwidacja zadrzewień śródpolnych, co skutkuje brakiem miejsca ostoi dla fauny i flory występującej w środowisku naturalnym.

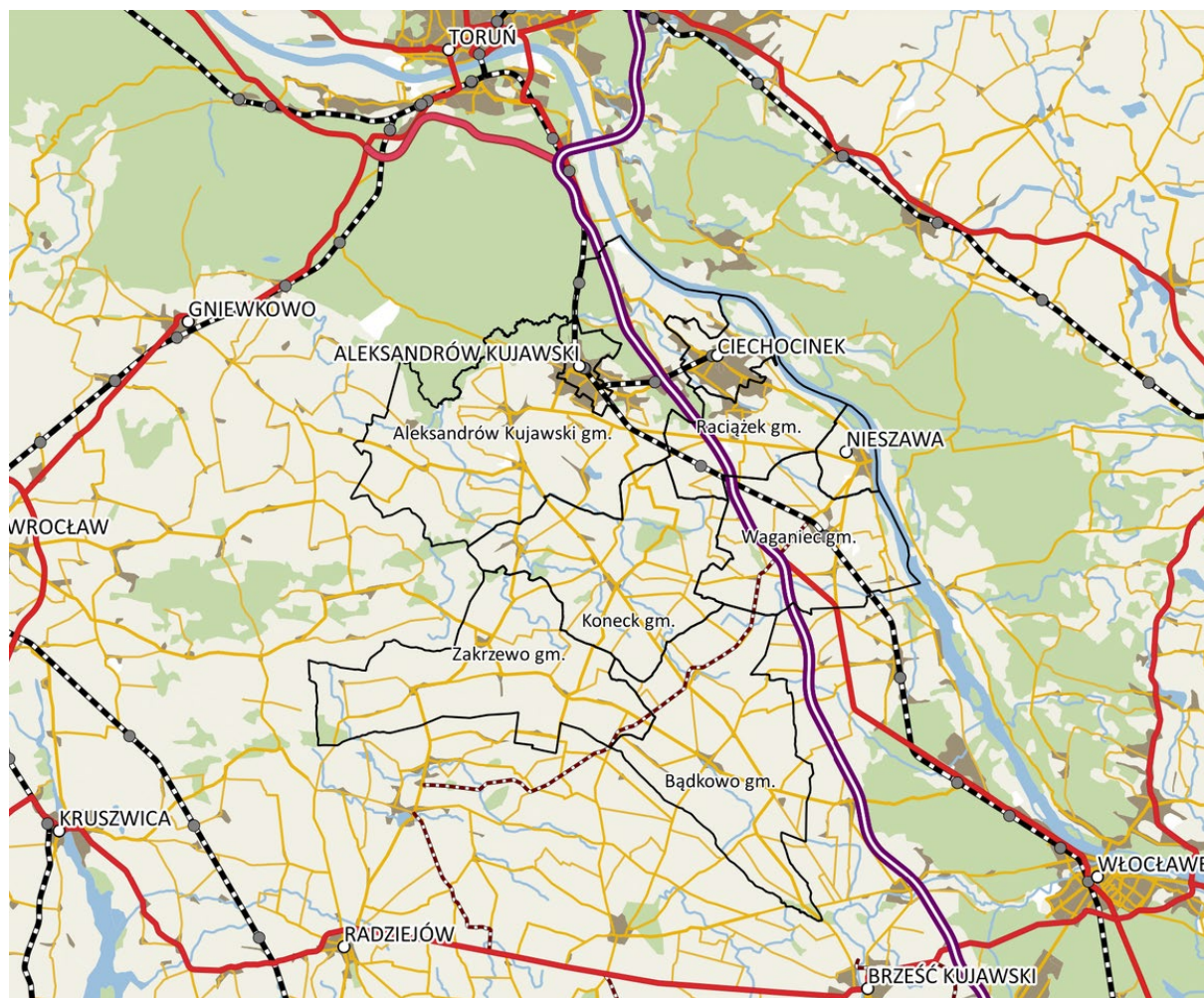
2.7 Obszar przestrzenno-środowiskowy

2.7.1 Powiązania komunikacyjne obszaru Partnerstwa

Sieci transportowe i telekomunikacyjne są kluczowymi czynnikami rozwoju obszaru, ponieważ stanowią techniczną infrastrukturę włączenia danego obszaru w szerszą sieć przepływów towarów, ludzi i idei. Obszary wykluczone komunikacyjnie lub trudno dostępne na ogół pozostają na marginesie szerszych procesów rozwojowych, a w skrajnych przypadkach lokują się w ogóle poza zasięgiem tych procesów. W tym sensie umieszczenie w Diagnostyce zagadnień komunikacyjnych wśród zagadnień przestrzennych jest czysto umowne, ponieważ zagadnienia te są powiązane równie mocno z obszarem gospodarczym i społecznym diagnozy. Tak też należy odczytywać treść niniejszego podrozdziału: jako zbiór zagadnień horyzontalnych.

2.7.1.1 Powiązania drogowe

Ryc. 61. Szkielet układu komunikacyjnego w obszarze partnerstwa.

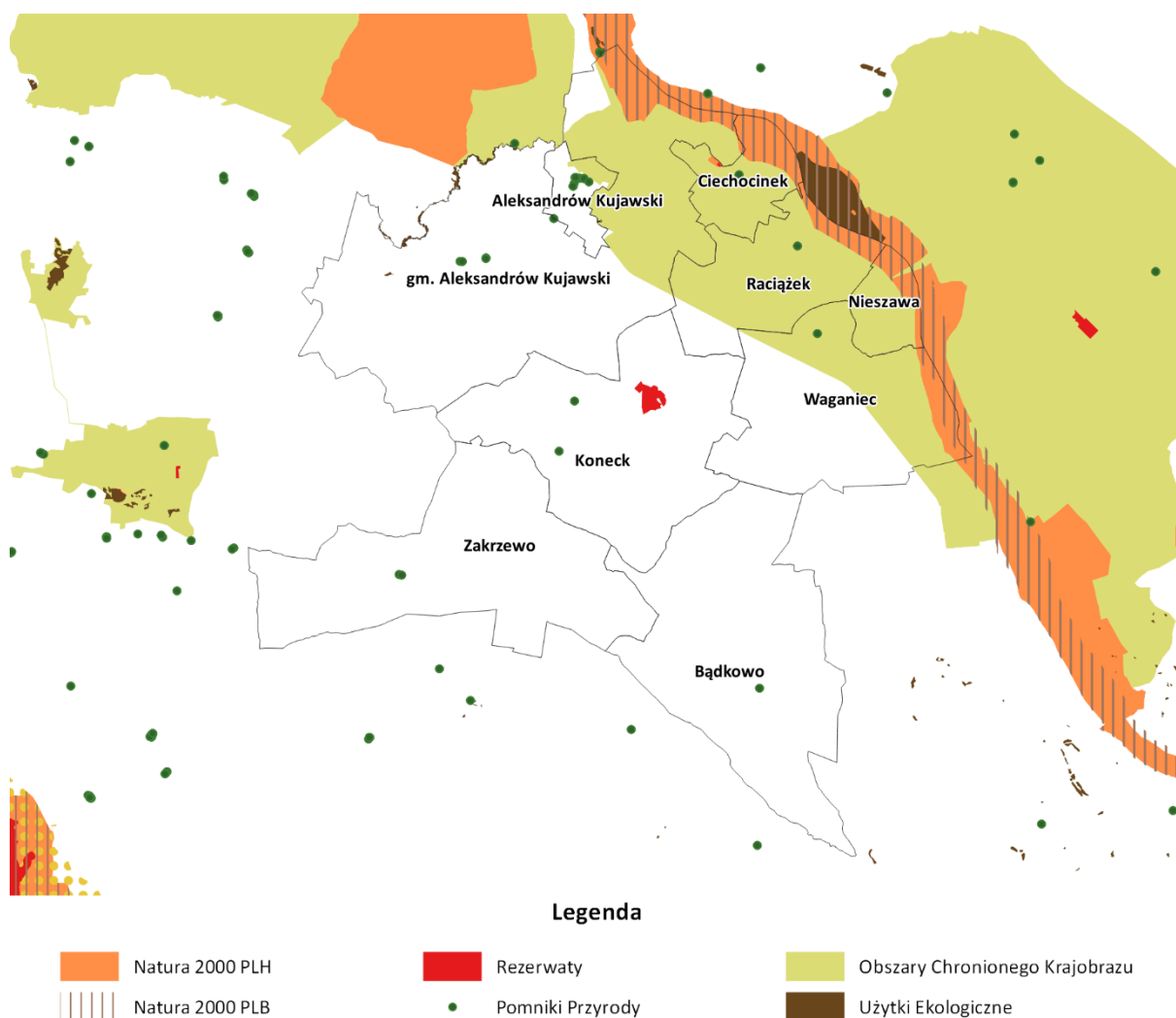
Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych GUGiK oraz GDDKiA

2.7.2 Środowisko naturalne

Środowisko jest ważnym zasobem lokalnym w każdym sensie. Od jego stanu zależy w bardzo dużym stopniu jakość miejsca zamieszkania, zdrowotność mieszkańców i atrakcyjność dla takich branż gospodarki, jak turystyka czy rolnictwo ekologiczne (oraz w ogóle produkcja rolno-spożywcza). W badaniach społecznych jakość środowiska była oceniana jako czynnik pozytywny i ważny.

Część zasobów i walorów środowiska w obszarze partnerstwa ZGZK i jego otoczeniu jest objęta ochroną obszarową przyrody w różnych jej formach prawnych. Pokazuje je mapa poniżej.

Ryc. 62. Formy ochrony przyrody na obrzarze partnerstwa ZGZK

Opracowanie ZMP na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

2.7.2.1 Obszar Chronionego Krajobrazu „Nizina Ciechocińska”

Północno-wschodnia, nadwiślańska część partnerstwa ZGZK jest objęta obszarem chronionego krajobrazu „Nizina Ciechocińska” (PL.ZIPOP.1393.OCHK.45) obejmującym ok. 36 tys. ha. Obszarem tym jest pokryta całość gminy Nieszawa i Ciechocinek, część gminy Raciążek, Waganiec i Aleksandrów, oraz niewielki fragment miasta Aleksandrowa. Obszar ten położony jest pod względem fizyczno-geograficznym w obrębie Kotliny Toruńskiej, stanowiącej fragment Pradoliny Wisły. Rzeźba powierzchni charakteryzuje się na ogół niewielkimi spadkami i w przeważającej większości jest płaska. Jedynie rejony przykrawędziowe Wysoczyzny Kujawskiej oraz fragmenty wydymowe w północno-zachodniej części Obszaru charakteryzują się dużą malowniczością, wynikającą z dużych deniwelacji terenowych. Osią hydrologiczną opisywanego terenu jest rzeka Wisła. Uzupełnienie sieci hydrograficznej stanowi rzeka Tążyca – lewy dopływ Wisły oraz system

drobnych cieków i rowów. Trwałym i bardzo ważnym składnikiem szaty roślinnej są lasy. Zajmują one łączną powierzchnię około 1150 ha (3% ogólnej powierzchni Obszaru). Są to przede wszystkim bory sosnowe mające ogromne znaczenie dla mikroklimatu Ciechocinka. Charakterystycznym elementem klimatycznym opisywanego terenu jest stosunkowo duży udział cisz wynoszący dla Ciechocinka 20%. Bardzo interesującym i decydującym o funkcji terenu jest mikroklimat ciechociński. Jest to zjawisko powstałe między innymi w wyniku połączenia naturalnych predyspozycji z działalnością człowieka – budowa i eksploatacja tężni solankowych.

2.7.2.2 Obszary Natura 2000

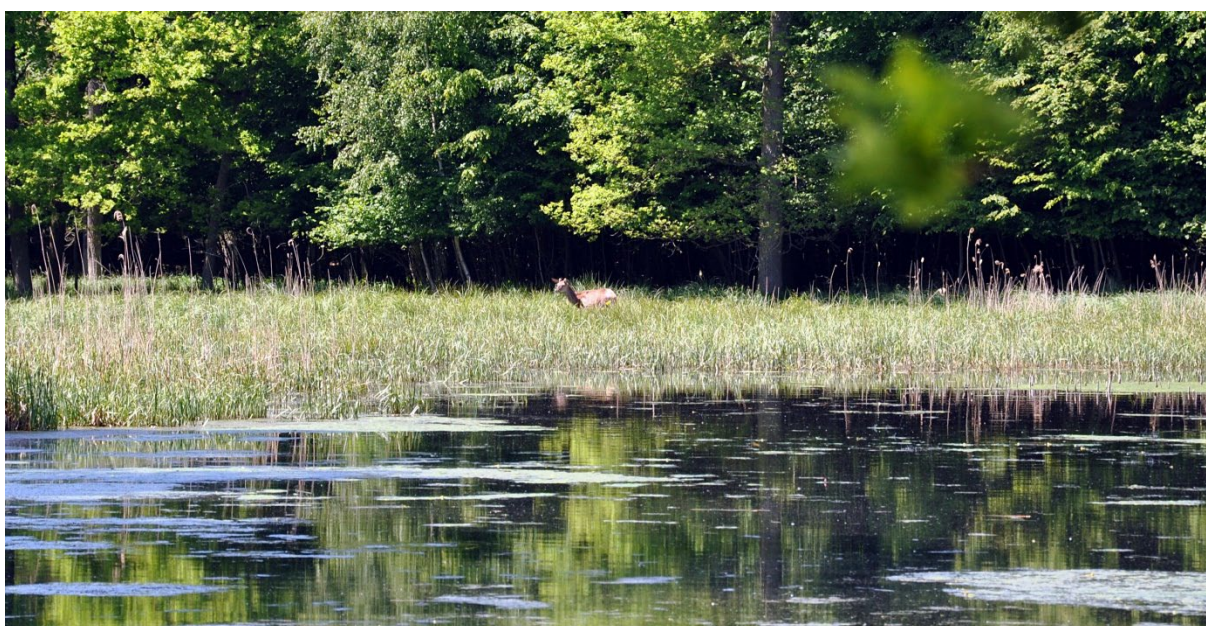
Wzdłuż Wisły rozciągają się ponadto obszary Natura 2000:

1. Trzy obszary ochrony siedlisk:
 - a. PLH040019 Ciehocinek,
 - b. PLH040012 Nieszawska Dolina Wisły,
 - c. PLH040039 Włocławska Dolina Wisły.
2. Jeden obszar ochrony ptaków: PLB040003 Dolina Dolnej Wisły

2.7.2.3 Rezerwaty przyrody

Gmina Koneck może poszczycić się jednym z dwóch rezerwatów przyrody na obszarze Partnerstwa: **rezerwatem przyrody Uroczysko Koneck**. To leśny rezerwat powołany w 2007 roku w nadleśnictwie Bądkowo.

Ryc. 63. Rezerwat przyrody Uroczysko Koneck

Źródło: strona [www.gminy Koneck](http://www.gminy.koneck.pl)

Rezerwat przyrody Uroczysko Koneck utworzono w celu zabezpieczenia i zachowania rzadkich w tej części Polski niżowej zbiorowisk leśnych – kontynentalnego grądu w odmianie kujawskiej, oraz wilgotnej dąbrowy świetlistej z udziałem gatunków chronionych i rzadkich gatunków roślin. Powierzchnia rezerwatu wynosi 81,23 ha, z czego 55,54 ha znajduje się pod ochroną ścisłą, a 25,69 ha pod ochroną czynną. Rezerwat posiada otulinę o powierzchni 8,79 ha.

Drugim rezerwatem na obszarze Partnerstwa jest **Rezerwat Przyrody Ciechocinek**. To rezerwat fitocenotyczny ochrony unikalnego siedliska słonorośli (halofitów), utworzony w 1963 roku na powierzchni 1,88 ha w mieście Ciechocinek.

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

Teren rezerwatu pokrywa roślinność halofilna, rozmieszczona strefowo w zależności od nasycenia gleby solą. W rezerwacie i pod tężniami stwierdzono występowanie 10 gatunków roślin słonolubnych. Należą do nich m.in.: soliród zielny, aster solny, świbka morska, sit Gerarda, sit żabi, solanka kolczysta, muchotrzew solniskowy oraz komonica skrzydlatostrąkowa.

2.7.2.4 Inne formy ochrony przyrody

Na obszarze Partnerstwa znajduje się ponadto dziesięć użytków ekologicznych oraz jedenaście pomników przyrody.

3 Analiza potencjałów, barier i potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa

3.1 Potencjał obszaru partnerstwa

3.1.1 Hierarchizacja funkcji

Tabela 17. Hierarchizacja funkcji – oczami gmin

	Funkcja 1 (*5)	Funkcja 2 (*3,5)	Funkcja 3 (*2)	Funkcja 4 (*1)
Aleksandrów Kujawski m.	Mieszkaniowa (5)	Komunikacyjna (3,5)	Przyrodnicza (2)	Rolnicza (1)
Aleksandrów Kujawski w.	Inwestycyjna (5)	Turystyczna (3,5)	Rolnicza (2)	Mieszkaniowa (1)
Ciechocinek	Uzdrowiskowa (5)	Turystyka/Rekreacja (3,5)	Kulturalna (2)	Mieszkaniowa (1)
Nieszawa	Turystyczna (5)	Przyrodnicza (3,5)	Mieszkaniowa (2)	Rolnicza (1)
Bądkowo	Rolnicza (5)	Społeczna (3,5)	Usługowa (2)	Turystyczna (1)
Koneck	Rolnicza (5)	Przyrodnicza (3,5)	Turystyczna (2)	Mieszkaniowa (1)
Raciążek	Rolnicza (5)	Mieszkaniowa (3,5)	Turystyczna (2)	Przyrodnicza (1)
Waganiec	Rolnicza (5)	Mieszkaniowa (3,5)	Inwestycyjna (2)	Turystyczna (1)
Zakrzewo	Rolnicza (5)	Mieszkaniowa (3,5)	Społeczna (2)	Turystyczna (1)

Opracowanie: ZMP

3.1.2 Kluczowe potencjały i produkty

Tabela 18. Ranking produktów/potencjałów Partnerstwa

nr	Produkt/potencjał	ranga
	KLUCZOWE	
1.	Uzdrowisko Ciechocinek - ośrodki i zakłady sanatoryjne, lecznicze, rehabilitacyjne (26 zakładów)	5
2.	Parki: Zdrojowy, Tężniowy (tężnie) i Sosnowy, rabaty kwiatowe, zieleńce, ciągi spacerowe w Ciechocinku	5
3.	Kalendarz imprez kulturalnych Ciechocinka - festiwale muzyki poważnej, klasycznej, opery, kresów wschodnich, itp.	5
	BARDZO WAŻNE	
4.	Płody i produkty rolne: warzywa, owoce, zboża, trzoda chlewna, drób	4
5.	Pętla rowerowa (ścieżki rowerowe 20km Raciążek-Nieszawa-gm. Aleksandrów-Ciechocinek-Waganiec + m. Aleksandrów-Ciechocinek) - rajdy rowerowe + w planach ok. 8 km Waganiec	4
6.	Festiwal Dwóch Cesarzy - cykliczne wydarzenia kulturalne odbywające się w zabytkowym dworcu kolejowym, koncerty, festiwale, przedstawienia itp.	4
	WAŻNE	
7.	Szlakiem architektury zabytkowej: Zespół dworsko-parkowy w Wysocinie, zabytkowy dworzec PKP oraz Kościółek na Przypuście w gm. Waganiec, zabytkowy Dworzec Kolejowy w Aleksandrowie Kujawskim	3
8.	Kultywowanie lokalnych tradycji KGW (kulinaria lokalne)	3
9.	Produkty wędliniarskie Zakładu Masarsko - Wędliniarskiego "SMAKOSZ" w Bądkowie	3
	Mniej ważne	
10.	SOGO (zagospodarowanie 30 ha - docelowo 70 ha)	2

nr	Produkt/potencjał	ranga
11.	Miejsca rekreacji i wypoczynku (po wybudowaniu stopnia wodnego na rzece Wiśle w Siarzewie)	2
12.	Ogólnopolskie Spotkania Poetów "Biała Lokomotywa" - odbywający się w pierwszy weekend września cykliczny festiwal inspirowany twórczością Edwarda Stachury, Dom Edwarda Stachury w Łazieńcu	2
13.	Wyroby mleczne - sery, masła	2
	Dodatkowe	
14.	Sady czereśniowe - owoce oraz przetwory owocowe	2
15.	Gminne Forum Przedsiębiorczości - cykliczne spotkania z przedsiębiorcami w celu promocji wiedzy i przedsiębiorczości	
16.	Waganiecki Festiwal Orkiestr Dętych	
17.	Twórczość p. Józefa Nowakowskiego miejscowego historyka poświęcone dziejom bądkowskiej gminy i zasługom jej mieszkańców (wydawnictwa)	
18.	Cykliczne uroczystości organizowane na cmentarzu polsko - ukraińskim (KURHAN)	
19.	Pałac w Zakrzewie	

Opracowanie ZMP

3.2 Bariery, determinanty i kluczowe wyzwania

Bariery, determinanty i kluczowe wyzwania
będą opracowane w kwietniu 2021
w procesie uspołecznionym, podczas konsultacji tego dokumentu.

4 Wykazy i spisy

4.1 Spis rycin:

Ryc. 1.	Obszar Partnerstwa z podziałem na gminy.....	10
Ryc. 2.	Aleksandrów Kujawski, mapa sytuacyjna	15
Ryc. 3.	Ciechocinek, mapa sytuacyjna	16
Ryc. 4.	Nieszawa – mapa sytuacyjna	17
Ryc. 5.	Aleksandrów Kujawski (gmina) – mapa sytuacyjna	18
Ryc. 6.	Bądkowo – mapa sytuacyjna	19
Ryc. 7.	Koneck – mapa sytuacyjna.....	20
Ryc. 8.	Raciążek – mapa sytuacyjna.....	21
Ryc. 9.	Waganiec – mapa sytuacyjna.....	22
Ryc. 10.	Zakrzewo: mapa sytuacyjna.....	23
Ryc. 11.	Prognozowany odsetek ludności w wieku 65+ w populacji ogółem (2030 r.)....	27
Ryc. 12.	Prognoza zmiany liczby ludności ogółem do 2030 r.	29
Ryc. 13.	Zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako odsetek ludności 2019..	30
Ryc. 14.	Dochody brutto i netto gospodarstw domowych na 1 mieszkańca w stosunku do średniej krajowej.....	31
Ryc. 15.	Sytuacja demograficzna - wskaźnik generalny	32
Ryc. 16.	Zmiany liczby i struktury ludności.....	32
Ryc. 17.	„Nożyce demograficzne” zastępowalności pokoleń.....	34
Ryc. 18.	Saldo migracji ogółem – Związek Gmin Ziemi Kujawskiej	37
Ryc. 19.	Zmiany liczby ludności w gminach – narastająco w ostatnich 5 latach	40
Ryc. 20.	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej (wg kryterium dochodowego) w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ogółem	41
Ryc. 21.	Zasięg wsparcia zasiłkiem rodzinnym	42
Ryc. 22.	Coroczna kwota dotacji do zadań publicznych wykonywanych przez organizacje społeczne w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	43

Ryc. 23.	Wynik finansowy przedsiębiorstw – miernik koniunktury regionalnej	44
Ryc. 24.	Ogólny klimat koniunktury gospodarczej w województwach	45
Ryc. 25.	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON na 1000 mieszkańców (zmiana w latach 2015–2019).	46
Ryc. 26.	Lesistość poszczególnych województw w Polsce	47
Ryc. 27.	Użytki rolne jako odsetek powierzchni województwa ogółem	48
Ryc. 28.	Odsetek powierzchni województw objęty prawnymi formami obszarowej ochrony przyrody	48
Ryc. 29.	Klasy pokrycia terenu w obszarze Partnerstwa i jego otoczeniu.....	49
Ryc. 30.	Wydatki gmin związane z ochroną środowiska (2010–2019).....	50
Ryc. 31.	Zsumowane nakłady latach 2010–2019 na ochronę środowiska w partnerstwie ZGZK (w mln zł): udział poszczególnych gmin.....	51
Ryc. 32.	Wycinka zadrzewień w latach 2015–2020 (w m ³ pozyskanej grubizny).....	52
Ryc. 33.	Nowe nasadzenia drzew w latach 2015–2020 (w szt. nasadzonych drzew)	53
Ryc. 34.	Proporcje kompensacji przyrodniczej w gminach obszaru partnerstwa.....	54
Ryc. 35.	Ogólny wskaźnik rozwoju gminy (2019)	55
Ryc. 36.	Dynamika ogólnego wskaźnika rozwoju gmin (zmiany wartości wskaźnika dla danej gminy w okresie 2015-2019).....	56
Ryc. 37.	Ogólny wskaźnik rozwoju: gminy Partnerstwa (2019).....	57
Ryc. 38.	Dynamika ogólnego wskaźnika rozwoju dla poszczególnych gmin 2015-2019..	58
Ryc. 39.	Poziom integracji (wewnętrznej współpracy) lokalnego środowiska przedsiębiorców - opinia gmin/miast z obszaru partnerstwa	71
Ryc. 40.	Zainteresowanie podejmowaniem działalności gospodarczej i inwestowaniem w Obszarze Partnerstwa - opinia gmin/miast z obszaru partnerstwa	71
Ryc. 41.	Zainteresowanie podejmowaniem działalności gospodarczej i inwestowaniem - opinia gmin/miast z obszaru partnerstwa	72
Ryc. 42.	Czy przedsiębiorcy wspierają lokalne inicjatywy społeczne?	72
Ryc. 43.	Hamulce rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości - opinia przedsiębiorców	75
Ryc. 44.	Stosunek władz lokalnych do przedsiębiorców i inwestorów lokalnych - opinia przedsiębiorców	77
Ryc. 45.	Czy obszar partnerstwa jest dobrym miejscem do prowadzenia działalności gospodarczej?	77

Ryc. 46.	Warunki prowadzenia działalności gospodarczej w obszarze partnerstwa – w ocenie przedsiębiorców	78
Ryc. 47.	Czynniki dotyczące otoczenia lokalnego - determinanty rozwoju przedsiębiorczości na obszarze partnerstwa	79
Ryc. 48.	Czynniki odnoszące się do otoczenia lokalnego - determinanty rozwoju przedsiębiorczości na obszarze partnerstwa	80
Ryc. 49.	Lokalne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości	81
Ryc. 50.	Możliwości wsparcia działalności ze strony samorządu lub otoczenia biznesu na obszarze partnerstwa - determinanty rozwoju przedsiębiorczości.....	82
Ryc. 51.	Podatnicy PIT na obszarze partnerstwa ZGZK	85
Ryc. 52.	Udział podatników z dochodami zagranicznymi w liczbie podatników ogółem	86
Ryc. 53.	Proporcje liczby podatników i płaconego przez nich podatku	87
Ryc. 54.	Ogólne proporcje importu i eksportu wśród 61 badanych usług.....	89
Ryc. 55.	Proporcje importu usług spoza partnerstwa i eksportu poza partnerstwo	89
Ryc. 56.	Kartogramy bilansu korzystania z sześciu rodzajów usług oraz z usług ogółem	90
Ryc. 57.	Korzystanie z usług w opinii liderów społecznych	96
Ryc. 58.	Korzystanie z usług według oświadczeń mieszkańców.....	97
Ryc. 59.	Udział poszczególnych klas gruntów rolnych.....	98
Ryc. 60.	Struktura użytków rolnych.....	99
Ryc. 61.	Szkielet układu komunikacyjnego w obszarze partnerstwa.	103
Ryc. 62.	Formy ochrony przyrody na obrzarze parterstwa ZGZK.....	104
Ryc. 63.	Rezerwat przyrody Uroczysko Koneck	105

4.2 Spis tabel

Tabela 1.	Zmiana liczby ludności powiatu aleksandrowskiego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	11
Tabela 2.	Zbieżność celów strategicznych gmin	24
Tabela 3.	Ludność i struktura wieku – szczególne grupy wieku, ZGZK.....	33
Tabela 4.	. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób wieku przedprodukcyjnym ..	34
Tabela 5.	liczba mieszkańców w wieku 25-34 lata na 1000 mieszkańców.....	35

Tabela 6.	Przyrost naturalny w partnerstwie ZGZK	35
Tabela 7.	Współczynnik dzietności kobiet.....	36
Tabela 8.	Saldo migracji ogółem.....	37
Tabela 9.	Saldo migracji osób młodych w wieku 25-39 lat na 1000 osób.....	38
Tabela 10.	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 ludności w wieku przedprodukcyjnym	39
Tabela 11.	Pyt. 1. Czy obszar Partnerstwa gmin - opisany powyżej, jest Pana/i zdaniem dobrym miejscem do życia i rozwoju?	59
Tabela 12.	Które z niżej wymienionych czynników Pana/i zdaniem są atutem, a które deficytem Waszej gminy?	59
Tabela 13.	Zainteresowanie współpracą przedsiębiorców z lokalnymi instytucjami publicznym – potrzeby lokalnych MŚP	83
Tabela 14.	Wyjazdy i przyjazdy do pracy oraz saldo mobilności rynku pracy	84
Tabela 15.	Podatnicy PIT w podziale na trzy grupy dochodowości: niską, średnią i wysoką.....	87
Tabela 16.	Liczba gospodarstw wg powierzchni (w ha)	100
Tabela 17.	Hierarchizacja funkcji – oczami gmin.....	107
Tabela 18.	Ranking produktów/potencjałów Partnerstwa	108

